

Zbornik
40. katehetski simpozij
DAJTE JIM VI JESTI (Mr 6,37)
Evharistija v katehetovem življenju

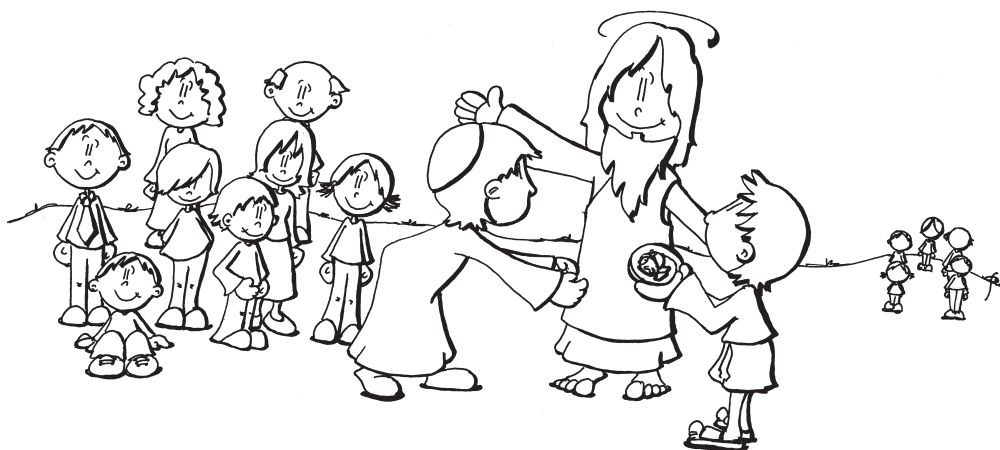

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ
ZBORNİK

DAJTE JIM VI JESTI

(Mr 6,37)

Evharistija v katehetovem življenju

LJUBLJANA 2010

DAJTE JIM VI JESTI (MR 6, 37)
Evharistija v katehetovem življenju
Zbornik 40. katehetskega simpozija

Celje: 7.–12. 2. 2010

Mirenski grad: 14.–19. 2. 2010

Kančevci: 22.–24. 2. 2010

Ljubelj: 7.–10. 3. 2010

Izdal: Slovenski katehetski urad

Založil: Slovenski katehetski urad

Odgovarja: mag. Franc Zorec

Uredila: Simona Jeretina

Risba na naslovnici: Fani Pečar

Lektoriranje: Simona Jeretina

Priprava za tisk: Peter Starbek

Tisk: Tiskarna Povše, Ljubljana

Ljubljana 2010

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

27-47(082)

KATEHETSKI simpozij (40 ; 2010 ; Slovenija)

Dajte jim vi jesti (Mr 6,37): Evharistija v katehetovem
življenju : zbornik / 40. katehetski simpozij, [Mirenski Grad,
14.-19. 2. 2010, Celje, 7.-12. 2. 2010, Kančevci, 22.-24. 2. 2010,
Ljubelj, 7.-10. 3. 2010] ; [uredila Simona Jeretina]. - Ljubljana :
Slovenski katehetski urad, 2010

ISBN 978-961-92803-0-0

1. Gl. stv. nasl. 2. Jeretina, Simona, 1982-
249555200

mag. Franc Zorec

UVODNIK

Štirideset let pomeni polovico človekovega zemeljskega življenja, če je krepak (prim. Ps 90,10). Katehetski simpozij (KS) je tako v svojih najbolj ustvarjalnih letih, ko že lahko gradi na spoznanjih in izkušnjah, obenem pa ima še dovolj smelosti, da ubira nove poti.

Vsebinsko je KS skušal vsako leto odgovarjati na eno od aktualnih področij kateheze. Prva leta, med letoma 1971 in 1978, so na KS obravnavali katehetski pristop glede na starostno stopnjo ter zrelost za človeško in krščansko vzgojo. Katehezi odraslih so se nato ponovno posvetili leta 1981, katehezi mladih pa leta 1995. Dejavnikom kateheze, to je župniji, družini, šoli in katehetu, so bili posvečeni KS v letih 1979, 1980, 1990 in 1991. Posamezne zakramente in katehetsko pripravo nanje so obravnavali na KS v letih 1983–1986 in 1996–2001. KS v letih 1982, 1983, 1989, 1992 in 2002 so bili posvečeni vsebinskim poudarkom, posebej Svetemu pismu, liturgiji in dobroti; KS v letih 1987 in 1988 pa predvsem načrtovanju kateheze. Pomembna in pogosta vsebina KS je bila tudi metoda kateheze, ki je skušala iskati mostove med oznanilom, katehetom in katehiziranci vseh starosti. Obravnavana je bila na KS v letih 1993, 1994 ter 2003–2009. Leta 2009 je KS z delovnim naslovom *Od doktrinalne k evangelizacijski katehezi* želel katehetom s predavanji in delavnicami pomagati iskati način katehiziranja kot izraz osebnega pričevanja človeka, ki živi sredi razkristjanjene družbe. Naslovi KS v posameznih letih so napisani na hrbtni strani zbornika.

Predavanja, povezana z izbranimi temami, ki so bile obravnavane v štiridesetih letih, so samo eden izmed katehetskih procesov v okviru KS, saj ima le-ta poleg izobraževalnega značaja za vsakega kateheta velik pomen v osebni refleksiji njegove kateheze, zbiranju idej za učinkovito katehiziranje ter ohranjanje gorečnosti za katehetsko oznanjevanje, ki je izrednega pomena. Gre namreč za pričevanjski vidik kateheze. Delavnice, ki spremljajo popoldansko dogajanje KS, želijo na praktični ravni udeležence usposobiti za določeno katehetsko veščino. Včasih so bile zasnovane bolj programske. Njihov cilj je bil, da udeleženci pripravijo gradivo ali smernice za določeno katehetsko področje. Z leti se je pokazalo, da imajo večji pomen delavnice,

ki kateheta neposredno usposabljaajo za katehetsko dejavnost, saj se je tudi struktura udeležencev spremenila. Na KS prihaja vedno več mladih katehetov, katehistinj in katehistov, ki potrebujejo več praktičnega usposabljanja kot teoretičnega razglabljanja o katehezi. Tudi večdnevno skupno bivanje na KS ima posebno vrednost, saj pomeni dobro priložnost za medsebojno spoznavanje in izmenjavo katehetskih izkušenj, hkrati pa predstavlja praktično duhovno življenje. Skrbno pripravljena vsakodnevna sveta maša in molitve postavljajo strokovnost na pravi temelj: na Kristusa, ki je prvi katehet in oznanjevalec. Le skupaj z njim se lahko podamo na sodobno polje kateheze.

Letošnji KS ima naslov *Dajte jim vi jesti (Mr 6,37): Evharistija v katehetovem življenju*. Glavni namen je vzbuditi lakoto po evharistiji pri katehetu in po njem pri katehizirancih in celotnem župnijskem občestvu. Na poti iz egiptovske sužnosti proti obljubljeni deželi so Izraelci žalovali za lonci mesa in obilico kruha. Na njihovo godrnjanje in Mojzesovo molitev je Bog odgovoril s čudežem: »Glej, pošiljal vam bom kruh iz neba« (2 Mz 16,4). Dal jim je mano, poslal prepelice in od njih pričakoval zvestobo ter spoštovanje njegovih zapovedi. Jezus pa pravi: »Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Če kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj. Kruh pa, ki ga bom dal jaz, je moje meso za življenje sveta« (Jn 6,56). Kako prinesiti ta kruh v usta stradajočega sveta preko naše kateheze?

Predavatelji v svojih predavanjih iščejo poti, ki sodobnega človeka vodijo k evharističnemu kruhu. P. Tomaž Podobnik v predavanju *Prepoznala sta ga po lomljenju kruha ...* preko bibličnega vidika prikaže vrednost in človekovo stalno potrebo po osebnem odnosu z Bogom, ki se najbolj otipljivo konkretizira v evharistiji. Nadškof dr. Marjan Turnšek v predavanju z naslovom *Evharistični katehet* poleg dogmatične utemeljitve vere v osebno Kristusovo navzočnost v sveti evharistiji predstavi zanimive poudarke Kristusove kateheze v obredu svete maše, ki jih mora katehet najprej živeti, razumeti in nato znati predstaviti katehizirancem. *Mala (pred)evharistična pedagogika* je naslov predavanja mag. p. Branka Cestnika. V njem predstavi razhajanje med katehetskimi imperativi, ki silijo k maši, in med osebnim doživljanjem obdarovanosti z evharistijo, ki človeka usposablja in pošilja, da v svetu živi tako, da drugi opazijo, da je bil v nedeljo pri maši. Mag. Janez Oberstar v predavanju *Evharistija, uresničevanje skrivnosti našega*

odrešenja razmišlja o vsebini oznanila in delovanja, ki ustvarja skupnost, v kateri se uresničuje evharistična skrivnost. Zaključí s spoznanjem, da prevečkrat pozabljamo, da skupnost – Cerkev gradi Kristus. Potrebno je, da smo z Njim. Predavanje mag. s. Magde Burger *Po njihovih sadovih jih boste spoznali* predstavi mnoge oblike mistagoške kateheze, ki kateheta vodijo najprej v osebno molitev, meditacijo in spreobrnjenje. Osebno pričevanje in zgled ostajata najmočnejši metodi tudi v katehezi o evharistiji.

Pričujoča številka zbornika, ki označuje štirideset let nepretrganega delovanja KS, predstavi tudi zgodovinski pregled KS. Ob tej priložnosti so zbornik s svojimi spomini in prispevki obogatili nekateri dolgoletni katehetski sodelavci in nas prepričali, da lahko s hvaležnostjo in ponosom gledamo na prehojeno pot.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

p. Tomaž Podobnik DJ

PREPOZNALA STA GA PO LOMLJENJU KRUHA ...

**Biblično-pastoralni razmislek o evharistični
prenovi ob praznovanju nedelje**

- 1 UVOD: Evharistična situacija danes**
- 2 Emavška zgodba: vir navdiha za evharistično prenovu**
- 3 Vstali Jezus se nam vsako nedeljo hoče pridružiti na naši poti**
- 4 Nedelja v luči judovskega šabbata**
- 5 Sekularizacija nedelje in pot rešitve**
- 6 Vstali Kristus nam govori po poti nedelje**
- 7 Vstali Kristus se nam na svoj dan razodeva ob lomljenju kruha**
- 8 Vstali Jezus me pošilja, da bratom prinašam veselo novico**
- 9 Slovenskemu evharističnemu kongresu naproti**
- 10 Povzetek**

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

1 UVOD: Evharistična situacija danes

Na začetku tega leta je novoimenovani ljubljanski nadškof dr. Anton Stres, sedanji predsednik Slovenske škofovske konference, pri Mariji Pomagaj na Brezjah izrekel nekaj jedrnatih misli, ki lahko osvetlijo osnovni namen letošnjega katehetskega simpozija, namenjenega pastoralnemu razmišljanju o skrivnosti evharistije:

»Bog je z nami. Na to pa nas ne spominja samo božično praznovanje, samo te lepe jaslice, ampak še veliko bolj vsaka sveta maša, ki ni samo spomin, ampak se v njem ta Božja bližina in Božje spremstvo na naši življenjski poti uresničujeta na najbolj stvaren način. V podobi kruha je Jezus res z nami. Po tem kruhu je v nas, da bi mi bili v Njem, da bi živeli iz iste ljubezni, s katero je prišel med nas, živel z nami, za nas trpel in umrl ter vstal. Letos bomo na evharističnem kongresu utrdili in okrepili to našo vero in našo zavezo, da hočemo še bolj živeti iz te osrednje skrivnosti naše vere, da hočemo sveto evharistijo, sveto mašo postaviti v središče svojega življenja, da bomo živeli iz tiste ljubezni, s katero je Jezus dal življenje za nas. In če bomo res živeli iz te Božje ljubezni, potem bomo živeli tudi iz odgovornosti za Božje stvarstvo.«

Evharistija je po besedah II. vatikanskega cerkvenega zbora »vir in višek vsega krščanskega življenja« (C 11). Zato ostaja na romarski poti Cerkve skozi čase bistveno nepogrešljiva, vse od »lomljenja kruha« (Apd 2,42) ob zbiranju prve krščanske skupnosti, zlasti na Gospodov dan, in potem na romarski poti občestva Cerkve skozi stoletja in tisočletja do izteka časov v večno evharistijo – »zahvalo«. O tej »zlati niti« zgodovine Cerkve pričujejo nepretrgoma zapisi Nove zaveze in starokrščanski spisi, spisi apostolskih in cerkvenih očetov, spisi cerkvenih učiteljev in svetnikov ter na poseben način dokumenti Cerkve, zlasti dokumenti tridentinskega in II. vatikanskega koncila ter okrožnice in spodbude papežev.

Glavni namen kongresa je torej poleg zahvalne dimenzije za sam dar evharistije predvsem v požitvi in poglobitvi evharistične zavesti vseh članov Božjega ljudstva – škofov, duhovnikov, redovnikov in redovnic, pastoralnih delavcev in vsakega vernika – ter seveda v prenovljenem življenju iz nje, kar se izraža v geslu kongresa: »Evharistija, Božji dar za življenje.« Pri

tem naj bi se vse bolj zavedali, da je evharistija ne le glavni vir duhovnega življenja vsakega kristjana, ampak tudi glavno merilo za presojo njegovega duhovnega življenja in Cerkve kot take. Kristjani smo zares toliko, kolikor je evharistija »srce« našega osebnega in občestvenega življenja – ne le v bogoslužju, ampak tudi v vsakdanjem življenju, z vsemi oblikami odnosov in delovanja v osebni, družinski in družbeni življenju, končno tudi v odnosu do Božjega stvarstva.

V tej povezavi bo dogodek slovenskega evharističnega kongresa na stadionu v Celju priložnost, da ugotovimo, koliko Cerkev na Slovenskem dejansko živi iz tega živega evharističnega utripa. Četudi statistike nikakor ne morejo biti merilo utripa Cerkve, bosta število udeležencev shoda in njihova starostna raznolikost vendarle svojevrsten pokazatelj, kako živa in široka je evharistična zavest med slovenskimi verniki.

Sicer pa je treba poudariti, da je temeljni in odločilni pokazatelj živosti evharistične zavesti med slovenskimi kristjani predvsem proces evharistične prenove po naših župnijah, sredi katere smo. Vemo, da bo kongres v Celju le zunanji vrhunec tega dogajanja in v svojem bistvu spodbuda za nadaljnjo evharistično prenovo v župnijah.

Sklic slovenskega evharističnega kongresa prihaja iz nujnosti, da se Cerkev v procesu duhovne prenove zazre v samo središče svojega bivanja, v evharistijo. Potrebno je, da v župnijskih pripravah na kongres na osnovi izkustva najprej postavi nekakšno »evharistično diagnozo« o sebi, da bi zatem mogla sprejeti spodbude Duha za »evharistično terapijo«, za bolj zavestno življenje iz evharistije oziroma za ustrezno korekcijo svoje pastoralne naravnosti. Kje torej smo? Kakšni so pogoji resnične evharistične prenove?

Če odmislimo veliko lepega in dobrega, čemur smo priče na mnogih župnijah in ob srečanjih novodobnih cerkvenih združenj in gibanj, se moramo vendarle zamisliti nad dejstvom, da so cerkvene klopi, zlasti ob nedeljah, vse bolj prazne. Pri nedeljski maši je vse manj otrok in skoraj nič mladine, iz vrst nedeljnikov izginjata srednja in mlajša generacija staršev, ki otroka pripeljejo do cerkve in gredo med mašo v moderno katedralo supermarketa nakupovat ali na kavico in tortico, nadomestek evharistije. Pri nedeljski

maši se krči tudi dosedanje častno predstavništvo sivolasih mož in starih fantov, stricev. Vse manj pa je tudi dobrih starih mam in tet, na katere smo se duhovniki vedno zanašali in upali, da ta rod zvestih duš ne bo preminil. Žal smo se zmotili, saj mnoge moderne stare mame oziroma mame sploh ne znajo več moliti.

Zamisliti bi se morali nad tem, da je v župnijskih cerkvah pri nedeljskih mašah vse več zdolgočasenih in neveselih obrazov, ki komaj čakajo, da bo maše konec, »saj je vse en sam dolgčas«, in nad tem, da postaja sicer ponekod še kar številna udeležba pri obhajilu dejansko vse bolj rutina, liturgično-čredni običaj. To se posebej vidi pri nesorazmerju med številom obhajancev in spovedancev (če ti sploh so!).

Zamisliti bi se morali ob napredujočem procesu srhljivo tihe izvotlitve našega bogoslužja, ko ugotavljamo, da se – kljub poskusom »poživljanja liturgije«, ki se večkrat odvijajo v duhu tveganega eksperimentiranja – izgublja čut ne samo za Božje dogajanje, ampak tudi za sakralno, sveto. To se kaže v nespoštovanju svetega prostora kot Božjega bivališča. Vse manj ljudi se spoštljivo ustavi pred tabernakljem, poklekne ali kako drugače počasti Jezusa. Vse manj je tudi čuta za sveto v poteku »svete« liturgije, ki zahteva ne le spoštljivo obleko, ampak tudi spoštljivo (ne togo!) in hkrati preprosto zunanjo držo, ki izhaja iz zavesti, da nismo v športni dvorani ali v fotelju pred televizorjem, temveč na svetem kraju, v Božji hiši.

Kako se ob tem počutimo duhovniki, kateheti, pastoralni delavci? Ne prav dobro, zares ne! Do smrti smo naveličani, da si moramo izmišljati razne pastoralne trike, »nove metode«, kako ljudi privabiti v cerkev, in iskati različne domislice, da bi bila liturgija bolj zanimiva in privlačna. Vidimo, da še tako talentiran liturgični »show-man« – kolikor je pač še takih – prej ali slej postane s svojimi domislicami in načinom nastopanja drugim in sebi dolgočasen ter sam v sebi dvoličen, saj ima občutek, da z nehotenim postavljanjem samega sebe v središče liturgičnega dogajanja zastira Kristusa, ki je vendarle edino središče bogoslužja. Kljub morebitnemu dejstvu (kar sicer ni pogost pojav), da se zaradi naših »reklamnih« naporov vendarle nekaj več ljudi udeleži nedeljske maše, moram v uri iskrenosti ob tej »pozitivni liturgični statistiki« sebi v streznitev ugotoviti, kar pravzaprav že

ves čas podzavestno vem: pozitivna »bilanca« pri nedeljski maši in ostala področja pastorage niso v sorazmerju.

2 Emavška zgodba: vir navdiha za evharistično prenovo

V iskanju rešilne poti iz tega na videz brezperspektivnega stanja se bomo ustavili ob emavški zgodbi iz Lukovega evangelija, ki je neke vrste vizija za smer evharistične prenoje, njeno duhovnost in delovanje. V sklopu evangelijev je po mnenju mnogih pravi biser.¹

V apostolskem pismu *Gospodov dan*² iz leta 1998 je papež Janez Pavel II. o praznovanju nedelje, tedenskega praznika Gospodovega vstajenja, in nedeljske maše med drugim zapisal:

»To najtesnejšo zvezo med razodevanjem Vstalega in evharistijo nakazuje tudi Lukov evangelij v pripovedi o emavških učencih, ki se jima je sam Kristus pridružil, ju uvajal v razumevanje Božje besede ter na koncu z njima sedel za mizo. Prepoznala sta ga, ko je »vzel kruh, ga blagoslovil, razlomil in jima ga dal« (24,30). Jezusove kretnje, opisane v tej pripovedi, so iste kakor pri zadnji večerji in razločno kažejo na »lomljenje kruha«, kot je prvi rod kristjanov poimenoval evharistijo« (GD 33).

Leta 2004 je emavško zgodbo pomenljivo povzel že v naslovu svojega evharističnega apostolskega pisma *Ostani z nami, Gospod*.³ Pravzaprav gre za drobno apostolsko »pisemce«, ki ga je ta veliki evharistični papež oktobra leta 2004 namenil vsem članom vesoljne Cerkve kot vodilo za napovedano evharistično leto, ne da bi se zavedal, da je to njegovo zadnje pismo oziroma njegov pastoralni testament. Besede, ki jih je zapisal v uvodu, so nam lahko navdih, ko se ob zgoraj omenjenih pastoralnih izkušnjah nedeljske maše, zlasti kot kateheti, v slovenskem letu evharistije pripravljamo na slovenski evharistični kongres. Njegove besede so:

1 O tem odlomku Jean Guitton ni brez razloga zapisal pomenljive ocene: »Če bi se moral odreči celotnemu evangeliju zaradi enega prizora, v katerem je povzet v celoti, potem gotovo ne bi okleval in bi pokazal na prizor učencev iz Emavske.« Prim. Jean Guitton: *Jésus*. Paris: Grasset 1956, 433.

2 Janez Pavel II.: Apostolsko pismo *Gospodov dan*. Cerkveni dokumenti 78.

3 Janez Pavel II.: *Ostani z nami, Gospod* 2. CD – Nova serija 5.

»Podoba (ikona) emavških učencev je v veliko pomoč letu, ko bo Cerkev še posebej pozorna na življenje iz skrivnosti svete evharistije. Božji Popotnik se nam na poti vprašanj in skrbi, včasih tudi bolečih razočaranj, še vedno pusti pridružiti, da bi nas ob razlaganju Pisem uvedel v razumevanje Božjih skrivnosti. Ko bo srečanje doseglo vrhunec, bo luči Besede sledila svetloba, ki izvira iz »kruha življenja«, s katerim Kristus na edinstven način uresničuje svojo obljubo, da bo z nami »vse dni do konca sveta« (Mt 28,20).«

V svojem razmišljanju se naslanjam predvsem na duhovno vizijo, vsebovano v teh dveh apostolskih pismih Janeza Pavla II. Pravzaprav gre za poskus iskanja rešitve v smeri, ki jo je papež preroško nakazal in nam jo prepustil v nadaljnje teološko-pastoralno razvijanje. Potekalo bo v smislu prilagojenega bibličnega duhovnega branja (*lectio divina*) besedila iz Lukovega evangelija. Ker je duhovno-pastoralnega značaja, presega okvire podrobne eksegeze, ki je v domeni strokovnjakov.

Za naše razmišljanje je prav, da preberemo celotno besedilo emavške zgodbe in ga imamo pred očmi:

13 In glej, prav tisti dan sta dva izmed njih potovala v vas, ki se imenuje Emavs in je šestdeset stadijev oddaljena od Jeruzalema. 14 Pogovarjala sta se o vsem tem, kar se je zgodilo. 15 In medtem ko sta se pogovarjala in razpravljala, se jima je približal sam Jezus in hodil z njima. 16 Njune oči pa so bile zastrte, da ga nista spoznala. 17 Rekel jima je: »O kakšnih rečeh se pogovarjata med potjo?« Žalostna sta obstala 18 in eden izmed njiju, ki mu je bilo ime Kleopa, mu je odgovoril: »Si ti edini tujec v Jeruzalemu, ki ne ve, kaj se je tam zgodilo te dni?« 19 »Kaj neki?« je rekel. Dejala sta: »Kar se je zgodilo z Jezusom Nazarečanom, ki je bil prerok, mogočen v dejanju in besedi pred Bogom in vsem ljudstvom; 20 kako so ga naši veliki duhovniki in poglavarji izročili v smrtno obsodbo in ga križali. 21 Mi pa smo upali, da je on tisti, ki bo odkupil Izrael. Vrh vsega pa je danes že tretji dan, odkar se je to zgodilo. 22 Vsi iz sebe smo tudi zaradi nekaterih žena iz naših vrst. Ko so bile zgodaj zjutraj pri grobu 23 in niso našle njegovega telesa, so se vrnile in pripovedovale, da so imele celó videnje angelov, ki so dejali, da živi. 24 Nekateri izmed naših so šli h grobu in so našli vse takó, kakor so pripovedovale žene, njega pa niso videli.« 25 In on jima je rekel: »O nespametna in počasna v srcu za vero-

vanje vsega, kar so povedali preroki! 26 Mar ni bilo potrebno, da je Mesija to pretrpel in šel v svojo slavo?» 27 Tedaj je začel z Mojzesom in vsemi preroki ter jima razlagal, kar je napisano o njem v vseh Pismih.

28 Medtem so se približali vasi, kamor so bili namenjeni. On pa se je delal, kakor da gre dalje. 29 Silila sta ga in govorila: »Ostani z nama, kajti proti večeru gre in dan se je že nagnil.« In vstopil je, da bi ostal pri njiju. 30 Ko je sédel z njima za mizo, je vzel kruh, blagoslovil, ga razlomil in jima ga dal. 31 Tedaj so se jima odprle oči in sta ga spoznala. On pa je izginil izpred njiju. 32 In rekla sta drug drugemu: »Ali ni najino srce gorelo v naju, ko nama je po poti govoril in odpiral Pisma?» 33 Še tisto uro sta vstala in se vrnili v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi. 34 Govorili so, da je bil Gospod resnično obujen in se prikazal Simonu. 35 Tudi onadva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha (Lk 24,13–35).

V Lukovi teologiji predstavlja pot v Emavs duhovno »pot« prvega krščanskega občestva, pot Cerkve. Luka v luči dogodka navzočega vstalega Kristusa v Apostolskih delih opisuje njene prve korake vse od prvih začetkov. Pomenljivo poudarja, da vstali Gospod svoje vernike na njihovem potovanju skozi čas nenehno zbira k »lomljenju kruha« (Apd 2,42).

Emavška zgodba naj bi bila krščanskim, natančneje Pavlovim občestvom, razsejanim po tedanjem grško govorečem svetu, katerim je bil neposredno namenjen Lukov evangelij, napisan okrog leta 85, spodbuda za njihovo situacijo. Občestva naj bi si ob poslušanju te zgodbe ne samo vedno znova klicala v spomin dogajanje ob Gospodovem vstajenju, ampak v njej prepoznavala tudi svojo situacijo in skrivnostno dogajanje, v katero so bili njihovi člani pritegnjeni, ko so postali kristjani. Gre za njihova shajanja, na katerih so odmevale tudi različne osebne in skupne preizkušnje. V teh preizkušnjah naj bi se kristjani na poti življenja – kakor nekoč emavška učenca – zavestno odprli izkustvu skrivnostne navzočnosti neznanega, a vstalega Jezusa, ki jim je blizu in jim hoče spregovoriti besedo, ob kateri bodo spoznali, v luči njegove velikonočne skrivnosti, smiselnost svojih preizkušenj. Tako bodo pripravljeni, da ga bodo ob »lomljenju kruha«, h kateremu se shajajo, prepoznali kot Vstalega. To srečanje z Jezusom, ki je vstal in živi,

naj jih spodbudi, da bodo veselo novico oznanili bratovskemu občestvu, ki je ob tem tudi samo deležno istega razodetja.

Aktualno sporočilo Janeza Pavla II. za naš čas in našo situacijo je v povezavi z emavško zgodbo v že omenjeni povedi apostolskega pisma *Ostani z nami, Gospod*:

»Božji Popotnik se nam [...] na poti vprašanj in skrbi, včasih tudi bolečih razočaranj, še vedno pusti pridružiti« (2).

Če bi bila takšna izjava iz ust tega ali onega slišati kot prazno leporečje, je iz ust Janeza Pavla II. za nas zagotovo rešilni duhovni testament, pastoralni program, navdihnjen po obljubi Božjega Duha, ter pot rešitve iz današnje pastoralne ujetosti.

Papež Janez Pavel II. je s tem duhovnim namigom v svojem apostolskem pismu za naš čas teološko-pastoralno aktualiziral emavški odlomek. Ključnega pomena v njegovi teologiji je, da postavlja celotno dogajanje Cerkve, še posebej skrivnost evharistije, v znamenje procesa razodevanja žive navzočnosti vstalega Kristusa tukaj in danes.

Gre za mistagoško tipologijo liturgičnega dogajanja, ki se odvija v poteku celotnega dne in je povzeto v potovanju skozi stvarstvo. V nekem smislu presega ozke časovne in prostorske okvire običajne liturgije ter hoče zaobjeti celotno življenje občestev in posameznikov, življenjsko pot Cerkve kot take. Začetnik in voditelj tega »časovno-prostorskega« liturgičnega dogajanja je vstali Kristus.

S poudarjanjem teološke umestitve evharistije v tipologijo vstajenjskega emavškega odlomka je Janez Pavel II. v teologiji evharistije, ki je bila doslej vse preveč statično-dogmatično orientirana, v duhu II. vatikanskega cerkvenega zbora znova odkril premalo poudarjeno vizijo kristocentričnega in dinamičnega dogajanja. Evharistija ni vase zaprto obredje neke religije, ampak pomeni skrivnostno osebno navzočnost vstalega Kristusa, ki vedno znova zbira učence v občestvo Cerkve in ga pedagoško uvaja v izkustvo svoje velikonočne zgodbe. On napolnjuje in spremlja občestvo svoje Cer-

kve, se mu razodeva in ga usmerja v njegovem konkretnem delovanju.

Janez Pavel II. je že v svojem apostolskem pismu *Ob začetku novega tisočletja* jedrnato izrazil to svojo ekleziološko »popotno« vizijo navzočnosti vstalega Kristusa. To temeljno vizijo o potujočem Božjem ljudstvu II. vatikanskega cerkvenega zbora najdemo v tretjem poglavju, navdihnjenem z emavško zgodbo, ki nosi pomenljiv naslov *Začnimo pri Kristusu in z njim nadaljujmo pot*:

»In glejte: jaz sem z vami vse dni do konca sveta« (Mt 28,20). Ta gotovost, dragi bratje in sestre, je spremljala Cerkev skozi dva tisoč let in zdaj, ob praznovanju jubileja, se je ponovno poživila v naših srcih. Tu moramo zajemati nov polet za krščansko življenje. Postane nam lahko navdih in moč za našo nadaljnjo pot. V zavesti, da je Vstali Gospod prisoten med nami, si danes postavljamo tisto vprašanje, s katerim so se ljudje takoj po binkoštnem govoru obrnili na Petra: »Kaj naj storimo?« (Apd 2,37)« (29).

3 Vstali Jezus se nam vsako nedeljo hoče pridružiti na naši poti

Ko se z besedami Janeza Pavla II. sprašujemo, kako pustiti vstalemu Kristusu, skrivnostnemu emavškemu Neznancu, da se nam pridruži na poti in se nam končno razodene v skrivnosti evharistije, »ob lomljenju kruha«, nam papež prihaja naproti s preroškim povabilom, izhajajočim iz srčike njegove duhovnosti, ki je osvajala svet: »Odprite vrata Kristusu na Gospodov dan!« V uvodu apostolskega pisma *Gospodov dan*, v katerem zavzema središčno mesto razmišljanje o evharistiji, je zapisal:

»Nedelja je v središču krščanskega življenja. Vse od začetka svojega papeževanja neutrudno ponavljam: »Ne bojte se! Odprite vrata Kristusu, na stežaj jih odprite!« V tem smislu danes vabim vse, naj znova odkrijejo nedeljo. Ne bojte se dati svojega časa Kristusu! Da, odprimo svoj čas Kristusu, da ga bo mogel presvetliti in mu dati pravo smer. On pozna skrivnost časa in skrivnost večnosti in nam izroča »svoj dan«, ki je vedno nov dar njegove ljubezni. Vnovično odkritje tega dne je milost, ki jo je treba izprositi, da bi mogli v polnosti uresničevati zahteve, ki izhajajo iz vere, in dati oprijemljiv

odgovor na najbolj notranja in resnična hrepenenja, ki jih vsak človek nosi v sebi. Čas, ki ga dajemo Kristusu, ni nikoli izgubljen čas, ampak je pridobljen čas v prid globoko segajočega počlovečenja naših medsebojnih odnosov in našega življenja« (GD 7).

Ko razmišljamo o začetku evharistične prenovе, ki jo spodbuja priprava na slovenski evharistični kongres, to za nas pomeni, da moramo začeti pri praznovanju nedelje kot dneva, v katerem se nam v ritmu tedenske velike noči vstali Kristus vedno znova razodeva kot navzoči in živi. Ne gre predvsem za vprašanje nedeljske maše, ampak za zavest, da je vsa nedelja praznik vstalega Gospoda; da je na poseben način ves ta dan posvečen njemu. On je med nami na našem domu in gre v duhu emavškega dogajanja z nami po poti skozi veličastno katedralo stvarstva, kozmosa, govoreč besedo življenja, do oltarja v cerkvi, da nam tam razlomi kruh in se nam razodene kot Vstali ...

Nedeljska maša, evharistija, mora biti umeščena v čas in prostor celotne nedelje! Ne gre za to, da dam Kristusu uro ali še manj, kolikor traja nedeljska maša, ali da dam »Bogu, kar je Božjega«, nato pa »grem v miru« in dam sebi, »kar je mojega«, se pravi vse ostale sekularizirane ure nedelje. Gre za to, da dam v duhu posvečevanja Gospodovega dne Kristusu vso nedeljo, od sobotnega večera, ki je vigilija nedelje, pa vse do ur, v katerih se nedelja prevesi v ponedeljek. Nedelja je na poseben način njegov dan, čeprav so vsi dnevi njegovi dnevi in vsi časi »njegovi časi«, kakor nam govori velikonočna liturgija. Kristusu je potrebno odpreti, vrniti čas, ki smo mu ga preprosto ukradli (!) in s tem okradli tudi sami sebe. Kristusu moramo vrniti nedeljo tako, da sami stopimo vanjo.

Katastrofa je v tem, da je evharistija iztrgana iz konteksta, iz duhovnega okvira časa in prostora stvarstva. Evharistična prenova ni le v tem, da spoznavam teološko vsebino evharistične skrivnosti, temveč predvsem v tem, da se pustim zajeti v njen proces, za kar potrebujem čas. Gre za praznovanje velikonočne skrivnosti, ki ni abstrakten pojem, temveč se je zgodila in naj se nenehno dogaja v prostoru in času. Kakor ne moremo ločiti same postavitve evharistije, ki ni trajala dolgo, morda uro, od slovesnega pripravljanja dvorane zadnje večerje, tako tudi ne moremo skrčiti praznovanja velikonočne skrivnosti na eno »ubogo« uro.

Morda je tudi v tem posebno sporočilo vzhodne liturgije, ki se včasih slovesno odvija več ur. Seveda bomo pri tem dodali, da je to v današnjih razmerah nemogoče, ker bi z nami vred ljudje postali nestrpni, saj se morajo vendar vrniti domov. Prav imamo! Toda prav zato bi se morali spomniti, da je velikonočna skrivnost povzeta v domačem praznovanju Gospodovega dne, ki pomeni trajanje. Vzeti si moramo čas ali, bolje, Kristusu dati, vrniti ukradeni čas. To je bistveno sporočilo emavškega evharističnega odlomka: liturgija, ki naj se dogaja ves dan!

Seveda tega ni mogoče prenesti na delavnik, ko med dnevom nimamo časa. Delavniška maša, ki sploh ni zavezujoča, ne more trajati več kot pol ure. Za praznovanje evharistije je Gospod predvidel svoj dan, prost dan, v katerega se umešča nedeljska maša. V prispodobni bi lahko rekli, da je z nedeljsko mašo kakor s hostijo v monštranci: šele tedaj, ko je v zlatem okrasju, jo verniki zares opazijo. Če bi ležala na oltarju, bi se le stežka zamislili nad njeno skrivnostjo!

Če v tem duhu hočemo, da bo vstali Kristus resnično stopil med nas, mu je treba po besedah papeža Janeza Pavla II. odpreti vrata časa, ki ga je sam predvidel in nam ga podaril. Vstalemu Kristusu je treba odpreti vrata nedelje. Kristus ne vstopa v naše življenje preko silnih trenutkov ekstaze, duhovnih doživetij – to vsaj ni nekaj običajnega –, temveč skozi vrata časa, zlasti časa nedelje, kot je predvidel. Sredi časa se je zgodilo učlovečenje; v času se je odvijalo njegovo življenje med nami; v času se je zgodilo kalvarijsko odrešenje; v času se je zgodilo tudi njegovo vstajenje, na dan, ki ga je naredil Gospod! Tako po isti poti časa tudi prihajamo do Kristusa.

4 Nedelja v luči judovskega šabbata

Nedelja je dan liturgije ne le v župnijski cerkvi, ampak tudi doma. Razlog za to je v dejstvu, da je ta dan blagoslovljen: »Bog je blagoslovil sedmi dan in ga posvetil« (1 Mz 2,3). Če je to veljalo za starozavezni *šabbat*, to tem bolj velja za novozavezno nedeljo, na katero se je prenesel starozavezni blagoslov. Posebej blagoslovljena in posvečena je bila z vstajenjem našega Gospoda.

Nedeljo je treba posvečevati v vsej dimenziji časa. Ne gre le za uro bogoslužja v cerkvi, ampak za vse ure Gospodovega dne. To posvečevanje vseh ur nedelje pa ni zunanji cerkveni predpis kakor mnogi drugi, ampak izvira iz tradicije posvečevanja sobote v samem Božjem načrtu, med desetimi zapovedmi; je nepogrešljiv izraz človekovega odnosa do Boga in ne le izraz potrebe po počitku.

Janez Pavel II. svojo misel v apostolskem pismu *Gospodov dan* nadaljuje takole:

»Sobota je torej predvsem zato dan počitka, ker jo je ›blagoslovil‹ in ›posvetil‹ Bog in jo s tem ločil od drugih dni, da bi bila izmed vseh ›Gospodov dan‹« (GD 14).

»Človek mora vse svoje življenje in ves svoj čas živeti kot hvalnico in zahvalo Stvarniku. Odnos med človekom in Bogom pa potrebuje tudi trenutke izrečne molitve, pri kateri ta odnos preraste v intenziven dialog, ki zajema vse razsežnosti osebe. ›Gospodov dan‹ je v odličnem pomenu dan za takšen odnos, ko človek dviga k Bogu svoj slavospev in s tem postane glas vsega stvarstva« (GD 15).

»Prav zato je Gospodov dan tudi dan počitka. Prekinitev ritma obremenjujočih opravkov opisujeta slikovita izraza ›novost‹ in ›odmik‹. Takšna prekinitev pomeni priznavanje resnice, da sta človek in vesoljstvo povsem odvisna od Boga. Vse pripada Bogu! Gospodov dan nam vedno znova kliče v zavest to načelo. Razlagalci so ›soboto‹ zelo zgovorno označili kot odločujočo prvinjo v tisti ›sveti arhitekturi‹ časa, ki je značilna za svetopisemsko razodetje.⁴ Spominja nas na dejstvo, da vesoljstvo in zgodovina pripadata Bogu in da se človek ne more posvečati delu, ki ga ima kot njegov sodelavec na svetu, ne da bi imel pred očmi to resnico« (GD 15).

V povezavi s posvečevanjem časa, to »sveto arhitekturo« časa, Janez Pavel II. omenja v opombi svojega besedila rabina Abrahama Joshua Heschla (1907–1972), nekdanjega profesorja etike in mistike v judovskem teološkem semenišču v Ameriki. Koristno bo, če k razmišljanju o posvečevanju

4 Prim. A. J. Heschel, *The sabbath, Its meaning for modern man* (22. izd. 1995), 3–24.

časa oziroma posvečevanju nedelje v zgornjemu navedku dodamo še nekaj besedil tega judovskega avtorja:

»Judovstvo je religija časa, ki ima za cilj posvečevanje časa. Ni podobno človeku, ki ga navdihuje prostor in mu čas ni raznovrsten. Ko mu je ponavljajoč, homogen, ko so mu vse ure enake, brez kakovosti, prazne školjke, Biblija govori o raznolikem značaju časa. Dve uri si nista enaki. Vsaka ura je edinstvena in edina, ki si jo prejel ta trenutek, izključna in neskončno dragocena.«

»Judovstvo nas uči, da se oklepamo svetosti časa, da se oklepamo svetih dogodkov, da se učimo tega, kako posvečevati ta svetišča, ki se dvigajo iz veličastnega toka časa. Sobote so naše velike katedrale; in to naše Presveto je svetišče, ki ga niso mogli požgati niti Rimljani niti Nemci.«

»Za judovsko bogoslužje je značilna umetnost oblik časa kot arhitektura časa. Tako na primer večer, jutro ali popoldan prinese s seboj klicanje k molitvi.«

»Ena izmed najznačilnejših besed v Bibliji je beseda *kadosh*, svet. To je beseda, ki bolj kakor katera koli druga predstavlja skrivnost in Božje veličastvo. Katera je bila prva sveta stvar v zgodovini sveta? Je bila to gora? Je bil to oltar? Zares, edinstvena priložnost, ko je bila prvič uporabljena beseda *kadosh*, je v Genezi (1 Mz), ob koncu pripovedi o stvarjenju. Kako neznan-sko pomembno je dejstvo, da je bila uporabljena za čas: »In Bog je blagoslovil sedmi dan in ga posvetil.« V pripovedi o stvarjenju ni nobene oznake za katero koli stvar v prostoru, ki bi se ji pripisovala lastnost svetega.«

»Pomen, ki ga ima *šabbat*, je, da se praznuje bolj čas kakor prostor. Šest dni v tednu živimo pod tiranijo stvari prostora, na *šabbat* se poskušamo uglasti na svetost časa. To je dan, ko smo poklicani, da smo deležni tega, kar je večnega v času; da se obrnemo proč od rezultatov stvarjenja k skrivnosti stvarjenja, proč od sveta stvarstva k stvarjenju sveta.«

»Mitološko mišljenje bi si predstavljalo, da bo Bog, potem ko je ustvaril nebo in zemljo, ustvaril sveti prostor – sveto goro ali sveti izvir –, da bi tam zgradil svetišče. Vendar se zdi, da je najprej na vrsti svetost časa, *šabbat*.«

Šabbat je svetišče v času. Sobote so v judovstvu velike katedrale, judovska inačica svete arhitekture. Duh judovstva je v posvečevanju časa in ima temelje v Svetem pismu. In če se vprašamo, odkod Judom moč, da so ob tolikih preganjanjih in holokavstih obstali, je glavni odgovor na to *šabbat*, njegovo tedensko praznovanje, ki ga še danes do neke mere upošteva celo sekularizirano judovstvo.

5 Sekularizacija nedelje in pot rešitve

Bilo bi zelo modro, da se kristjani učimo posvečevanja časa od judovske tradicije, ki ob vsej novosti krščanstva vendarle pomeni našo duhovno korenino. Za današnji čas in za zahodni, zlasti evropski, svet to še posebej velja, saj se pred našimi očmi dogaja »tihi odpad« od Boga, ko Evropa pozablja, skoraj zanika svoje krščanske korenine. Znamenje tega pojava je sekularizacija časa, ki se najbolj usodno kaže v sekularizaciji nedelje. Je to samo pojav ali pa je morda pri tem prisotno tudi zavestno, načrtno izpodkopavanje in rušenje nedelje?

Zavzeti se moramo za reševanje nedelje. »Rešujmo nedeljo in ona bo rešila nas,« bi lahko rekli. Vsekakor pa je »desekularizacija« nedelje v naši zahodni civilizaciji zelo težka naloga, ker se je slog življenja v zadnjih desetletjih bistveno spremenil in se zdi, kakor da je to nepovraten proces. O tem je vredno razmišljati ob besedah Janeza Pavla II. iz apostolskega pisma *Gospodov dan*:

»Vse do nedavnega je v deželah s krščansko tradicijo »posvečevanje« nedelje podpirala široka udeležba ljudi in tudi sama organiziranost družbe, ki je pri različnih pridobitvenih dejavnostih kot trdno točko predvidevala nedeljski počitek. Danes je razvoj družbenih in gospodarskih razmer celo v deželah, kjer zakoni določajo praznični značaj tega dne, privedel do tega, da so se temeljito spremenile oblike kolektivnega ravnanja in s tem tudi zunanja podoba nedelje. Na široko se je utrdilo praznovanje »konca tedna« (*week-enda*). Ta čas ljudje razumevajo kot tedenski oddih, ki naj bi ga preživljali čim dlje od običajnega bivališča. Pogosto ga napolnjujejo z udeležbo pri kulturnih, političnih in športnih dejavnostih, ki jih navadno prirejajo ravno na praznične dni. [...] Ta pojav ne ustreza le potrebi po počitku, am-

pak tudi notranji zahtevi po praznovanju, ki je človeku prirojena. Kjer pa nedelja izgubi svoj izvirni pomen in se ozko pojmuje le kot »konec tedna«, se utegne zgoditi, da človek ne more več videti »neba«, ker ostane zaprt znotraj tako zelo omejenega obzorja. Takrat je notranje nesposoben zares praznovati, čeprav se praznično obleče.⁵ Kristusovim učencem je naročeno, naj ne bi pomešali med seboj obhajanja nedelje, ki mora biti resnično posvečevanje Gospodovega dne, in »konca tedna«, ki se v glavnem razume le kot čas oddiha in razvedrila. V ta namen je potrebna resnična duhovna zrelost, ki kristjanom omogoča, da v polnem soglasju z darom vere zaživijo pristno krščansko in da so vselej vsakomur pripravljeni odgovoriti za razlog upanja, ki je v njih (prim. 1 Pt 3,15). Vse to nujno zahteva globlje razumevanje nedelje, da bi jo mogli tudi v zapletenih razmerah živeti v polni poslušnosti Svetemu Duhu« (GD 4).

Vrnimo se k izhodišču našega emavškega razmišljanja. Vstalemu Kristusu moramo omogočiti, da vstopi v svoj dan, odpreti mu moramo vrata nedeljskega časa. To mora biti zavestna odločitev, saj nam je sekulariziran način preživljanja nedelje tako rekoč v krvi in se ne zavedamo, kako je odznotraj izvotlil in razžrl samo tkivo nedelje.

Včasih so na kmetih ob popoldanskem zvonjenju, ki je naznanilo praznik nedelje, pometli po dvorišču, poribali in počistili po hiši. Nekaj svetega in slovesnega je bilo v zraku: »K nedelji gre!« Čiščenje čevljev za vso družino in priprava nedeljskega, »ta kmašnega gvanta« je imelo liturgičen pomen. Lepo se uredili in okrasili bogkov kot ter ponekod prižgali tudi svečo. Zvečer so skupaj molili. Bilo je lepo, čeprav so morali kdaj koga opomniti, naj med molitvijo ne spi. V zraku je bilo pričakovanje neke Navzočnosti, Božjega obiska, slutnja, da prihaja v hišo vstali Gospod, naš nedeljski Gost.

Nekoč je bilo, zlasti na deželi, še nekaj podobnega temu, kar beremo v judovski duhovnosti. Tam ima doživljanje sobote »zaročni značaj«. *Šabbat* je v judovski duhovnosti poosebljen; je nevesta, kraljica, s katero se ženin srečuje in družijo. Zaročni značaj na primer zaslutimo v pesmi *Leka dodi*: »Tvoj Bog se te bo veselil, kakor se ženin veseli neveste. [...] O, nevesta, kraljica *šabbat*, pridi v sredo vernikov svojega ljubljenege ljudstva« (*Preghiere serale*

5 Prim. Nota pastorale della Conferenza episcopale italiana »Il giorno del Signore« (15. julij 1984), 5: Ench. CEI 3, 1938.

del sabato, izd. A. Toaff, Rim 1968–69, 3).⁶

Če hočemo vstalemu Kristusu omogočiti vstop v čas naše nedelje, potem mu je treba pripraviti hišo v primernem obredu. Vsaka družina bi morala imeti svoj obred preživljanja nedelje, ki se začne že v soboto zvečer in se konča s prehodom na ponedeljek.

Znano je, da se judovski *šabbat* ob zavedanju njegovega svetega značaja začenja s posebej slovesnim obredom in se tako tudi sklene. Ko je družina pri mizi, je za obed predviden poseben ritual.

Kaj to pomeni za našo prakso glede evharistične preнове? Da je treba nedeljsko mašo umestiti v okvir dogajanja domače, nedeljske hišne liturgije. Ali ni dejstvo, da so prvi kristjani »lomili kruh po domovih« (Apd 2,46), namig, da mora biti evharistija umeščena v klimo domače liturgije, v domači liturgični ritem celotnega Gospodovega dne, četudi se danes zakramentalno obhaja po župnijskih cerkvah?

Ali bi ne bilo primerno in lepo, da bi že v soboto zvečer, na vigilijo nedelje, ki je v vsem cerkvenem letu tedenska velika noč, vpričo družine ali pa sami, če drugih ni ali če nočejo priti, v slovesnem hišnem obredu pokropili z blagoslovljeno vodo družinski prostor, zlasti bogkov kot, na pogrnjeno mizo postavili hišno velikonočno svečo in jo prižgali kot znamenje nedeljske navzočnosti vstalega Kristusa, zapeli velikonočno pesem in zmolili desetko rožnega venca »ki je od mrtvih vstal«, zatem pa slovesno položili na mizo Sveto pismo, ga odprli na strani nedeljskega evangelija in slovesno prebrali nedeljski evangelijski odlomek? Ob njem bi se še isti večer in v urah nedelje skupaj ali posamič večkrat zamislili v zavesti, da gre vstali Jezus v času tistega dne z nami v Emavs, ga posvečuje s svojo navzočnostjo, nam na poti govori besede luči in nas vodi v skrivnost »lomljenja kruha« v domači cerkvi.

6 Vstali Kristus nam govori po poti nedelje

Domača, hišna liturgija ima namen povabiti vstalega Kristusa med nas: naj gre z nami po naši emavški poti vse od sobotnega večera, noči in dopoldneva, skozi vse te ure, da bi mogli prepoznati vstalega Kristusa ob nedeljskem

⁶ Prim. *Gospodov dan*, op. 12.

»lomljenju kruha« pri maši. Seveda pa to ni tako enostavno, ker so naše oči zaradi mnogih razočaranj »zastarte«, da ga ne spoznamo. Kristus za nas ostaja Neznanec.

O tej poti v Emavs je zbranim vernikom preprosto spregovoril papež Benedikt XVI. v opoldanskem nagovoru v nedeljo, 6. aprila 2008:

»Ni gotovosti, kje je kraj Emavs. O tem so različne podmene, kar ni brez nekega namiga, kajti to nam daje misliti, da Emavs v resnici predstavlja vsak kraj: pot, ki vodi k njemu, je popotovanje vsakega kristjana, še več, vsakega človeka. Na naših poteh se nam pridružuje vstali Jezus kot popotni spremljevalec, da bi znova prižgal v naših srcih žar vere in upanja in da bi razlomil kruh večnega življenja. V pogovoru obeh učencev z neznanim prišlekom nas presune izjava, ki jo evangelist Luka polaga na ustnice enega izmed njiju: »Mi pa smo upali« (24,21). Ta beseda o preteklosti pove vse. Verovali smo, hodili smo za njim, upali smo, toda sedaj je vsega konec. Tudi Jezus iz Nazareta, ki se je izkazal za preroka, mogočnega v dejanju in besedi, je doživel polom in mi smo ostali razočarani. Ta drama emavških učencev se kaže kot zrcalna slika situacije mnogih kristjanov našega časa. Zdi se, da je ugasnilo upanje vere. Vera sama prehaja v krizo zaradi negativnih izkušenj, ki nam dajejo občutje, da nas je Gospod zapustil.«

Če je bil kateri izmed časov čas prevaranosti in razbitih pričakovanj, čas razočaranja, čas žalosti in depresij, je to gotovo današnji čas. Ne gre le za razočaranja, ki so velikokrat rezultat greha ali sad odločitev, ki niso bile po Božji volji. Gre za razočaranja, pri katerih so se mi sesula upravičena, poštena pričakovanja; gre za razočaranje nad Bogom, nad Kristusom, nad Cerkvijo in skupnostjo, v kateri živim in delam. Gre za razočaranje, pri katerem se mi je znotraj nekaj sesulo, zato se čutim kljub velikemu hotenju in velikim naporom prevaranega, ogoljufanega. Gre za razočaranja, ki v meni nenehno povzročajo krizo vere in krizo glede smiselnosti nadaljnega življenja. To poleg nas, pastoralnih delavcev, danes doživljajo tudi mnogi izmed zvestih nedeljnikov, zlasti stari starši in starejši, ki so priče razkristjanjenja v svoji družini ali v družinah svojih otrok, v svojem sorodstvu; razkristjanjenja in sesutja družine kot take v okolju in družbi. Težko je z občutkom frustracije upati na dober izid osebnih naporov.

Žalosti nas vse bolj travmatičen, že kar običajen in ogromen osip mladih po birmi, katastrofalno stanje glede števila mladinskih skupin in številčnosti udeležbe. »Stična mladih« in druga občasna srečanja niso pokazatelj dejanskega stanja! Strmo narašča število izvenzakonskih parov, ki bi sicer lahko sklenili zakon (izsiljene poroke brez vere in brez predhodnih spovedi so v tej povezavi cinizem). Opažamo vsesplošni razpad krščanskega zakona in družine, ko v hiši ni več prostora za Boga in molitev, ko središče družine ni več bogkov kot, ampak televizija, internet in drugi maliki te medijske, pokvarjene in nihilistične družbe, ustvarjalke kulture smrti, ki s seksualno obsedenostjo, pornografijo in nasiljem popolnoma samoumevno vlada tudi v naših družinah ter usodno zastruplja celo otročiče.

Na pohodu je duhovna depresija – celo med tistimi, ki danes predstavljajo »Izraelov ostanek«, med duhovniki in laiki, ki vztrajajo na mrtvi straži. Vzrok za pastoralno depresijo je soočenje s krizo vere ne le v necerkvenem okolju, ampak tudi med našimi nedeljniki; soočenje s krizo, ob kateri moramo preprosto in pošteno priznati, ne da bi pri tem koga obsojali, da je ob nedeljah v cerkvi tudi nekaj takih, ki v Boga, živega Boga, Kristusa in njegovo navzočnost v Cerkvi in v evharistiji, sploh ne verujejo, četudi ga priznavajo ob izpovedovanju vere med mašo. Ne verujejo ne v nesmrtnost duše ne v posmrtno življenje, kaj šele v vstajenje. Taki ljudje gredo »kar tako«, ker to delajo tudi drugi, brez vsaj občasnega pristopa k zakramentu sprave, celo k svetemu obhajilu. Seveda o veri ali neveri naših bližnjih ne moremo konkretno in poimensko razmišljati, kar pa ne pomeni, da moramo biti naivno slepi in preprosto predpostavljati, da težave niso prisotne.

Ta kriza vere je posledica dejstva, da je današnji rod odraslih življenjsko zaznamovan z neposredno ali s posredno izkušnjo ateizma socialistično-potrošniške vrste, ki ni rezultat duhovnega boja ob dilemi, ali Bog je ali ga ni, temveč gre bolj za nekakšno vzdušje a-teizma, odsotnosti Boga, ki ga ne potrebujemo in je preprosto odveč. Če pa kdo vendarle čuti v sebi nekakšen duhovni vakuum, ima obilo možnosti, da ga zapolni z različnimi vzhodnjaškimi in newagevskimi nadomestki vere.

Smo duhovni otroci dobe liberalizma, otroci verske in moralne brezbržnosti, poplitvenja duha in površnosti, otroci sekularizacije in vsakršnega

relativizma, zmanipulirana generacija opranih in izpranih možganov ter duha. Naš delež je Praznina, ki kliče po Navzočnosti Nekoga.

V to našo situacijo vstopa v nedeljo vstali Kristus. Pridruži se nam, če ga le povabimo medse. Na kakšen način? Da uporabimo čas Gospodovega dne za pogovor z njim, za molitev in za premišljevanje Božje besede, s katero nas nagovarja. Govori nam v naši žalosti, razočaranju (»Mi pa smo upali«, Lk 24,21) in ranjenosti. Vsak teden nam skuša znova dopovedati svojo logiko križa, ki je naše rešenje.

Na tedenski praznik svoje velike noči je Jezus še vedno in predvsem Samarijan, Tolažnik, ki zbira razkropljene učence – kakor žene in Marijo Magdaleno, učenca na begu v Emavs, Petra in Janeza, apostole v dvorani zadnje večerje. To je njegovo praznovanje nedelje med nami. Tako jo napolnjuje s svojo navzočnostjo.

Na svoj dan nam želi spregovoriti besedo tolažbe in luči. Seveda je res, da bo to storil pri nedeljski maši, vendar je tudi res, da se je na to treba pripraviti, kakor je zapisal Janez Pavel II. v apostolskem pismu *Gospodov dan*:

»Če namreč sveto besedilo, prebrano v duhu molitve in v poslušnosti cerkveni razlagi (prim. BR 25), ne navdihuje vsakdanjega življenja posameznikov in krščanskih družin, bo zgolj bogoslužno oznanjevanje Božje besede le stežka obrodilo zelene sadove« (GD 40).

Da bi imeli od Božje besede čim večjo duhovno korist, je papež Janez Pavel II. v istem odlomku priporočil tudi posebne pobude poglobljanja v svetopisemske odlomke: »Zato so zelo hvalevredne tiste pobude, s katerimi župnijska občestva ob sodelovanju udeležencev pri evharistiji – duhovnikov, služabnikov in vernikov – že med tednom pripravljajo nedeljsko bogoslužje, ko vnaprej premišlujejo Božjo besedo, ki bo oznanjena.«

Seveda pa je ta priprava le dobrodošla pomoč in ne more nadomestiti domačega mirnega, osebnega ali družinskega branja Božje besede na sam Gospodov dan.

Emavški odlomek ima za obhajanje domačega nedeljskega bogoslužja Božje besede poseben navdih in vodilo. Vstalemu Jezusu moramo pustiti, da nam on sam razlaga, »kar je napisano o njem v vseh Pismih« (Lk 24,27), da bi razumeli, zakaj »je Mesija to pretrpel in šel v svojo slavo« (Lk 24,26). Jezus nam kot »Božji ekseget« razlaga svojo velikonočno skrivnost, ki je vsebina praznovanja nedelje. Njen višek je nedeljska maša.

Na prvem mestu je tu seveda poročilo evangelijev o Jezusovem trpljenju, smrti in vstajenju, o njegovi velikonočni skrivnosti. To poročilo predstavlja jedro evangelijev in je njihov največji vsebinski sklop. Zapisano je bilo, da ga bodo krščanska občestva znova in znova prebirala kot Jezusovo in svoje zgodbo. Prav vsebina tega poročila je vsebina pogovora med učencema, preden se jima pridruži Neznanec: »Pogovarjala sta se med seboj o vsem tem, kar se je zgodilo« (Lk 24,14). Pogovarjala sta se o vsem, česar nista mogla ne razumeti ne sprejeti, o vsem, kar ju je žalostilo in napotilo na pot, proč od dogodkov, saj pričevanju žena o Jezusovem vstajenju nista mogla verjeti.

V povezavi z velikonočno skrivnostjo je zelo koristno tudi branje drugih odlomkov iz Svetega pisma, ki govorijo o Kristusovi skrivnosti, zlasti branje spevov o Božjem služabniku iz preroka Izaija, mesijanskih psalmov in še posebej Apostolskih del, ki poročajo o dogajanju po veliki noči in povzemajo njeno skrivnost v dogajanju prve skupnosti.

Ta »Jezusova zgodba« je nenehno notranje zaposlovala prvo krščansko skupnost in tako naj bi bilo skozi vse čase. Potrebno je, da ob nedeljskem prebiranju te zgodbe pristopi k nam neznani vstali Jezus, da nas osebno uvaja v njeno skrivnost in nam odpira oči za njeno umevanje. To je srčika vsake kristjanove poglobitve: Božje branje, *lectio divina* te zgodbe vseh časov, dogodka, ki je središče zgodovine in vesolja. To nam je priporočil papež Janez Pavel II. kot vodilo za tretje tisočletje: »Premišlujte Kristusov Obraz, ki sije iz evangelijev!«⁷

Kako naj torej poteka domače branje Božje besede, zlasti v nedeljo? Zelo preprosto: ob prižgani sveči, ki je znamenje navzočnosti vstalega Jezusa, in

⁷ Prim. Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ob začetku tretjega tisočletja*, CD 91, 2001, 2. pogl.

ob odprtem Svetem pismu se pokrižaj in prosi navzočega Gospoda, naj ti v Svetem Duhu v živo »razlaga« svojo zgodbo tako, da jo boš kot emavška učenca prepoznal tudi kot svojo zgodbo. Poslušaj ga. Glej in okušaj v duhu posamezne prizore. Pogovarjaj se z njim, ga počasti, se mu zahvaljuj, kaj obžaluj, ga česa prosi, slavi in se mu izroči popolnoma, kakršen si. Vmes moli k Svetemu Duhu, prosi Marijo, svetnike in angele in vprašuj Gospoda, kaj to pomeni za tvoje življenje. Končno naredi dober sklep za vsak dan. Jezusa prosi za blagoslov, se zahvali za srečanje in spoštljivo skleni svoje premišljevanje s tem, da zmoliš zdravamarijo, molitev Duša Kristusova in očenaš ter se pokrižáš.

Velikokrat se zgodi, da smo zaradi utrujenosti nesposobni za branje Božje besede. Takrat je dobro, če v sebi ponavljamo in okušamo samo kakšen stavek, ki nam je blizu, ali da molimo rožni venec, kakor nam je priporočil papež Janez Pavel II. Molimo ga ob zrenju v Kristusov obraz:

»Ta tradicionalna molitev, ki so jo papeži tako priporočali in ki je tako priljubljena med Božjim ljudstvom, ima povsem svetopisemski, evangeljski značaj. V prvi vrsti je osredotočena na ime in obraz Jezusa Kristusa ter temelji na premišljevanju skrivnosti posameznih delov in na ponavljanju zdravamarij. Ponavljanje molitev je neke vrste učenje ljubezni, da bi tako goreče kot Marija ljubili Jezusa. Da bi ta starodavna molitev na novo zaživel, sem dodal še svetle skrivnosti rožnega venca. Želel sem namreč, da bi bila ta posebna oblika kontemplacije res pravi povzetek evangelija.⁸ Kako ne bi potem postavil v sam vrh svetlih skrivnosti tudi sveto evharistijo?«⁹

Skrivnosti molim tako, da si pri posamezni skrivnosti predstavljam prizor in ob ustrezni Božji besedi, ki ga osvetljuje, z Marijinimi očmi gledam Jezusovo obličje in preprosto okušam vsebino, ki jo izraža ponavljajoči se vzklík, vključujoč ta ali oni namen. Ob nedeljah je vedno primeren častiljivi del rožnega venca ali vsaj desetka »ki je od mrtvih vstal«, saj je vstali Jezus, ki je z nami, naša resničnost vse leto in »vse dni do konca sveta« (Mt 28,20).

8 Prim. Apostolsko pismo *Rožni venec Device Marije*, CD 98, Ljubljana 2002, 19, 21.

9 Janez Pavel II., Apostolsko pismo *Ostani z nami*, Gospod, Nova serija 5, 2004, 9.

7 Vstali Kristus se nam na svoj dan razodeva ob lomljenju kruha

Če smo v duhu emavške zgodbe pustili vstalemu Jezusu, da se nam pridruži in nam po poti nedelje, po poti dneva, ki ga je naredil on sam, govori o sebi in svoji velikonočni skrivnosti, s tem da vključuje tudi naše življenje z vsemi njegovimi razočaranji, »ta pot v Emavs, po kateri hodimo, lahko postane pot očiščenja in dozorevanja naše vere v Boga« (papež Benedikt XVI. v že omenjenem nedeljskem nagovoru 6. aprila 2008).

Papež pomenljivo nadaljuje tako, da poudari besedo »danes«:

»Tudi danes lahko pridemo v pogovor z Jezusom, ko poslušamo Njegovo Besedo. Tudi danes za nas lomi kruh in daje samega sebe, da nam je Kruh. In tako nam srečanje z Vstalim Kristusom, ki je mogoče tudi danes, prek ognja velikonočnega dogodka podarja vero, ki je globlja in pristnejša, sodobna, bi lahko rekli; krepko vero, ker se ne hrani s človeškimi idejami, ampak z Božjo besedo in Njegovo navzočnostjo v evharistiji.«

Ta »danes« v emavški zgodbi pomeni srečanje z vstalim Kristusom. Če sem po poti nedelje poslušal skrivnostnega Neznanca tako, da »je srce gorelo« v meni (prim. Lk 24) v njegovi bližini, sem pripravljen na milost srečanja z njim. Uresničijo se besede Janeza Pavla II. iz njegovega apostolskega pisma *Ostani z nami*:

»Ko bo srečanje doseglo vrhunec, bo luči Besede sledila svetloba, ki izvira iz »kruha življenja«, s katerim Kristus na edinstven način uresničuje svojo obljubo, da bo z nami »vse dni do konca sveta« (Mt 28,20)« (2).

O prizoru v Emavsu v nadaljevanju istega pisma pravi:

»Pomenljivo je, da sta emavška učenca Jezusa prepoznala pri mizi po preprostem lomljenju kruha, potem ko ju je on poučil v besedi. Ko je duh razsvetljen in je srce goreče, spregovorijo znamenja. Evharistija se v celoti odvija v dinamičnem sozvočju znamenj, ki v sebi nosijo globoko in jasno sporočilo. Skrivnost se očem vernika na določen način razkriva prek znamenj« (14).

Kaj se dogaja pri nedeljski maši? Dogaja se Jezusova velikonočna skrivnost, dogaja se Jezus sam, bi lahko rekli v nebogljenosti našega izrazja.

V *Konstituciji o svetem bogoslužju* II. vatikanskega koncila o tem beremo: »Za izvrševanje tolikšnega dela je Kristus vedno navzoč v svoji Cerkvi, zlasti v bogoslužnih opravilih. Pri daritvi svete maše je navzoč tako v duhovnikovi osebi, kajti »isti sedaj daruje po službi duhovnikov, kot je nekoč sam sebe daroval na križu«, ¹⁰ kakor še posebno pod evharističnima podobama. Navzoč je s svojo močjo v zakramentih, tako da kadar kdo krščuje, Kristus sam krščuje. ¹¹ Navzoč je v svoji besedi, tako da on sam govori, kadar se v Cerkvi bere Sveto pismo. Kadar končno Cerkev moli in poje, je navzoč tisti, ki je obljubil: »Kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi« (Mt 18,20)« (B 7).

Pogoja za spoznanje te navzočnosti vstalega Gospoda in srečanja z njim sta »razsvetljen duh« in »goreče srce«. To je bistveno, da evharistijo doživimo kot »skrivnost luči«; je kontemplativno premišljevanje Božje besede, ki je že sama v sebi luč. Le tako pridemo v nedeljo k maši »uglašeni« na velikonočno skrivnost, »skrivnost vere«, ki jo obhajamo; le tako smo zaradi »gorečega srca« tako rekoč »uglašeni«, »ogreti« za spoznanje Kristusovega Obličja, njegovo luč, Božje veličastvo, ki sije iz evharistije. Po luči Božje besede v luč evharistije!

Luč, ki sije iz evharistije, je spoznanje vstalega Kristusa: njega, ki nas in naše življenje jemlje v svojo daritev ljubezni Očetu in za nas; njega, ki se nam osebno daje v jed kakor v Božji »transfuziji« – le ljubezen gre iz sebe in hoče vsa preiti v drugega; njega, ki je samo iz ljubezni med nami v tabernakljih vse dneve in noči do konca sveta, ker ljubezen hoče biti blizu ljubljениm.

Spoznanje te ljubezni je luč. »Lomljenje kruha«, ki sta ga doživela učenca, ko sta bila v emavškem gostišču pri mizi s skrivnostnim, a prijateljskim Neznancem, ni bilo nič drugega kakor razodetje »vse spoznanje presegajoče Kristusove ljubezni« (Ef 3,19).

¹⁰ Conc. Trid, sess. 13, De ss. Eucharist, c. 5.

¹¹ Prim. sv. Avguštin, In Ioannis Evangelium Tractatus VI, c. I., n. 7, PL 35, 1428.

Edino ljubezen je luč in edino ljubezen je zmožna tega, da se razlomi na koščke in se podarja drugim, vsem. Edino v luči ljubezni je mogoče srečanje osebe z osebo. Prav to se je zgodilo v Emavsu.

Ko smo pri nedeljski maši, to tudi začutimo, če smo le vstopili v celoten proces nedelje, v dinamiko Božje besede, ki nas je vodila skozi ves Gospodov dan, in v njegovi družbi v vsečasn dogodek evharistije v domači župnijski cerkvi.

Evharistija je dinamizem Dogajanja, Dogodek vseh časov in za vse čase, segajoč v večnost. Evharistija je dogodek Boga, ki je med nami, Emanuela, dogodek Ljubezni; sočasnost dogodka zadnje večerje, Kalvarije in vstajenskega jutra; dogodek Boga, ki je stopil v čas in ga napolnil s seboj, z večnostjo svoje ljubezni. Evharistija je eksplozija Ljubezni, ki je Luč, eksplozija, ki hoče v svojem rešilnem učinkovanju doseči vsakega človeka, vse ljudi; je sprostitev Energije, ki hoče po besedah papeža Benedikta XVI. (mladim v Kölnu) sprožiti verižno reakcijo ljubezni med ljudmi, vzpostaviti »revolucijo ljubezni«, nikdar nehajoče »lomljenje kruha«.

Nedeljska maša je srečanje z vstalim Jezusom, ki nas že na pragu cerkve objame v objem enega občestva, saj nas je k sebi privabil s pritrkovanjem svojega Srca; je njegov objem, v katerem že na začetku kličemo njegovo Usmiljenje nase in na druge ter ga doživimo posebej v zakramentu usmiljenja; je njegova dobra in dobrohotna beseda, ki je iz Srca v srca. Razumemo jo kot luč, s katero se obhajamo z mize Besede, da bi spreminjala naše mišljenje in nas pripravila, da z Njim, ki nas je zbral k obredu, postanemo daritev, potapljaajoč mnoge v Brezdanjost njegovega usmiljenja. Nedeljska maša je čudoviti pretok iz žlahtne Trte v nas, njegove nebogljene in žejne mladike; objem, ko čutim, da sem v Njem in On v meni. Končno sem vendarle pri Nekom sprejet in Vanj použit; njegovo obhajilo, da bi me asimiliral, priličil sebi in spreminjal vase ter moje barbarsko srce upodabljal po svojem krotkem in ponižnem Srcu, polnem ljubezni, usmiljenja in brezmadežne luči.

Nedelja je dan veselja ob vstalem Jezusu. Ko grem iz cerkve, ne morem v sebi skrivati luči, ki sem jo prejel. Že med sveto mašo s pogledom srca objamem vse ljudi. Kako bi torej vsem, ki jih srečam pred cerkvijo, ne de-

jal: »Bratje, sestre ste mi, bratje in sestre po krvi, telesu in ljubezni našega Gospoda Jezusa!« Kako bi se ne zadržal z njimi, kar z vsemi, v prijaznem, sproščenem, veselem pogovoru?

Ali bi ne bilo mogoče, občasno dati celotnemu župnijskemu občestvu priložnost, da v duhu Emavs na »župnijski evharistični dan« doživi ob veliki dopoldanski maši in po njej v vsej sproščenosti veselje ob vstalem, navzočem Jezusu?

8 Vstali Jezus me pošilja, da bratom prinašam veselo novico

»Še tisto uro sta vstala in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi« (Lk 24,33).

Nedelja je dan evangelizacije, razglašanja vesele novice: Kristus je vstal, zares je vstal, srečal sem ga! Luč Besede in luč evharistije me vžiga, ne da mi miru, hoče, da jo posredujem drugim. Kako bi po nedeljski maši, pri kateri sem srečal Jezusa, mogel zadržati samega sebe, ne da bi tekel drugim oznanit, da je Jezus vstal in da živi?! Dogodek moramo oznaniti ne toliko z besedami kakor z veselim obrazom, sproščenostjo, pristrčno človeškostjo: ljudem po poti domov, sosedom in domačim, ne glede na to, ali hodijo v cerkev ali ne. Led se topi pod sončnimi žarki nedeljskega veselja.

Nedelja je tedenski praznik družine. Kako bi mogel zadržati v sebi Kristusovo prijaznost in veselje njegovega Srca? Ko smo pri mizi ob nedeljskem kosilu, naj vsi občutimo, da je vstali Jezus navzoč med nami. Ne začenjajmo težkih pogovorov. Nedelja je velika noč našega Gospoda. On je z nami, pod našim krovom, v našem stanovanju. Ljubil nas je in s svojo ljubeznijo zmagal na veke. Ljubimo se med seboj, bodimo si domači, bodimo družina. In v tem vztrajajmo in ne odnehajmo. Ljubezen je zmagala in bo zmagovala. Graditi hočemo mostove čez prepade, drobiti skale src, topiti led med nami.

Nedelja je dan ljubezni do bližnjega. »Nedelja mora vernikom omogočati, da se posvečajo delom usmiljenja, ljubezni in apostolata. Notranja udelež-

ba pri veselju vstalega Kristusa jih nujno vodi k pripravljenosti, da brez pridržka delijo z drugimi tisto ljubezen, ki utripa v Kristusovem srcu. Brez ljubezni veselje ni mogoče» (GD 69). Evharistija pomeni zmožnost delati čudeže. Vstali Kristus, ki sem ga srečal, me pošilja v moči svoje ljubezni k bratom in sestram. Pošilja me zlasti k tistim, ki nimajo nikogar ali nimajo ničesar: k ubogim in osamljenim, obrobim in pozabljenim, k trpečim in obupanim. Vstali Jezus, ki je v evharistiji »Sonce mojega življenja« (Grozde), hoče, da sem povsod njegov žarek, »njegova luč« (Jezus bl. materi Tereziji), zlasti med najbolj zapuščenimi. Ali morem oklevati z odgovorom, ki ga On v imenu mnogih pričakuje?

Nedelja je dan zahvale za dobroto in lepoto stvarstva. Dan, ko grem popoldan z vstalim Jezusom v lep Božji svet in se z njim in po njem v Svetem Duhu zahvaljujem nebeškemu Očetu za njegovo tisočero dobrotljivo ljubezen ter se v tej zahvali spočijem.

V nedeljo zvečer spet prižgem svečo, spet povabim Jezusa, da mi spregovori po besedi Svetega pisma, in ga prosim, naj blagoslovi mojo, našo pot v naslednjem tednu. Naj hodi z nami kot v tem dnevu.

Ali ne bi bilo primerno, da se verniki povezujemo v praznovanju Gospodovega dne, vse od sobote zvečer? Telefon imamo tudi za to, da drug drugega spomnimo na praznovanje. Povabimo vstalega Jezusa medse! In če je kdo sam, zakaj ne bi praznoval skupaj z drugimi, morda tudi v nedeljskem popoldnevu? Tako bo šel ogenj Emavs po gorečih srcih naprej.

Za katehistinje, katehiste in katehete je nedelja izziv, kako opisano posredovati otrokom, mladini. Kateheza bi morala v duhu praznovanja vključevati tudi pripravo na nedeljo, seveda v duhu povabila. Končala naj bi se v Emavsu domače cerkve, pred tabernakljem. Ali ne bi bilo mogoče zbrati otrok in mladine v nedeljskem popoldnevu v duhu Emavs k praznovanju, z obiskom Jezusa v tabernaklju?

Tabernakelj je mesto, kjer katehistinja, katehist in katehet vedno dobijo navdih, moč in veselje za oznanjevanje.

9 Slovenskemu evharističnemu kongresu naproti

Spoštovani pastoralni sodelavci! Če se zavedamo, da evharističnega kongresa v katoliški Cerkvi ne sklicuje najprej ta ali ona škofovska konferenca na pobudo tega ali onega odbora, ampak Nekdo, ki dejansko po svojem Duhu vodi Cerkev in naravnava njen pastoralni utrip ter je z nami »vse dni do konca sveta« (Mt 28,20), namreč naš Gospod Jezus Kristus sam, potem moramo nujno reči, da je bistvo priprave na slovenski evharistični kongres v tem, da ga prosimo, naj se nam pusti pridružiti na potovanju v ta naš celjski Emavs – tako kakor se je nekoč pridružil našima bratoma, emavškima součencema! Prosimo ga, naj se nam, zbeganim in potrtem, na našem begotnem potovanju skozi slovenski čas približa, ko se ob približevanju slovenskega evharističnega kongresa premalo zavedamo njega. Kot Božji Sopotnik in kot Katehet vseh katehetov naj nam v nekajmesečni katehezi, ki je časovno še mogoča, govori o vsem, kar je o njem v Pismih. Govori naj nam tako vztrajno in močno, da bodo naša srca – kljub sodobnemu slovenskemu dnevu, ki se zadnje čase vse bolj duhovno temni in nevarno hitro nagiba k zatonu – končno le zagorela z neugasljivim Božjim plamenom. Zagorijo naj tako, da ga bomo mogli ob lomljenju kruha na celjskem stadionu prepoznati kot Vstalega in Navzočega. Prepoznavajmo ga kot Tistega, ki nas, notranje razžarjene zaradi osebne in skupnega doživetja evharistije, v duhu nove evangelizacije pošilja oznanjat vsem bratom in sestram, da zares živi in da je resnično z nami!

Povzetek

V razmišljanju, ki se orientira ob emavškem odlomku iz Lukovega evangelija, skušam v duhu temeljnega navdiha apostolskih pisem *Ostani z nami in Gospodov dan* papeža Janeza Pavla II. osvetliti skrivnost praznovanja nedelje, tedenskega praznika Gospodovega vstajenja kot tistega okvira, ki pogojuje evharistično prenovo. Osnovna misel je, da dopustimo vstalemu Kristusu, ki je na naši poti kot Neznanec, da vstopi v čas nedelje, v vse ure nedelje, ter tako postane naš Sopotnik in Sogovornik. Razkriva nam svojo (in našo) velikonočno skrivnost ter nam omogoča, da ga pri nedeljski maši prepoznamo ob »lomljenju kruha«. V luči tega spoznanja nas kot luč pošilja k bratom in sestram, da jim oznanimo veselo novico.

Summary

In this paper, centering on the Emmaus passage, from the Gospel of Luke, and drawing from the inspiration of the apostolic letters »Mane nobiscum, Domine« and »Dies Domini«, by pope John Paul II., I have tried to illuminate the weekly Sunday celebration as a set frame for the Eucharistic renewal. The main idea is to let the risen Christ enter into every hour of Sunday as our companion and interlocuter who unveils his and our paschal mystery and helps us to recognize him in the »breaking of bread«. In the light of this insight we are sent to our brothers and sisters to spread the good news.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

mag. p. Branko Cestnik CMF

MALA (PRED)EVHARISTIČNA PEDAGOGIKA

1 Empirično dokazano: Evharistija je srce Cerkve

2 Življenje => evharistija => življenje ...

3 Evharistija, pokorščina in krivda

4 Poškodovani pred-evharistični temelji

5 Mala pred-evharistična pedagogika

6 Prvoobhajanci kot potujoče ljudstvo

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

Rekli ji bomo »mala«, ker gre za nekaj malih, preprostih misli. Potem zato, ker gre za preproste in drobne pedagoške izzive. Nenazadnje bo »mala«, ker je namenjena delu z majhnimi otroki. Pred seboj imamo predvsem situacijo otrok v prvih treh razredih verouka, čeprav lahko posamezne točke mirno razširimo na versko vzgojo otrok vseh starosti.

Imenujemo jo tudi pred-evharistična, saj razmišlja o širši evharistični pedagogiki – tisti, ki sovpada s pred-evangelizacijo. Imenujemo jo evharistična, saj je očitno in izrecno usmerjena na prejemanje zakramenta.

1 Empirično dokazano: Evharistija je srce Cerkve

Starodavni rek »Cerkev slavi evharistijo, evharistija gradi Cerkev« se vedno znova izkaže za resničnega. Tudi v času, ko se analize pastoralnega življenja lotevamo s pomočjo modernih humanističnih znanosti (znanosti v številkah), bo rezultat vedno enak. Evharistija ostaja srce Cerkve.

Ustavili se bomo ob treh primerih. Nemška Cerkev je (bila) znana po svoji visoki organiziranosti, po mnogih materialnih zmožnostih ter po najsoodnejših pastoralnih prijemih. V otroško in mladinsko pastoralo je vlagala ogromno in spekter dejavnosti je bil izredno širok. Danes pastoralisti s pomočjo anket ugotavljajo, da je na koncu Cerkvi ostala zvesta le tista mladina, ki je v času intenzivne vključenosti v pastoralo imela bogoslužno izkustvo. Hudomušno bi lahko dejali, da za tako spoznanje ne bi potrebovali obširnih anket. Dovolj bi bilo prebrati kakšno poglavje Tomaža Kempčana o molitvi ali malo meditirati ob patrističnem reku »Cerkev slavi evharistijo, evharistija gradi Cerkev«.

Drugi primer. Pred leti smo se v Mariboru vprašali, kam je šla katoliška mladina, če je ni več pri mladinskem verouku. Da ni šla daleč stran, smo videli po Stični, kjer je bila ravno takrat (mislim da leta 2001) rekordna udeležba: 10 000 mladih. Opravili smo raziskavo o navzočnosti in dejavnosti mladih po župnijah. Zanimale so nas zlasti neformalne skupine mladih, kot so jasličarji, pevci, občasni animatorji ... Rezultati so pokazali, da mladina ni poniknila, temveč se je le nekoliko prestavila od enega stebra Cerkve k drugemu: od kateheze v liturgijo, iz formalnih skupin v manjše

neformalne kroge. V skoraj vseh župnijah mladi na nek način sodelujejo, kar je navadno povezano s prazniki in z nedeljsko mašo. Spet »čarobna« moč bogoslužja.

Tretji primer: pastoralno načrtovanje v škofiji Celje. Analiza osemdesetih župnijskih načrtov je pokazala, da bogoslužje ostaja gravitacijsko središče župnij. Največ novih laičskih sodelavcev za prihodnja leta je namreč predvidenih za krepitev bogoslužnega stebra, čeprav je v škofijskem pastoralnem načrtu bogoslužje omenjeno le obrobno, ne kot prioriteta. Razlaga? Pesimistično bi rekli, da smo dokaj konzervativni in nezmožni nove evangelizacije ter vzbujanja karizem zanjo, zato se laiki najbolje znajdejo kot pevci, ključarji, krasilci, ministranti – v tisoč let starih službah, povezanih z mašo. Optimistično pa, da se Cerkev krepi v jedru, kar je edino prav. Ko je najhuje za našo vero, se ne moremo skriti drugam kot v molitev, Sveto pismo in evharistijo.

Izhodišče naše teme je na dlani. Če je evharistija tako zelo središčna, kaj to pomeni za našo katehezo oziroma za versko pedagogiko v družbenih in kulturnih pogojih leta 2010? Je verouk brez evharistije sploh smiseln? Kaj pomeni dejstvo, ki je značilno za mnoge župnije: polne veroučne učilnice med tednom in prazne otroške klopi v nedeljo? Kako je kateheza lahko uspešna (60 % otrok hodi k verouku), če se to ne izraža v evharistiji? Kakšna je naša ekleziologija, da je to mogoče?

2 Življenje => evharistija => življenje ...

Če kje, potem so ravno na področju verskega življenja različni vidiki tesno povezani in prepleteni. Etika, obredje, simboli, nauk, običaji, kultura, vsakdanjost izhajajo drug iz drugega in drug v drugega prehajajo.

Zato ostanimo pri razkoraku med obiskom kateheze in neobiskom sv. maše, ki po birmi postane tako rekoč pravilo. Vsaj dve tretjini osnovnošolskih veroučencev se v času srednje šole namreč evharistiji ne približa. Zakonitost povezanosti očitno ne deluje. Ker je po toči zvoniti prepozno, ostanimo pri vprašanju, kaj se dogaja pred točo. Kakšna je naša evharistična pedagogika v času osnovnošolskega verouka? Ali sploh lahko govorimo o evharistični

pedagogiki, če večina otrok rednega evharističnega izkustva nima?

Kakor se vsa kateheza velikokrat znajde v pogojih pred-kateheze in pred-evangelizacije, tako moremo in moramo govoriti o pred-evharistični katehezi in širše o pred-evharistični pedagogiki. V naravi evharistije je povezanost z življenjem. Evharistija je, kot pravi geslo letošnjega evharističnega kongresa, »Božji dar za življenje«. Življenje sveta je v evharistiji obdarovano, rešeno po Kristusovi žrtvi. Geslo lahko tudi obrnemo: evharistija je dar življenja Bogu. Svet, človeštvo daruje Kristusu kruh in vino; v evharistiji predamo Bogu svoje življenje s skrbmi in z veseljem vred. Gre za Božji in človeški krogotok darov in milosti, sredi katerega stoji Kristus. Prikažemo ga lahko v formuli: *evharistični dar => življenje => evharistični dar ...*

Otrok, ki gre med tednom k verouku, v nedeljo pa k maši, že vstopa v ta krogotok darov in milosti. Evharistična pedagogika se sproži sama. Tu je zgled in nauk staršev, tu je osebno čustveno doživetje skrivnosti in občestva, tu so naravni nastavki, na katerih gradi kateheza med tednom.

Otrok, ki ne gre k maši, vstopa v povsem drugačno formulo: *evharistični dar // življenje // evharistični dar ...* Evharistija ni povezana z življenjem. K maši ničesar ne neseš, od nje ničesar ne odneseš. Maša je tako logično dolgačasna, nekakšna dolžnost oziroma ljudski običaj, ki se ga moraš nekajkrat letno udeležiti. Evharistična pedagogika se zavira in podira sama. Tu ni zgleda in nauka staršev, tu ni osebnega čustvenega doživetja, tu ni nastavkov, na katerih bi kateheza gradila med tednom.

Razumljivo je, da so na Nemškem »odkrili«, da na koncu ostanejo le tisti, ki imajo bogoslužno izkustvo. Tem so v spoznanje in veselje dani vsi »religijski elementi«: etika, obredje, simboli, nauk, običaji, kultura, vsakdanjost ... Ostali dostopa v to notranjo kamro Cerkve nimajo. Bogoslužje je »naravna selekcija« krščanskega občestva.

3 Evharistija, pokorščina in krivda

Prva napaka naše evharistične pedagogike je, da se pretvarjamo, da na našem župnijskem dvorišču in v naših veroučilnicah ni težav, povezanih s

sekularizacijo. Vzgajamo k evharistiji, ne da bi upoštevali dejansko težo razkoraka med evharistijo in življenjem, ki ga mnogi otroci živijo že od rojstva. Pričakujemo, da bo vsak veroučenec in prvoobhajanec že zato, ker je veroučenec in prvoobhajanec, »padel« v evharistično srčko in redno hodil k maši. Ker se to ne zgodi, radi posežemo po upravni in represivni kulturi, ki jo ponekod v pastoralo otrok vpeljemo prek vsake razumne mere: npr. »Morate k maši«; »Kdor ne gre k maši, ne gre k birmi«; »Vaša prva dolžnost je iti v nedeljo k maši« ali »Vzemite listke, da bomo vedeli, če ste bili pri maši«. Tak pristop je usmerjen k pokorščini in jo tudi doseže. Predvidevamo, da bo svoje prispevalo čustvo; da se bo zgodila nekakšna ganjenost. A klobčič se hitro zaplete. Otroci začnejo hoditi k maši iz pokorščine, nato vse bolj iz preračunljivosti: »Do birme moram hoditi, imel bom korist, nato bom svoboden.« Čustveno pa jih bogoslužje, razen v nekaterih trenutkih (npr. na dan prvega svetega obhajila), ne prevzame.

Dodatno se zaplete, ko je evharistija razložena zgolj z vidika Kristusove žrtve za človeka. Velik poudarek na žrtvi vzbuja občutke krivde: »On umira zate, a ti se požvižgaš nanj.« Otroku ne ve, kaj naj bi bila žrtev zanj, saj so mu vedno vsi stregli. Žrtveniška govorica ga zmede. Razume vse manj, a vse bolj ve, da je nečesa kriv. Ko bo dovolj star, bo z občutkom krivde opravil tako, da bo utišal glas, ki ga razglaša za krivega. To je glas Cerkev.

Podoben podzavesten vzgib vzbuja stalno ponavljanje otrokom: »Bog pride v kruh in je v njem resnično navzoč, ti pa ne prideš niti k maši.« Otroku iz izkušnje svojega družinskega življenja ne ve, kdo naj bi bil Bog, kruh pa je zanj potrošna stvar; če je presuh, ga vržeš v smeti.

Evharistija predstavlja vrh vere, mnogi otroci pa tega vrha ne dosežajo. Ko se srečajo z veroukom, to postane razvidno, kar je razumljivo. Pedagoška napaka je, da otroka začnemo prekomerno primerjati z vrhom, ki ga ne dosega. Ko zaigramo na struno pokorščine in krivde, tvegamo, da uničimo vse. Če že majhnega otroka obravnavamo kot ateista, bo ateist tudi postal.

Ponovno se pred nas postavi izziv pred-evharistične pedagogike. Potrebna je drugačna sposobnost vživljanja, kot smo je v naši pastoralni vajeni zadnja stoletja. Sposobnost vživljanja naj bo podobna tisti, ki jo imajo misijonarji.

Discipline, nadzora, močnejše spodbude, tudi ukaza in zahteve po pokorščini ni potrebno popolnoma zavreči, kot da bi bili že sami po sebi nekakšna »fašistična« navlaka. Gre za postopke in pripomočke, ki jih uporabljamo le znotraj širšega kroga sprejemanja in vživljanja. Otroku morajo biti v spodbudo in osvoboditev, ne pa povod za religiozni mrk, katerega motor sta krivda in strah.

4 Poškodovani pred-evharistični temelji

Če idealna evharistična pedagogika gradi na povezanosti med življenjem in evharistijo, pred-evharistična pedagogika med njima vzpostavlja prve povezovalne nitke. Zato izziv pred-evharistične pedagogike prinese novo vprašanje. Ali lahko povprečen župnijski sistem pastore otrok (verouk, oratoriji, zbori ...) postavi tiste temelje za evharistični krogotok, ki bi morali biti postavljeni v družini oz. ki bi jih morali »dihati« v kulturi, v civilizaciji? Ali niso ti temelji premočno poškodovani?

Poglejmo pet tovrstnih pred-evharističnih temeljev: solidno družinsko življenje, delo in žrtev, prehrana, kontemplacija, vera v Boga.

Evharistija ima izrazito občestveno razsežnost. Jezus jo je vzpostavil za jedilno mizo v krogu srčnih prijateljev. Pri maši nam je lepo, ker smo skupaj, skupaj nagovorjeni, skupaj v veselju in v Bogu predani stiski. Daritveni oltar je naša velika družinska miza. Še več: evharistična miza nadaljuje družinsko mizo in se spet izteka v družinsko mizo. Toda skoraj 50 % slovenskih otrok odrašča v okrnjeni družini. To pomeni, da mnogi nimajo osnovnega, tako rekoč biološkega izkustva družine in občestva nasploh.

Evharistija pomeni Jezusovo darovanje na križu, ki se pri vsaki maši ponavlja na nekrvav način. Danes otroci žrtvovanja ne vidijo in ne razumejo. Vzgojno zanemarjen ali zlorabljen otrok ter razvjen otrok imata enako duhovno vrzel. Zanju se nihče ne žrtvuje. Zlorabljen otrok ima občutek, da je nič, ker se nihče zanj ne potrudi. Razvjenček ima občutek, da je vse, ker mu vsi strežejo. Ne eden ne drugi ne vidi žrtvovanja in ne razume Jezusove daritve na križu, še manj njegove nekrvave ponovitve pri nedeljski maši.

Zlorabljeni ima neko tragično prednost. Ko se bo zavedel svojega trpljenja, mu bo Križani nekako blizu. Razvaječek pa bo ostal duhovno poškodovan morda za vse življenje.

Kruh in vino sta nekaj osnovnega in lepega na vsaki mizi. Jezus ju povzame in obljubi, da bosta njegovo telo in kri. Ni vzel žarkov, vetra, kamnov, mesa, mleka, da bi ostal med nami. Vzel je kruh in vino, prehrambeni minimum delavcev in kmetov. Postindustrijski otrok se prehrambenemu minimumu delavcev in kmetov smeje. Hrana se kljub krizi in ideološkemu blebetanju o varovanju zelenega planeta še vedno kotlji v smeteh. Izbirčnost, neješčost in najbolj čudaste diete najstnic izvirajo iz izobilja. Služba staršev ni pridobivanje hrane, temveč denarja. Realni sektor ekonomije smo odkrili komaj sedaj, ko se je »napihnjene« sektor ekonomije sesul. Napihnenost financ, zaničevanje realne ekonomije (ki je še ekonomija kruha oziroma ekonomija za položnice in kruh) in hrana v smeteh kruhu in vinu odvzemajo evharistični nadih. Še ena zabarikadirana pot do evharističnega izkustva.

Pravijo, da je s smrtjo Boga umrla tudi poezija. Nekateri menijo, da pojava nista povezana, sočasnosti obeh pa ni mogoče zanikati. Poetična in simbolna narava človeka je v tehnični in porabniški družbi postavljena na stran. Celo nevarna se zdi. Poetični človek namreč manj zahaja v kinocentre in veleblagovnice. Njegova svoboda in notranja samozadostnost ne koristi trgovalni. Tako se pojavljata zatiranje in manipulacija človekove estetske in simbolne narave. Otrokov nastavek za kontemplacijo nenehno bombardirajo z nekakovostnimi kulturnimi produkti: filmi, risankami, glasbo, igrkami, komunikacijskimi imperativi ... Vsem sta skupni hitrost in hrupnost, ki ubijata poezijo. Računalnik je tisti tabernakelj, iz katerega danes žubori potok »žive vode«. Otroške zmožnosti za bogoslužno kontemplacijo so skoraj uničene.

Jezusovo naročilo je: »To delajte v moj spomin.« Evharistija je živ spomin vsega, kar Jezus Kristus je. Evharistija je v vrhu in pri izviru vere. Kdor je deležen evharističnega daru, sedi ob Jezusu pri zadnji večerji, stoji pod njegovim križem in gleda v njegov prazen grob hkrati. Evharistični spomin ni spomin kronike, zgodovinopisja, temveč zakramentalni spomin, ki udeleženca resnično včleni v zgodovino odrešenja. Toda obstaja nekakšen globalni predpogoj. To je vera v Boga, religiozni čut, čut, da je Nekdo nad

nami. Če je bogoiskateljstvo pregnano iz kulture in družinske vzgoje, je evharistija izročena folklori in obredom prehoda. To je tudi razlog, zakaj so na dan prvega obhajila blaženo ganjeni celo povsem neverni starši katerega izmed prvoobhajancev.

5 Mala pred-evharistična pedagogika

Pet poškodovanih pred-evharističnih temeljev – solidno družinsko življenje, delo in žrtev, prehrana, kontemplacija, vera v Boga – je v človekovem vsakdanu vse manj prisotnih. Obnova teh temeljev presega župnijsko katehezo. Gre za obnovo civilizacije kot take. V tej obnovi mora sodelovati vsa Cerkev in vse človeštvo.

Toda puške v koruzo (»Čakajmo, da se svet spreobrne, da bomo spet lahko imeli verouk, kot se spodobi.«) ne gre metati niti na naših farnih dvoriščih. Vsak otrok, ki se vpiše k verouku, je namreč priložnost in ne problem. Ni del kaosa, je del izhoda iz kaosa. Ko osvojimo to »pozitivno mentaliteto«, kot bi temu rekel kakšen motivacijski guru, konkretnije pogledjmo, kaj lahko storimo z omenjenimi petimi temelji. Kakšna naj bo naša pred-evharistična kateheza, ki prva začne »šivati skupaj« evharistijo in življenje?

Pred-evharistična kateheza mora biti zelo pozorna na občestveni vidik. Če otroci prihajajo iz razbitih družin in egocentrične nevzgoje, to še ne pomeni, da so popolnoma izgubili željo po drugem. »Sladkost« občestva še vedno lahko odkrijejo tudi s pomočjo verouka in drugih župnijskih dejavnosti. Četudi jih to ne bo popolnoma pozdravilo, bo vanje položilo seme hrepenenja po skupnosti. Nekoč bodo morda šli mimo kakšne cerkvice in lepo bogoslužno petje v njej jih bo spomnilo, »kako lepo je, če so bratje skupaj«.

Pred-evharistična kateheza naj pouči in pokaže vrednost žrtve. Že žrtev kateheta lahko potrka na otroško srce. Potem jim dajmo priložnost spoznati, kako dober je občutek, če si se za koga žrtvoval ali če si komu rekel hvala, ker se je žrtvoval zate. Poučimo jih o razvajenosti in jih pri verouku ne razvajajmo. Naj kdaj ali pa redno pospravijo za seboj. Pohvalimo njihovo fizično delo.

Pred-evharistična kateheza naj pazi na prehrano, na odnos do prehrane in do vsega, kar hrana pomeni (življenjski napor, voljo do življenja). Dobro je, če si otroci med seboj delijo sladkarije, še bolje je, če pridejo brez sladkarij, če so lačni in s katehetom pomalicaajo kaj preprostega – še topel kruh, ki se trga z golimi rokami, denimo. Naj okusijo preprost obed majhne skupnosti. Dobro so delavnice o pripravi in peki kruha ali hostij. V okvir evharistične pedagogike lahko uvrstimo tudi obisk preproste kmetije in razlago postopka pridelave hrane od zemlje do mize. Slednje je seveda bolj kot pri verouku uresničljivo na oratorijih, pri skavtih, v katoliških vrtcih.

Pred-evharistična kateheza vzbuja kontemplacijo. Naučimo otroke vsako molitev moliti s kančkom tišine in čim bolj zbrano. Pomembni so simboli, estetika simbolov in osredotočenje nanje. Sveča, cvet, pogled s hriba, oblaki ... Doma jim ugasnimo računalnike in dajmo v roke knjigo pravljič. Ko pridejo k maši, naj sedijo spredaj, da bodo gledali dogajanje, oltarje, angele, svetnike. Tako bo njihova domišljija zapolnila vrzel umevanja. Čeprav še ne razumejo župnikove pridige, lahko opazujejo, kako se med pridigo žarki opoldanskega sonca plazijo prek govornika.

Pred-evharistična kateheza vzbuja vprašanja o Bogu. Nekoč je nekje v Italiji neka mlada roka na zid napisala: »Kristus je odgovor!« Čez čas je druga pripisala: »In kakšno je bilo vprašanje?« Naša pastoralna ihta je tolikšna, da postrežemo z odgovori, preden je kdo sploh kaj vprašal. Kateheza velikokrat domneva, da otroci vero imajo, ker so se pač vpisali k verouku in ker verjamejo v Miklavža in parklje. Naj nas otroška odprtost za čarobno in pravljično ne zavede. To še ni vera. Vprašanja o Bogu in odrešitvi se pri odraslih ljudeh močneje pojavijo šele ob močnejših življenjskih preizkušnjah (nesreča, bolezen, močno veselje ...). To ne pomeni, da bogoiskateljskih vprašanj ni mogoče vzgajati tudi pri otrocih. Že ob srečanju s katehetovo vero v njih vznikne vprašanje o Božjem obstoju. Enako jih vznemirja sam celibat in razlaga, da so se posvečne osebe odločile za »poroko z Bogom«.

6 Prvoobhajanci kot potujoče ljudstvo

Še nekaj besed o prvem svetem obhajilu. V Sloveniji namreč ohranjamo prakso, da vzporedno s šolsko stopnjo pustimo k obhajilu množico otrok iste starosti. Pri tem nimamo zelo strogih kriterijev.

Včasih smo sicer v skušnjavi, da bi podobno kot v šoli vpeljali večnivojski verouk. Tiste, ki so iz vernega okolja in hodijo k maši, bi uvrstili v višji nivo, ostale v nižjega. V višjem nivoju bi izvajali mistagogijo (uvajanje v najlepše in najbolj resnične skrivnosti vere), v nižjem evangelizacijo z elementi terapije. V nižjem nivoju ne bi samoumevno podeljevali zakramentov. Seveda to ni izvedljivo, saj je katehetov premalo, poleg tega pa ni priporočljivo, da bi zanemarili moč in naravo občestva. V majhnem razrednem občestvu prvoobhajancev se danes pogosto prepletata vzvišena mistagogija ter skrb za red in disciplino; priprava na zakrament srečanja s Kristusom in terapija poškodovanih psihosocialnih temeljev. Pogosto je drugega več kot prvega.

Kljub vsemu vztrajamo v nekakšni so-vzgoji vernih in manj vernih ter ne ustvarjamo elitnih itinerarijev. Sporočilo tovrstne so-vzgoje je evangeljsko in evharistično. Smo potujoče ljudstvo, smo bratje in sestre: močnejši pomagajo šibkejšim, medtem ko Bog vse enako privlači k sebi. K evharistični mizi je povabljen vsak. Pesimist vidi pri tem tiste, ki celotno skupino zavi-
rajo, optimist tiste, ki jo »vlečejo naprej«.

Mala občestveno-evharistična pedagogika se torej že naseljuje v samo dinamiko take skupine. Da je resnično evharistična, je pomembna razvidnost cilja. Ta pa je vstop v intimno kamro Cerkve, v žarišče njenega bogoslužja. Vemo, da polovica otrok tega ne bo osvojila in obdržala, kar se bo videlo že nekaj tednov po tem, ko ne bodo prišli k nedeljski maši. Vendar raje, kot da se ubadamo z nevero šibkih, zaupajmo veri močnih. Verujemo, da močni pripravlja prostor tudi za šibkega in s svojo pobožnostjo nadoknadi tudi za raztresenost sobrata, s katerim sta še vedno skupaj na poti.

Poznamo pa tudi povsem drugačen pogled na opisano. Pogled iz tabernaklja navzven. Četudi ga poznamo skozi meglico neznanja, si lahko predstavljamo povsem drugačno razsežnost sprejemanja in pogovora. To je le dodatna in konča tolažba, da delo z otroki ni zaman.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

dr. Marjan Turnšek

EVHARISTIČNI KATEHET

Uvod: Od lani k letos

1 To je moje telo za vas

1.1 Dogmatična osnova evharistične Kristusove navzočnosti

1.2 Evharistično srečanje dveh oseb

2 Kateheza evharističnega Kateheta

2.1 Božji dar življenja

2.2 Leto priprave – leto poživljanja ljubezni

2.3 Sveta maša je podoba Jezusovega življenja

2.3.1. Sveta maša je pogovor

2.3.2 Priznanje grešnosti in odpuščanje grehov

2.3.3 Sveta maša odkriva smisel življenja: slavljenje Boga z zahvaljevanjem

2.3.4 Daritev bodi ti življenje vse

2.3.5 Odločilno dogajanje: spremenjenje

2.3.6 Nebeški »tukaj«

2.3.7 Življenje združitve

2.3.8 Evharistični obed

2.3.9 Dolgočasno ponavljanje

Sklep: nedeljsko obhajanje svete evharistije

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

Uvod: Od lani k letos

Izraz v naslovu v sebi skriva dvojni pomen. Lahko pomeni Jezusa Kristusa pod evharističnima podobama kruha in vina, ki s pomočjo celotnega obreda svete maše še vedno katehizira; prilega pa se tudi človeškemu katehetu, ki je prepojen z vero v evharistično navzočnost Jezusa Kristusa in živi ter katehizira iz osebnega neposrednega srečevanja z Njim v rednem obhajilu. S predavanjem želimo drugemu pomagati še globlje »slišati« prvega, da bi naslovljence kateheze še uspešneje uvajal v obhajanje svete maše in v osebno združevanje z Gospodom, ki je postal »kruh za življenje sveta«, ki zagotavlja večno življenje.

Ker je ponavljanje »mati učenosti«, se za izhodišče letošnjega razmišljanja spomnimo dveh ključnih idej lanskega razmišljanja na katehetskem simpoziju. Prvo ugotovitev smo predstavili s primerom »cepiča«: »Že nekaj časa ni več dovolj poučevanje vere na tak način, da splošno izkušnjo primerjamo s krščansko tradicijo, ampak je potrebno tudi »vstaviti krščanski cepič«. »Cepič« pa je nekaj živega, delček nekega živega organizma, konkretna sredina torej, v kateri se uresničujejo odnosi na evangelijski način. Vcepiti krščanski »cepič« torej pomeni, nekje in v nekem trenutku v določeni sredini na novo pričeti s krščansko tradicijo. In s to novo izkušnjo soočiti in izzvati ter radikalno spremeniti prejšnjo človekovo izkušnjo.«

Druga izhodiščna ugotovitev izpostavlja srečanje z Bogom, Kristusom, ki je živ in resnično prisoten ter delujoč, zato lahko sam stopi v odnos s človekom, kar je zanj odrešenijski dogodek: »To je odrešenijski dogodek, v katerem se Bog da človeku čutiti, se mu razodeva, ga izziva v odnos. Človek to doživi kot nekaj novega, ne kot neko informacijo o Bogu, o sebi in o svetu, ampak kot dogodek, ki oblikuje, formira ali, bolje, celo transformira. Gre torej za dogajanje, ki človeka preoblikuje in ga pričinja spreminjati. V takšnem stanju človek pred Bogom zaživi kot osebni odgovor na Božji »tukaj«, na njegov »prihod« posebej zanj. S tem se vzpostavi odnos, po katerem se človek postopno oblikuje. Takšna je drža vere, osebnega odnosa, ki postopno zori in vedno bolj oblikuje vsa področja življenja. Ko človek resnično sreča Boga, nič več v njegovem življenju ne more ostati izven tega odnosa.«

V obhajanju svete maše, v katerem se ponavzvoči celotna Kristusova pashalna skrivnost, tako moremo in končno moramo prepoznati najmočnejši »cepič« krščanstva kot edini »odrešenjski dogodek«. Evharistija je namreč najbolj učinkovit in zgoščen spomin (anamnezis) agapične Božje ljubezni.¹

Naše razmišljanje bo dvodelno: najprej bomo izpostavili dogmatično dejstvo vere v osebno Kristusovo navzočnost v sveti evharistiji, nato pa sledili nekaterim poudarkom Kristusove kateheze v obredu svete maše.

1 To je moje telo za vas

V prvem delu bomo izpostavili nekaj potez bogate vsebine katoliške evharistične vere, ki so zajete v teološki dogmatični govorici, katere naloga je ohranjati avtentičnost te vere, a jo hkrati tudi prevajati v aktualno in razumljivo obliko.

1.1 Dogmatična osnova evharistične Kristusove navzočnosti

Vse do tridentinskega koncila je tradicija povsem nedvoumna in potrjuje vero v »popolno spremembo« pri posvetitvi kruha in vina med sveto mašo. Osvežimo spomin samo z nekaj drobci. Sv. Ciril Jeruzalemski (315–386) v katehezah katehumenom pričuje: »Naučil si se in trdno veruj, da kruh, ki ga vidiš, ni kruh, čeprav ostane kot takšen v zaznavanju okusa, marveč je Kristusovo telo, in vino, ki ga gledaš, ni vino, čeprav ti pravijo tako čuti, temveč je Kristusova kri« (Cat. Myst. 4. 9.; PG 33, 1101). Podobno v veri pritrjuje sv. Avguštin (354–430): »Naučili smo se, da je evharistizirana hrana meso in kri tistega istega inkarniranega Jezusa« (I Apolog. C. 66; PG 7, 1126). Pri različnih cerkvenih očetih najdemo še naslednje izraze: kruh se spremeni (konvertira), se transelementira, se prestavi, se transponira, se preoblikuje v Kristusovo telo. Vsi ti izrazi se pri sholastičnih teologih srednjega veka povežejo v do sedaj na tem področju najuspešnejši izraz

¹ Ta pashalni spomin agapične ljubezni ima zakramentalno gotovost, saj je Kristusova pasha edina vsebina vsakega zakramenta znotraj zakramentalnega občestva Cerkve, še posebej pa to velja za zakrament evharistije. Zakramentalnost v tem primeru pomeni, da si odrešenjske ljubezni ne moremo dati sami, tudi ljudje ne drug drugemu, ampak je dar Svetega Duha (zakramenti delujejo *ex opere operato*), ki za svoj nosilni element uporabi človeške odnose ljubezni (*ex opere operantis*). Da ostaja sredi občestva Cerkve izkušnja Jezusa Kristusa avtentična, pristna, lahko zagotovimo samo z zvestobo tradiciji Cerkve. V prostoru pluralne religioznosti, v katerem živi sodobni kristjan, se sinkretistično pomešanje lahko hitro zgodi, zato je avtentično izkušnjo Kristusa Odrešenika mogoče zagotoviti le znotraj neprekinjene tradicije njegove Cerkve.

»prebistvenje« (*transsubstantiatio*), ki se skrivnosti evharističnega dogajanja najbolj približa, a jo še vedno pusti za človeško dojetje v območju presežnega. Tisoč petstoletna tradicija krščanske vere v evharistično skrivnost, s Kristusovo realno navzočnostjo v središču, je bila na tridentinskem koncilu (1545–1563) zgoščena v dogmatično opredelitev:

»Na prvem mestu sveti cerkveni zbor uči in odkrito ter brez pridržkov izpoveduje, da je v vzvišenem zakramentu svete evharistije po posvečenju (konsekraciji) kruha in vina pod podobo teh čutnih reči resnično, stvarno in bistveno [*vere, realiter ac substantialiter*] pričujoč naš Gospod Jezus Kristus, pravi Bog in človek« (Strle 1997, t. 568).

»S posvečenjem kruha in vina se izvrši spremenjenje vsega bistva [*substantiae*] kruha v bistvo [*in substantiam*] telesa našega Gospoda, Kristusa, in vsega bistva vina v bistvo njegove krvi. To spremenjenje je katoliška Cerkev primerno in v pravem pomenu imenovala spremenjenje bistva [*prebistvenje; transsubstantiatio*]« (Strle 1997, t. 572).

»Kdor taji, da sta v zakramentu presvete evharistije resnično [*vere*], stvarno [*realiter*] in bistveno [*substantialiter*] vsebovana telo in kri skupaj z dušo in božanstvom našega Gospoda Jezusa Kristusa in torej celotni Kristus; in kdor nasprotno trdi, da je Kristus v tem zakramentu le kakor v znamenju [*ut in signo*] ali v podobi [*in figura*] ali v moči [*in virtute*], bodi izobčen« (Strle 1997, t. 577).

Tridentinski vesoljni cerkveni zbor jasno izpove:

- vero v realno prisotnost podstati telesa in krvi Jezusa Kristusa pod vidnima podobama kruha in vina;
- kar predpostavlja popolno odsotnost podstati kruha in vina pod zakramentalnima podobama (s tem je izključena hipostatična unija s kruhom in vinom);
- da je mogoče takšno prisotnost Jezusovega telesa in krvi razložiti s spremembo podstati kruha in vina v podstat Kristusovega telesa in krvi.

Pri tem koncil izpostavi dve medsebojno nasprotni trojici pojmov, s katerimi pravzaprav bolj pove, kako si te spremembe ne smemo predstavljati, kot

pa da bi jo hotel pozitivno razložiti:

<i>resnično [vere]</i>	–	<i>kakor v znamenju [ut in signo]</i>
<i>stvarno [realiter]</i>	–	<i>v podobi [in figura]</i>
<i>bistveno [ac substantialiter]</i>	–	<i>v moči [in virtute]</i>

Čeprav ti trije pojmi ne odgovarjajo neposredno eden drugemu, vendar prva trojica kot celota pomeni neposredni odgovor in zavrnitev vere v zgolj simbolno prisotnost Kristusa pod podobama kruha in vina. S tem so za nezadostne prepoznane ideje o zgolj evharističnem simbolu, podobi ali mišljenju, da je Kristus v evharistiji navzoč samo po svojem delovanju, po svoji moči. Zlasti izraz »podoba« kliče v zavest prepričanje, da je odnos med podobama kruha in vina in Kristusom v zakramentu evharistije enak odnosu med podobami v stari zavezi in njihovo uresničitvijo v novi zavezi. Starozavezna podoba namreč še ne vsebuje novozavezne resničnosti, ampak nanjo usmerja, jo napoveduje, jo prerokuje. Seveda sta tudi kruh in vino z vsem evharističnim obredom vred znamenje, simbol in podoba, a sta še mnogo več: po spremenjenju (*conversio*) bistva je po svoji podstati prisoten »celoten Kristus« kot »pravi Bog in človek«, s telesom in z dušo ter s svojim božanstvom. Seveda mora tudi v evharistični pojavnosti ostati neokrnjena kalcedonska dogma o učlovečenem Kristusu, »ki obstoji v dveh naravah nepomešano, nespremenjeno, nerazdeljeno in neločeno. [...] Ohranjena je namreč svojskost vsake od obeh narav, ko se združita v eno osebo [*prosopon*] in hipostazo [*hypostasis*]« (Strle 1997, t. 178).

1.2 Evharistično srečanje dveh oseb

Iz teh dogmatičnih predpostavk želimo izpostaviti bistveni poudarek, ki je prepoznaven tako v Jezusovem zemeljskem bivanju pod podobo človeka kot pod podobo evharističnega kruha in vina, in to je poudarek na osebi, na drugi Božji osebi. Kdor je prišel v stik s človekom Jezusom, je preko njegove človeške narave, ki je vsebovala tako telo kot dušo (ali telo, dušo in človeškega duha), se je na človeški način srečal z drugo Božjo osebo, učlovečenim Božjim Logosom. In prav isto se zgodi pri sveti maši. Kot je primerno pri srečevanju in medsebojnem sprejemanju ljudi, da nismo osredotočeni predvsem na telo, ki je spremenljivo in, kar se materije tiče, zamenljivo, ampak na osebo samo (ki ni samo telo, čeprav tudi), tako je

tudi s srečevanjem s Kristusom. Evharistično spremenjenje je osebno dejanje Kristusa, ki se spet in spet podarja svetu. Sveta maša je pred vsem drugim dejanje Odrešenika, ki želi biti osebno prisoten med nami, da bi nam omogočil podaritev samega sebe na način odnosa osebe do osebe (Galot 1966, 56). Česčenje Najsvetejšega zakramenta razodeva osebo Kristusa in teži k njej, ki je skrivnostno, zakramentalno, navzoča pod podobama kruha in vina. S strani vernika je evharistični kult, česčenje Kristusove realne prisotnosti pod podobama kruha in vina, pravzaprav način zelo osebnega sprejemanja Kristusovega podarjanja kot osebe. Kristus se nam vedno razodeva predvsem kot oseba, katere bistvo je podarjanje samega sebe. To je prepoznavno že v sami »formi« tega zakramenta, ki je pristno Kristusova: »To je moje telo (meso), ki se daje za vas!« V aramejskem jeziku pomeni besedna zveza »to je moje meso« več kot prisotnost »trupla« (telesi); v zavest namreč kliče prisotnost celotne osebe, saj se pojma »meso« kakor tudi »telo« uporabljata za celovito človeško bitje. Evangelist Janez ponuja takšen razširjen pomen besede »meso« v svojem evangeliju, ko zapiše: »Kdor je moje meso in pije moje kri, ostaja v meni in jaz v njem. [...] Tako bo tudi tisti, ki mene je, živel po meni« (Jn 6,56–57). Biti in ostati drug v drugem, je mogoče razumeti le kot najbolj notranjo osebno zvezo dveh oseb. Zato »jesti« Kristusovo telo in »piti« njegovo kri lahko pomeni le takšno resnično najglobljo osebno povezanost, v kateri dve osebi postajata vedno bolj eno, a se seveda ne zlijeta v eno osebo, ampak druga drugi omogočata, da sta še bolj pristno to, kar sta po stvarjenju.

Iz tega sledi sklepanje, da obhajilo ni preprosto le »prejem« enega izmed zakramentov, marveč je zakramentalno sprejetje osebe Jezusa Kristusa, ki se podarja v svojem poveličanem telesu (mesu) pod skrivnostnima podobama kruha in vina. Poudarek je torej na istem osebnem odnosu, kot se je dogajal v času Jezusovega zemeljskega zgodovinskega prebivanja. Končno tudi oblika zadnje večerje kot obeda in ista oblika svete maše poudarjata osebno zvezo, saj slavnostni in praznični obedi niso zaradi človekove telesne lakote, marveč zaradi osebnega srečevanja. Na takšnem srečanju smo si osebe druga drugi duhovna in duševna »hrana« in »pijača«; pri sveti maši pa je to tudi oseba Jezusa Kristusa, ki mora biti zato resnično prisotna.

Na takšen Jezusov dar samega sebe iz ljubezni se lahko primerno odgovori

spet le z izrazom osebne ljubezni, brez kakršnih koli koristoljubnih namenov. Vernik želi Kristusu pokazati, da ga želi ljubiti zaradi njega samega in ne zaradi kakšne koristi, ki bi jo lahko imel pri takšnem »obedu«. Kristjan se v obhajilu prepozna in se čuti povsem predan in odvisen od Božje osebe, zato si v ničemer ne domišlja, da je gospodar tega »kruha«, ki je Božja oseba, ampak se ji povsem prepusti, da Ona zavlada nad njim v upanju, da ji bo lahko popolnoma pripadal. To je končni cilj vsake resnične osebne ljubezni. In to je prava vsebina adoracije Najsvetejšega. Takšno češčenje je nujno, da je evharistični obed uresničena zveza na osebni ravni. Zato naj ne bi nikoli s posvečenima kruhom in vinom ravnali kot z golimi stvarmi ali drugimi dobrinami, ne da bi pozornost osredotočili na (resnično, stvarno in bistveno) prisotno osebo našega Gospoda. Zato naj po obhajilu nikoli ne manjkajo trenutki tihote, v katerih lahko doživimo in izrazimo osebno sprejem evharistično prisotnega Kristusa.

2 Kateheza evharističnega Kateheta

Ob neki priliki je nanese, da je nastal zapis o računalništvu in evharističnem kongresu. Porodile so se naslednje misli, ki naj služijo kot uvod v drugi del predavanja. Povežejo naj aktualnost tega simpozija z dogajanjem v procesu slovenskega evharističnega kongresa. Računalništvo v Cerkvi v dobi računalništva, v kateri že nekaj časa živimo, je dejstvo in nekaj povsem normalnega. In povsem normalno je, da Cerkev tudi računalništvo in vse, kar računalniki omogočajo, uporabi pri svojem osnovnem poslanstvu, pri oznanjevanju Jezusove blagovesti. Že od prvih oznanjevalcev naprej se namreč v Cerkvi vsa sredstva komunikacije uporabljajo v ta namen. Še posebej velika pridobitev, ki so jo omogočili računalniki, je svetovni splet, ki je izredno močna in vse bolj prodorna pot oznanjevanja, ki postaja tudi s tem vse bolj globalno, torej katoliško. Tukaj zapustimo razmišljanje o računalništvu in o globalizaciji informacij ter preskočimo na korake k slovenskemu evharističnemu kongresu, ki nikakor ne smejo opustiti vseh računalniških možnosti in zmožnosti, da bi bili čim bolj uspešni. Radi bi poudarili, da je evharistija ena izmed najbolj globalnih resničnosti na tem svetu in zato tudi Kristusova globalna kateheza. Vse, ki obhajamo evharistijo kjer koli na svetu, namreč združuje in povezuje v eni Kristusovi daritvi, ki se pri obhajanju ponavzočuje; vse nas povezuje v eno skrivnostno

Kristusovo telo, ki se imenuje Cerkev. Povezuje nas celo preko prostora in časa, saj je na zakramentalen način prisotna tudi eshatološka resničnost Kristusa in Cerkve. In vse to odseva tudi iz obreda samega obhajanja svete maše. In prav ta katehetski vidik bi želel sedaj posebej izpostaviti. Vemo, da ni evharistije brez celotnega obreda svete maše, da ni mogoče posvetiti kruha in vina samo s posvetilnimi besedami izven celotnega obreda. To nam daje priložnost, da celoten obred prepoznamo kot Jezusovo »katehezo«, torej kot način komuniciranja z nami, v katerem nam ne samo nekaj sporoča, ampak tudi uresničuje, kar sporoča; z nami vzpostavi osebni odnos. Obred (s predmeti, osebami, gestami in besedami) je njegova in naša simbolna govorica medsebojne globinske komunikacije. Zaradi izjemnega bogastva tega simbolnega dialoga med Kristusom in verniki bomo lahko samo nakazali nekaj vsebinskih sklopov te osebne komunikacije. Vse naj bo kot aktualizacija priprave na evharistični kongres, kar je naša letošnja pastoralna resničnost in izziv, da boste tovrstno raziskovanje obreda svete evharistije nadaljevali v svojih skupnostih.

2.1 Božji dar življenja

Začnimo z geslom evharističnega kongresa »Evharistija – Božji dar za življenje«, ki ga je treba oznanjati in razlagati, da bo postal domač tudi tistim, ki ne čutijo neposredne povezave med dogajanjem pri sveti maši in vsakdanjim življenjem. Zatorej čutijo usodno odtujenost obojega. Torej je tudi naloga katehetov, da vernikom pomagamo v vsakem delčku obreda prepoznati sporočilo o tem »daru za življenje«. Seveda je predvsem Kristus sam in njegovo zemeljsko življenje s trpljenjem in smrtjo vred dar Božje ljubezni za življenje sveta. A prav obred svete maše je zunanje zakramentalno znamenje te resničnosti. Če velja za zakramente, da je vanje prešlo vse, kar je bilo vidnega in otipljivega v Jezusovih dejanjih, potem to velja še posebej poudariti za sveto evharistijo. Velik sad priprave na evharistični kongres bi gotovo bil, če bi mogli v vseh, ki obhajamo sveto mašo, obnoviti ali prebuditi sposobnost simbolnega, zakramentalnega »gledanja« (ki vključuje tudi dejavno udeležbo) na obred kot celoto in na posamezne sestavine.

Ta cilj najprej predpostavlja, da nenehno obnavljamo zavest, da je med nami in Kristusom živa vez, da se zato v evharističnem obhajanju dogaja naše resnično življenje, ne le neka »igra«, brez katere pač ni našega psiho-

loškega dojetanja nedelje (»zame ni nedelje brez maše«). To resničnost življenja je Jezus Kristus sam ponazoril s prispodobno vinske trte in mladik, kot nam jo opisuje evangelist Janez (Jn 15). Mnogi svetniki so izredno globoko živeli to resničnost (npr. sv. Klara, sv. p. Pij, sv. Janez Marija Vianney, blažena mati Terezija ...), ki nam jo je Jezus hotel razodeti s priliko o trti in mladikah, ko je povedal, da mladika samo na trti lahko rodi sad. Tako človek lahko samo v Njem, zasidran v Njegovi besedi in v Njegovi evharistični navzočnosti (kot viru in vrhuncu svojega življenja), obrodi dober sad. Kaj se pretaka med trto in mladikami? Življenjski sok. In kaj se pretaka med Kristusom in nami, ki smo mladike na Njem? Duhovni življenjski sok, ki je Očetova ljubezen. To je življenjski sok Trte, katere mladike smo postali pri krstu. Očetova ljubezen, ki se najprej pretaka v Njegovega Sina, Jezusa Kristusa, in po Kristusu v Svetem Duhu se pretaka v nas. A ta krogotok Božje ljubezni tukaj ne sme biti prekinjen. Iz nas se mora nadaljevati. O tem nam Jezus govori in to se na zelo viden način uresničuje v obredu svete maše. To so številni evharistični svetniki, če jih lahko tako imenujemo zaradi njihovega posebno poglobljenega in močno izraženega odnosa do Evharistije, došli, doživljali in prav za to resničnost zastavili vse svoje življenje, da se ta krogotok Božje ljubezni, Očetove ljubezni, ne bi ustavil, ampak preko njih tekla naprej, tekla do bližnjega, do drugih, tekla v sodobno puščavo sveta in jo ozelenil ... Obhajanje svete maše se izteče pravzaprav v Božji poziv: »Ljubite!« *Ite missa est* bi lahko razumeli: »Poslani ste v svet, da ljubite, kot ste doživeli, da ste ljubljeni!«

2.2 Leto priprave – leto poživljanja ljubezni

To vabilo in naročilo naj bi v pripravi na evharistični kongres poživili. Ljubite! To je klic vsakega obhajanja evharistije. Ne ustavite Božje ljubezni, ki je prišla do vas! Ne zajezite je, ampak jo dajte naprej. Ljubite svoje brate in sestre, ljubite svoje bližnje na vse mogoče načine, na vsakem koraku. Samo kdor ljubi, doseže spreminjanje, *metanoio*. Ta doseže pravzaprav prehod, izhod, *eksodus*, ki ga je naredil Kristus. Izhod ali prehod iz nezvestobe v zvestobo je možen samo v tej Božji ljubezni. Prehod iz zla v dobro, iz grešnosti v svetost je možen samo preko te ljubezni, ki je prišla do nas po Jezusu Kristusu, Božjem Sinu, in je sedaj med nami na človeški način prisotna pod podobama kruha in vina.

Naš izvir te ljubezni je v sveti Evharistiji, je v Kristusovi navzočnosti med nami pod podobama kruha in vina. Kaj bo za nas in za Slovenijo pomenil evharistični kongres, ta vseslovenski dogodek vere in upanja in ljubezni, je v veliki meri odvisno od priprave in našega obhajanja evharistije. Vse leto ga pripravljamo. V nas kot posameznikih in v skupnostih ta dogodek nastaja, se gradi, raste in bo zrastel v zunanje slavlje z vsebino naših notranjosti in medsebojnih odnosov, ki naj bi pospešeno postajali evharistični. In kaj to pomeni? Upravičeno si moramo v tem letu vsak dan postaviti to vprašanje in si vsak dan nanj odgovarjati.

V to vprašanje je vključeno tudi vprašanje: »Kaj je pravzaprav evharistični kongres?« Ne iščimo najprej teoretičnega odgovora, ampak bolj življenjskega. Evharistični kongres neke skupnosti je najvišja oblika skupnega češčenja svetega Rešnjega Telesa. Najvišja oblika! Dogodek, ko se ves narod ali neko področje, celotni kontinent ali celo ves svet zbere na enem mestu po svojih predstavnikih zato, da bi slavili in častili Kristusa v evharistični navzočnosti. Že petinsedemdeset let se v Sloveniji to ni zgodilo. Vsekakor predolgo! Zato je prav, da se bo zgodilo letos. A prav je, da se na ta dogodek pripravljamo, da ne bo samo enkratno dejanje, ampak da v nas iz dneva v dan raste vera v Jezusovo navzočnost, tudi v telesno zakramentalno navzočnost pod podobama kruha in vina, v čemer je razlika med evharistijo in ostalimi zakramenti.

2.3 Sveta maša je podoba Jezusovega življenja

O čem torej Jezus Kristus spregovori z obredom svete maše, ki je njegova sedanja »človeškost« na svetu? Obredno dogajanje evharistije je lahko slika ali podoba kristjanovega življenja zato, ker je pri sveti maši iz obreda razvidno življenje Jezusa Kristusa samega, ki je postal človek tudi zato, da bi ga mogli v življenju posnemati (*imitatio Christi*). Zaustavimo se samo pri nekaterih življenjsko pomembnih vidikih, ki jih »prikazuje« obhajanje

evharistije.²

2.3.1. Sveta maša je pogovor

Sveta maša ima sama na sebi zgradbo dialoga, pogovora, pogovora med vernikom in Bogom, pa tudi med verniki. Od prvega »Gospod z vami« do zadnjega »Pojdite v miru« je en sam dialog. Mi govorimo in Bog govori. Tako nam Jezus po sveti maši sporoča: »Vaše življenje naj bo pogovor, naj bo dialog.« Človekovo življenje je ena sama komunikacija, ki je možna le med osebami. Človeško bitje se lahko uresniči le v življenjskem dialogu z drugimi in z Bogom. Tam, kjer človek utihne, tam se naseljuje smrt. Človek je ustvarjen za pogovor, za dialog z Bogom in z drugimi ljudmi. V zakonu, v družini, v redovni skupnosti, v družbi, med strankami, med delodajalci in delavci, med narodi ... Povsod je temeljno, da se pogovarjamo, da drug drugemu naklonimo besedo po Božjem vzoru. Naj nam pomaga leto priprave na evharistični kongres tudi pri tem, da se bomo sposobni pogovarjati, in to dobro, kakovostno.

2.3.2 Priznanje grešnosti in odpuščanje grehov

Obred svete maše razodeva še eno resnico o človeku: grešniki smo in potrebujemo odpuščanje. Sveta maša je zato tudi priznanje grehov in prošnja za odpuščanje. Ko pridemo k sveti maši, se zavemo, da smo grešniki, in prosimo Gospoda, naj nam odpusti. Tudi drug drugega prosimo odpuščanja in druge prosimo, naj molijo, da bi bili sposobni resnično prositi za odpuščanje in ga tudi sprejeti. V obhajanje svete maše je vpletena misel o človekovi grešnosti in potrebnosti očiščenja ter sprave. Najprej nas vstopni

² V opombah bomo nakazali aktualizacijo sporočila za starše oziroma zakonce. Med evharistijo in zakramentom zakona ter družino je presenetljiva podobnost. Sveto mašo namreč lahko razumemo celo kot podobo življenja v zakonu in družini, saj je »vir in višek« tudi zakonskega ter družinskega življenja.

»Evharistija je studenec krščanskega zakona. Evharistija namreč ponavzočuje zvezo ljubezni med Kristusom in Cerkvijo, ki je bila zapečaten s Kristusovo krvjo na križu (prim. Jn 19,34). V tej daritvi nove in večne zaveze krščanski zakonci najdejo studenec, ki to zavezo notranje oblikuje ter stalno poživlja. V evharistiji Kristus po Cerkvi in za Cerkev ponavzočuje svojo ljubezensko žrtev. Zato je evharistija studenec ljubezni. Ta, v evharistiji podarjena ljubezen, je za krščansko družino oživljajoči temelj in »duša« njenega »občestva« ter njenega »poslanstva«. Evharistični kruh napravi iz različnih udov družinskega občestva eno samo telo, v katerem postaja vidna in navzoča vseobsežna edinost Cerkve; udeleženos pri »danem« (darovanem) telesu in pri »preletih« Kristusovi krvi postane za krščansko družino neusahljiv vrec misijskega in apostolskega dinamizma« (Janez Pavel II., *Apostolska spodbuda o družini*, 57).

Posebno poslanstvo zakona in družine je utelešati ljubezen in jo postaviti v službo družbi. Zakonska ljubezen, očetovska in materinska ter bratska ljubezen, ljubezen v skupnosti oseb in rodov, ljubezen, ki jo živita v znamenju zvestobe in rodovitnosti, je doprinos zakonskega para k civilizaciji ljubezni in življenja.

del vabi k zavedanju in priznanju našega grešnega stanja pred Bogom in pred ljudmi, da bi nato lahko čisti prisluhnil Božji besedi, prosili in darovali samega sebe v Kristusovo daritev:

*»Vsemogočnemu Bogu in vam, bratje in sestre, **priznam, da sem grešil v mislih, besedah in dejanju, mnogo dobrega opustil in slabega storil.** Žal mi je, zelo mi je žal. Zato prosim sveto Devico Marijo, vse angele in svetnike in **tudi vas**, prosite zame Boga, nebeškega Očeta. Usmili se nas, vsemogočni Bog, odpusti nam naše grehe in nas privedi v večno življenje.«*

V Kristusovi daritvi se uresniči sprava in odpuščanje naših grehov:

*»Prav tako je po večerji vzel kelih, se spet zahvalil, ga dal svojim učencem in rekel:
VZEMITE IN PIJTE IZ NJEGA VSI, TO JE KELIH MOJE KRVI NOVE IN VEČNE ZAVEZE, KI SE ZA VAS IN ZA VSE PRELIVA V ODPUŠČANJE GREHOV. TO DELAJTE V MOJ SPOMIN.«*

Tudi pred obhajilom se globoko zavemo svojega grešnega stanja in ga priznamo v očenašu: »Odpusti nam naše dolge; reši nas hudega.« Temu sledi molitev: »Reši nas vsega hudega. [...] Ne glej na naše grehe, ampak na vero svoje Cerkve.« Po izraženem miru in spravi spet molimo: »Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta. [...] Gospod, nisem vreden, da prideš k meni, ampak reci le besedo in ozdravljena bo moja duša.«

Vse to nas utrjuje v prepričanju Cerkve, da je evharistična daritev odličen trenutek resničnega odpuščanja grehov in globoke sprave človeka z Bogom in bližnjim, kar je bilo osnovno Jezusovo poslanstvo v njegovem zemeljskem življenju. Zato nam sama zgradba obreda svete maše kaže, da mora biti prisotno medsebojno odpuščanje tudi v našem življenju. Brez odpuščanja v življenju človeka pravzaprav sploh ne gre, saj se rojevajo nove bolečine in nove rane, odpuščanje pa jih zdravi. Pri sveti maši zremo, od kod naše medsebojno odpuščanje izvira in od kod lahko prejema moč, da se uresniči: namreč iz Božjega odpuščanja, ki ima svoje zemeljsko središče

v daritvi na križu, ponavzočeni v evharističnem obhajanju.³

2.3.3 Sveta maša odkriva smisel življenja: slavljenje Boga z zahvaljevanjem

Nato je sveta maša izraz zahvale in slave Očetu; najprej Kristusove in nato naše z vključitvijo v njegovo. Evharistija, ki je v sedanjosti med nami »polnost božanstva telesno« (Kol 5,9), nosi v sebi dialoško sporočilo o smislu življenja: človek je ustvarjen, da slavi in časti Boga, našega Gospoda, in mu služi ter Odrešeniku omogoči, da ga za večno sprejme k sebi. Po naravi in poklicanosti smo religiozna bitja, bitja odnosa vere: od Boga prihajamo in k njemu gremo. Poklicani smo, da bi živeli v občestvu s Troedinim Bogom. Zato je Oče poslal svojega Sina, ki je s svojo smrtjo in z vstajenjem izvršil delo odrešenja. Ko to skrivnost obhajamo v zakramentih, se vanjo vključujemo tako, da se na nas že uresničuje. To je sveto bogoslužje – liturgija (bogočastje). Najpopolneje se to dogaja pri evharistiji, ki je »vir in višek vsega krščanskega življenja« (C 11). Obhajanje evharistije nam vsakič oznani, da je prav ta slavljeni dialog življenja smisel človekovega življenja.

Že beseda »evharistija« pomeni zahvalo. In naše življenje naj bi bilo prej kot kaj drugega zahvala in slava Bogu. Človek je ustvarjen za to, da daje slavo in čast Bogu z vsem svojim življenjem v mislih, besedah in dejanjih, v svojem domačem, družinskem, zakonskem življenju, v svojem poklicnem življenju, v svojem redovnem ali v duhovniškem življenju. Sveta maša je za nas vzor takega življenja. Potem ko smo prosili odpuščanja in smo ga bili deležni, zapojemo slavo; na začetku evharističnega dela, pred samim spremenjenjem, spet molimo slavospev; na več mestih v obredu kar nekajkrat preprosto zaidemo v slavljenje in zahvaljevanje (bodite pozorni, kolikokrat se to zgodi). Naj nam bo to spodbuda, da bomo vsak dan v svojem življenju slavili Boga in se znali zahvaljevati tudi drug drugemu. Pri obhajanju evharistije se lahko vsakič zavemo, da smo pravzaprav ustvarjeni za slavljenje in zahvaljevanje, ki bo svojo končno in večno obliko dobilo v blaženosti v

3 Obhajanje svete maše sporoča, da je zakonsko in družinsko življenje vsakdanji »poligon« uresničevanja odpuščanja in sprave. Dva skleneta zavezo zakona prav zato, ker se zavedata svoje omejenosti in nesposobnosti, da se sama rešita iz grešnega življenja. Z zakramentom zakona sta okrepljena, da bi bila drug drugemu božje »orodje« za premagovanje osebnega zla, ranjenosti, šibkosti, nemoči in grešnosti. Za zakonca je izredno pomembno, da sproti gojita zavedanje slabosti, odpuščanje, prepoznavata šibke točke in meje pri sebi in pri drugem ter zastavita svoje življenje, da drug drugemu z Božjo pomočjo pomagata preko teh »ovir«, ki življenje lahko zelo bremenijo. Vsak večer naj bi dan sklenila s »spravo« in v tem duhu vzgajala otroke ter jih v odpuščanje praktično uvajala.

nebesih. Vedno, za vse in povsod smo poklicani k zahvaljevanju (Flp 4,4; 1 Tes 4,16). Celo za težke stvari v življenju naj bi se zmogli zahvaljevati, saj z zahvaljevanjem kažemo zaupanje, da bo Bog tudi slabo obrnil v nekaj dobrega.

V obred svete maše je vključenih več izraznih gest slave in češčenja: poklek, poklon in poljub. Za trenutek se zaustavimo pri tretjem, saj o prvih dveh večkrat govorimo. Duhovnik pri prihodu k oltarju in pri odhodu poljubi oltar in vmes še evangeljsko knjigo. Zakaj? Oltar predstavlja Kristusa. Je »daritveni oltar« in »Gospodova miza«; predstavlja torej križ darovanja in mizo zadnje večerje, kar je izraz Kristusove ljubezni »do konca«. Duhovnikov poljub pomeni poseben izraz spoštovanja, ljubezni, darovanja in pripadnosti. To dejanje mora biti zunanji izraz notranjega duhovnikovega razpoloženja (ne »Judežev poljub«).⁴

2.3.4 Daritev bodi ti življenje vse

Sveta maša je daritev. Kristusova daritev Očetu za naše odrešenje je zakramentalno ponavzočenje Njegove zgodovinske daritve na križu. A ta smrt je le vrhunec Jezusovega zemeljskega življenja, ki je v celoti ena sama daritev nebeškemu Očetu. Že v Sveti Trojici se drug drugemu v polnosti podarjata, najprej Oče Sinu in nato Sin Očetu. Zato ima tudi Jezusovo zemeljsko življenje lahko samo to vsebino, a na zemeljsko človeški način.

In v to darovanje želi vključiti vsakega človeka. Če je sveta maša daritev, nam zelo zgovorno govori, da je tudi naše življenje ustvarjeno in nam darovano zato, da bi postalo in bilo daritev. To je možno zato, ker smo najprej in pred vsem drugim Božji, ne sami svoji. Božji dar smo, zato je prav, da se veselimo sami sebe, saj se Bog pri daru ni mogel zmotiti. Kako naj nas bodo drugi veseli, če najprej sami sebe globinsko ne doživljamo kot zastonskega daru, ki se ga veselimo? Dar pa ostane dar samo, če se podarja naprej. Lahko bi rekli, da za nas ljudi velja: zares imamo samo, kar podarimo; kar pri-

4 Ob tem poljubu v obredu se vsakič lahko zaustavimo ob pomenu poljubov v vsakdanjem življenju. Poljubljajo se starši in otroci, prijatelji, zakonci, zaljubljeni in še kdo. Kdaj, zakaj in kako? Ob obrednih poljubih se lahko sprašujemo o »notranji vsebini« teh poljubov in drugih izrazov nežnosti med ljudmi. Tudi poljubi med ljudmi naj bi bili podobni duhovnikovemu: čisti in brez laži. Končno je vsak poljub na nek način namenjen Kristusu, saj želi biti ljubljen v vsakem človeku; še posebej velja to za zakonca, ki ga kot »zakrament zakona« (saj sta zakrament onadva) predstavljata. Na nek način sta zakonca »daritveni oltar« in »Gospodova miza« drug drugemu, pa tudi »duhovnika« sredi življenja. Tako ne more biti nič, kar počneta, zunaj zakramenta, zunaj Kristusa; poročena sta v Kristusu.

držimo zase, izgubimo. Vsak človek je »ekscentrično« bitje, v nasprotju z »egocentričnim« (posledica izvirnega greha), zato se lahko pristno uresniči le, če postavi središče svojega zanimanja, delovanja in življenja v d(D)rugega. In prav dar je najbolj popolna oblika tega dogajanja. Vsak egocentrizem pa za človeka pomeni duhovno smrt. Vse oblike kriz v zgodovini izhajajo iz zaobrnitve tega naravnega reda v človeku.

Vsaka sveta maša nam zato sporoča in pokaže, da je takšna predstavitev središča iz sebe v D(d)rugega temeljna karakteristika človeka, ki želi poiskati nazaj svoj izgubljeni jaz, sebe kot Božjo podobo in podobnost. Človek »je namreč prevelik, da bi zadoščal samemu sebi, a tudi premajhen, da bi sam zadovoljil svoje potrebe« (Fausti 2003, 80). Samo v Bogu lahko spet popolnoma odkrije samega sebe in najde odrešenje, kar ima obliko daru in darovanja.

2.3.5 Odločilno dogajanje: spremenjenje

Pri sveti maši se zgodi tudi spremenjenje. Kruh in vino se v svojem bistvu spremenita v Jezusovo Telo in Kri, v njegovo zakramentalno človeško in Božjo navzočnost. To je velika in globoka resnica in skrivnost naše vere. »Moje telo« in »moja kri« pomenita celotnega poveličanega Kristusa, Boga in človeka, ki je na skrivnosten način »resnično, stvarno in bistveno« (tridentinski koncil) prisoten pod podobama kruha in vina. Ta navzočnost dviga evharistijo nad vse druge zakramente. »S posvečenjem kruha in vina se izvrši spremenjenje vsega bistva kruha v bistvo telesa našega Gospoda, Kristusa, in vsega bistva vina v bistvo njegove krvi. To spremenjenje je katoliška Cerkev primerno in v pravem pomenu imenovala spremenjenje bistva (*transsubstantiatio*). Kristusova evharistična navzočnost [...] traja tako dolgo, dokler obstajata evharistični podobi. Ves Kristus je navzoč v vsaki od podob in ves v vsakem njunem delu, tako da lomljenje kruha ne razdeli Kristusa« (KKC 1376–1377). Zato evharistiji resnično pripada Božje češčenje. Za nas pa je to neverjetna milost in priložnost, saj lahko prihajamo v živi in telesni zakramentalni stik, kar je za človeka posebej pomembno, z drugo Božjo osebo, Jezusom Kristusom. Pomislimo samo, kaj vse se je dogajalo ob dotiku Jezusa. Bodisi da se je on dotaknil koga, bodisi da so se ljudje dotikali njega. Resničnost evharističnega spremenjenja omogoča nadaljevanje tega odrešujočega »dotika«.

Evharistični dotik nam pomaga odkriti pomembnost te resničnosti za človeka in nam vedno znova postavlja vprašanja: Kako se dotikamo evharističnega Kristusa – s kakšnim spoštovanjem? Kako se dotikamo ljudi? Po dotiku z Jezusom so ljudje ozdravljali in še vedno ozdravljajo telesno, še bolj duhovno, se spreobračajo in postajajo postopno novi ljudje. Torej se spreminjajo. Ker Bog uporabi tudi človeške dotike, nam sveta maša sporoča, da so le-ti izrednega pomena v življenju ljudi. Kaj vse se lahko »zgodi« otroku po materinem dotiku, zakoncu po zakončevem? »Dotikamo« se seveda tudi z besedami, dejanji ...⁵

Evharistija pomeni Božjo prisotnost, ki živo odgovarja. Pri tem je pobuda odnosa Bog – človek Božja. To je nova raven molitve: kadar molimo v prisotnosti evharistije, nismo nikdar sami. Molimo v območju smrti in vstajenja, kjer se uslišuje prošnja vseh prošenj: prošnja za premaganje smrti, prošnja za ljubezen, ki je močnejša od smrti. Ali ni to najbolj bistveno »spremenjenje«? Pri takšni molitvi nismo več pred Bogom samo v naših mislih, ampak pred Bogom, ki se nam resnično daruje, pred Bogom, ki je za nas postal obhajilo (*communio*) in nas s tem že uvaja v vstajenje, naše dokončno »spremenjenje«.

Tako nam sveta maša s spreminjenjem kruha in vina razodeva, da smo tudi mi poklicani k spreminjenju (spreminjanju). Ne k takemu, ki bistvo kruha spreminja v bistvo Kristusa, ampak k spreminjanju iz slabega v dobro, iz dobrega v boljše, iz zemeljskega v nebeško. To je naša vsakdanja naloga in predvsem Božji dar.⁶

2.3.6 Nebeški »tukaj«

Obljuba drugega Jezusovega prihoda je v sveti evharistiji že uresničena, če-

- 5 Tudi zakrament zakona ima to notranjo logiko dotika. Evharistični dotik na nedopovedljiv način utrjuje edinstvo in nerazvezljivo ljubezen vsakega krščanskega zakona. Medsebojna privolitev, ki si jo mož in žena izrazita v Kristusu in ju naredi za občestvo življenja in ljubezni, ima evharistično razsežnost. V teologiji apostola Pavla je zaročniška ljubezen zakramentalno znamenje ljubezni Kristusa do Cerkve. Ta ljubezen ima svoj vrhunec na križu, ki je izraz njegove »poroke« s človeštvom in je hkrati izvor in središče evharistije. Ta vsebina naj se pretaka tudi v osebne človeške dotike med zakoncema. Vsa telesna nežnost med njima, vse do spolne združitve, je namenjena žarčenju in uresničevanju nadaljevanja »evharističnega dotika« v njunem življenju.
- 6 Kot je pri evharistiji vrhunec »spremenjenje« bistva kruha in vina, tako je vrhunec zakramenta zakona spreminjanje (ne spreminjenje) naravnega človeškega odnosa ljubezni med možem in ženo v odnos, ki je sposoben nositi Božjo ljubezen na človeški način. Kot zakonca sta mož in žena deležna »spremenjenja«, saj postaneta »zakrament« Božje ljubezni sredi sveta.

prav še na zakrit način. Privilegiran prostor te prisotnosti je skupnost Cerkve, ki je zbrana pri obhajanju svete maše, kjer postaja eno s Kristusom in z njegovo nebeško daritvijo. Poveličani Kristus, ki »sedi na desnici Očeta«, prebiva fizično tudi med nami na zemlji. Za nas je tako rekoč prisoten »delček« nebes. Kajti bistvo Jezusovega poveličanega telesa, ki je prisotno, je že v novih, Božjih pogojih bivanja: je neumrljivo, netrpljivo, nevezano na pogoje časa in prostora (prikazovanja po vstajenju), a hkrati neločljivo povezano z Božjo naravo. Zato je tudi lahko prisotno pod podobama kruha in vina. Liturgija na ta način povezuje večno in časno; je prodor večnosti v čas, kajti Bog z nami živi v prostoru in času, sam zase pa izven obojega. S tem večnost ni negiranje prostora in časa, ampak njun temelj, korenina, njuna edina prava vsebina. Zato je večnost za nas lahko dostopna le v globini bistva stvari, saj vse stvari izhajajo iz Stvarnika in vsak trenutek v njem koreninijo. V obhajanju svete maše dojemamo, da je naš čas skrivnostno dogajanje, ki je namenjeno temu, da se praznine naše notranjosti napolnjujejo z ljubeznijo, ki gre do konca (Campatelli, 2005, 407). Ta ljubezen je utelešeno prisotna pod podobama kruha in vina. Evharistija nam sporoča, da bo skrivnostno prisotnemu Kristusovemu telesu podobno tudi naše poveličano telo, ko bo vstalo; tudi telo žene/moža/otrok (kolikšna tolažba je lahko to za družino ob smrti najdražjih!), prijatelj ...

»To delajte v moj spomin!« je Jezus naročil apostolom (škofom in duhovnikom), saj je želel, da bi imeli kristjani že vnaprej vsaj nek stik s poveličanim svetom – preko Njega pod podobo kruha in vina. Pod podobo kruha je torej prisotna »vsa polnost božanstva telesno«. V njej je prisotno tako njegovo trpljenje za nas kot njegovo vstajenje, oboje pa je sestavni del njegove Božje ljubezni.

2.3.7 Življenje združitve

Sveta maša je tudi obhajilo: osebna združitve s Kristusom. Končno nam je naše življenje dano zato, da bi se v njem dogajala združitve. V zemeljskem življenju je gotovo najpomembnejša združitve s Kristusom v svetem obhajilu, ko zakramentalno postanemo eno z njim.

V tem dogodku zedinjenja nas uči biti eno tudi drug z drugim. Sveta maša kaže način, kako naj mož in žena postajata eno v zakonskem življenju, kako

naj starši in otroci postanejo eno v družinskem življenju, kako naj redovnice in redovniki postanejo eno v redovnem življenju, kako naj duhovniki postajajo eno s svojimi občestvi ter s škofom in kako naj kristjani, kjer koli živijo in kar koli delajo, postajajo eno po združevanju src, mišljenja in čutenja.

2.3.8 Evharistični obed

Jezus nam je podaril najdragocenejši zaklad svoje odrešenijske ljubezni in prisotnosti v obliki obeda, ki je izraz življenjske skupnosti. To je storil v noči, ko je bil izdan. Ko ni mogel storiti nič drugega več, nam je zapustil samega sebe v trajni navzočnosti pod podobo kruha in vina, da bi na ta način njegova daritev na križu mogla trajati skozi vse čase, da bi se vsak človek lahko znašel ob in v njej. Cerkvi, svoji ljubljeni nevesti, je tako v obliki skupnostnega obeda zaupal spomin svoje smrti in svojega vstajenja: »Zakrament dobrotljivosti, znamenje edinosti, vez ljubezni, velikonočna gostija, v kateri se prejema Kristus, dušo napolnjuje z milostjo in nam daje poroštvo prihodnje slave« (B 47).

Svetopisemski pomen obeda je zelo globok, saj predstavlja ne le hranjenje telesa, ampak predvsem življenjsko skupnost, ki si vse deli in kjer so vsi usmerjeni k drugemu. Oltar kot miza, kruh in vino kot simbola vsakršne hrane, potrebne za življenje, zbrane sestre in bratje – to je zunanja podoba svete maše, »ikona« zadnje večerje. Gospod Jezus je želel pod podobo kruha ostati naša hrana, naša moč, a v skupnostni obliki. Od vsakdanjega kruha smo »odvisni«; koliko bolj od »kruha življenja«! Ko smo telesno lačni, življenjsko priznavamo, da nimamo sami življenja v sebi, da za preživetje potrebujemo hrano od zunaj. Bog nas je ustvaril lačne po Njem, lačne po evharističnem Kruhu, da bi še bolj kot za telesno življenje čutili potrebo »hrane od zunaj« za večno življenje; hrane, ki si je ne moremo dati sami.

Vsakdanje izkustvo kruha in vina (njun nastanek, kaj in kdo vse sodeluje pri tem) lahko pomaga pri dožemanju potrebnosti Kristusa, ki si je privzel podobo kruha in vina sredi občestva bratov in sester, da bi nam pokazal, da je postal človek pod pogoji tega našega grešnega sveta iz ljubezni do nas, da bi nas povezal v eno družino, nas nahranil ter nam podaril možnost večnega obeda, večne skupnosti.

»Hvaljen Bog, Gospod veselja. Po tvoji dobroti smo prejeli ta kruh, tebi ga prinašamo – sad zemlje in dela človeških rok, naj nam postane kruh življenja. Bogu čast in hvala vekomaj.«

Tako duhovnik moli pri polaganju kruha na oltar. Pri spremenjenju pa nadaljuje:

»Ko je šel prostovoljno v trpljenje, je vzel kruh, se zahvalil, ga razlomil, dal svojim učencem in rekel: VZEMITE IN JEJTE OD TEGA VSI, TO JE MOJE TELO, KI SE DAJE ZA VAS.«

Ko nas oltarna miza hrani z istim kruhom in kelihom, nas tudi povezuje v eno »omizno skupnost«, kar pomeni najbolj domačo skupnost, skupnost življenja. Ob sveti maši se še globlje zavemo, da človek ne živi samo od kruha, ampak od vsega, kar nasiti ne le telo, ampak tudi dušo in duha. Vse te tri »hrane« naj bi vsebovali tudi naši, zlasti družinski, obedi.⁷

2.3.9 Dolgočasno ponavljanje

Pogosta opazka zlasti otrok, pa zdaleč ne samo njih, glede prisostvovanja pri sveti maši je, da je dolgočasna, ker je dogajanje vedno isto. Sicer lahko samo dogajanje delno tudi popestrimo z različnimi vložki, a v osnovi je obred res eno samo ponavljanje, vedno eno in isto. A prav to je izrednega pomena. Ena izmed osnovnih značilnosti vsakega obreda je, da se stereotipno in periodično ponavlja. Pravzaprav je celotno cerkveno leto ciklično ponavljanje spominjanja skrivnosti Kristusovega življenja. In prav ponavljanje je pogoj za spominjanje, ki je ena izmed pomembnejših sposobnosti človeka. Spominjanje namreč pomeni prinašanje nekaterih preteklih dogodkov v srce, torej v jedro človeka. Prav to dogajanje je pogoj za človekovo rast v intelektualni in tudi duhovni zrelosti. Človek raste v ritmu svojih spomi-

⁷ Zakonska privolitev je polna podobne »evharistične« vsebine: »Jaz, ..., sprejemem tebe, ..., za svojo/ega ženo/moža in obljubim, da ti bom ostal/a zvest/a v sreči in nesreči, v bolezni in zdravju, da te bom ljubil/a in spoštoval/a vse dni svojega življenja.« Ali ne pomeni ta privolitev, da se mož in žena kot »kruh« in »vino« drug drugemu doživljenjsko podarjata, da bi njune misli, besede in dejanja postali »kruh življenja« zanju in za druge? Kruh in vino sta najmočnejši znamenji evharistije, saj sta obe prvini človeku blizu, sta mu potrebni in zaznavni: vidi ju, tipa, vonja, okuša, je in pije ... Ob tem lahko razmišljamo o obedih v družinah danes. Kako se v zakonu in družini doživljajo kot »kruh«? Kdaj in kje lahko to najbolj doživljajo? Kje se čuti lomljenje in kje slasten okus in prijeten vonj tega kruha pri možu/ženi/otročih? Kdaj je kdo z veseljem »kruh« in kdaj ga je tega strah?

nov: naši spomini, ki jih pogosto obujemo in tako poživljamo, so neke vrste naš življenjski program. Govorimo in delamo pravzaprav v duhu tega, česar se spominjamo. Celó pregovor pravi, da je ponavljanje mati učenosti ali da to, česar polno je srce, usta govore. Zato imajo vsa ljudstva in vse kulture obrede, v katerih se spominjajo svojih najpomembnejših preteklih dogodkov, ljudi. Tako hranijo svoja čustva in duha. Takšno ponavljajoče in redno spominjanje omogoča skupnosti in posamezniku ohranjati lastno identiteto. Zato je nadvse zanimiva in zgovorna Orwellova misel: »Kdor obvladuje preteklost, bo obvladoval prihodnost.« Preteklost se s prazniki in spominjanjem le nekaterih dogodkov selektivno ohranja ter s tem vpliva na zavedanje v sedanjosti in delovanje v prihodnosti. Zelo pomembno je, česa je v naših spominih več: težkih in slabih stvari, ki nas v tem primeru vodijo in usmerjajo, ali pa dobrih in pozitivnih, saj nas tako večinsko gradijo le-te. Zato je vsaka oblast izredno občutljiva za tiste mehanizme v družbi, ki omogočajo določanje takšnega »spominjanja« (šole, kjer se uči zgodovina, prazniki, odlikovanja ...).

Tako ni presenetljivo, da nam je Jezus naročil, naj se spominjamo: »To delajte v moj spomin!« (1 Kor 11,24–25; Lk 22,19). Kristjani se liturgično spominjamo Kristusovega telesa, ki se je darovalo za nas iz ljubezni. Spominjamo se njegovega usmiljenja, njegovega mišljenja, čustvovanja, in to najbolj pri obhajanju svete maše. Tako naše osebno življenje dobiva evharistično podobo in z našo pomočjo življenje občestva župnije, družine. Gradi se evharistična kultura. Kako preprosto postane vse, če mislimo, čutimo in ravnamo tako, kot je delal Kristus. In tega se učimo pri njegovi evharistični navzočnosti, ki se uresničuje, ko se skupaj z duhovnikom spominjamo njegove pashe in ta postane naša sedanjost.

Sklep: nedeljsko obhajanje svete evharistije

Zaradi bogate resničnosti svete maše ni najbolj posrečeno, da obhajanje nedelje kot Gospodovega dne, katerega središče je sveta maša, imenujemo »zapoved«. Primerneje bi bilo poudarjati pravico do tega »nebeškega stika«, ki je vir Božje ljubezni, ob kateri naj se vedno napaja naša ljubezen. Cerkev je v nekem zgodovinskem obdobju prevedla usodno potrebnost obhajanja vsaj nedeljske svete maše za vse vernike v »nedeljsko zapoved« –

izraz, ki danes prebuja prej odpor, kot da bi bil vzpodbuda. Vrednota redne nedeljske svete maše je neprecenljivo velika, a žal v mnogih zakonih in družinah ni več vrednota. V letu evharistije in priprave na evharistični kongres bi bilo zelo prav, da bi prenovili tudi svoj evharistični besednjak. K temu in k poglobitvi odnosa do nedeljske svete maše lahko veliko pripomore kateheza. Z njo pomagajmo tudi staršem, da bodo otrokom veliko več govorili o svetosti in pomembnosti nedeljskega praznovanja Gospodovega dne in jim dali zgled rednega obhajanja nedeljske svete maše – ne kot izpolnitve neke zapovedi, ampak kot obiska iz ljubezni. Biti gost pri zadnji večerji ne more biti prisila. Priti na Kalvarijo pod križ in biti zakramentalno navzoč pri smrti našega Gospoda, ne sme biti zgolj dolžnost. Biti pri odprtem in praznem grobu vstajenja, ne more biti obveznost, marveč je milost ljubezenskega srečanja med Jezusom Kristusom in nami ter (iz)vir življenja.

Veliko vlogo pri tem ima lahko družinska priprava na nedeljsko sveto mašo: skupno vnaprejšnje prebiranje nedeljske Božje besede s poudarkom na osebem nagovoru, pregled tedna z vidika, kaj bo družina iz dogajanja v njem še posebej izpostavila pri kesanju, kaj bo položila s Kristusom na oltar v daritev in za kaj se bo zahvalila. Pomemben je tudi pogovor o doživljanju obhajanja svete maše.

K celostnemu pristopu pa sodi tudi poživitev češčenja Najsvetejšega izven maše, saj je to posebej rodovitna in dragocena molitev: stopiti v cerkev kar tako mimogrede in počastiti Gospoda, prisostvovanje in sooblikovanje molitvene ure pred izpostavljenim Najsvetejšim. Hkrati je to češčenje tudi izpoved vere v Jezusovo trajno navzočnost pod podobo kruha, ki traja, dokler trajajo zunanje podobe kruha. Češčenje Boga »iz obličja v obličje« bo namreč tudi naša »polna zaposlitev« v nebesih.

Vsaka kateheza je lahko nova priložnost, da se vsaj malo bolj približamo neizčrpnim evharističnim skrivnostim. Podobno »raziskovanje« svete maše kot smo ga sedaj skupaj opravili, lahko nadaljujete z različnimi skupinami ter občestvi in tako skupaj »kopljete« nove in nove vidike Jezusovega življenja iz neizčrpnega »rudnika« obreda svete maše ter razpoznavate, kje jih lahko uresničite v vsakdanjih situacijah. »Pojdite v miru« ob koncu svete maše namreč ne pomeni mir spanja, ampak Božji mir, ki je dejaven sredi vsake

situacije in je pravi gejzir novih pobud v smeri sprejemanja odrešenja. To je »ogenj«, za katerega Gospod želi, da bi se že vnel!

Literatura:

Campatelli, Maria. »La forza creativa e formativa della liturgia.« V: card. Tomáš Špidlík in Marko I. Rupnik. *Teologia pastorale: A partire dalla bellezza*, 400–432. Roma: Lipa, 2005.

Fausti, Silvino. *Una comunità legge il Vangelo di Luca*. 9. izd. Bologna: EDB, 2003.

Galot, Jean. »Problematica attuale della presenza reale.« V: Roberto Masi, ur. *Studi eucaristici: Atti della settimana internazionale di alti studi teologici e storici*. Orvieto, 21–26 Settembre 1964, 45–63. Orvieto: Comitato esecutivo centrale, 1966.

Lanza, Sergio. *Convertire Giona: Pastorale come progetto*. 2. izd. Roma Morena: Edizioni OCD, 2008.

Povzetek

Razprava aktualizira dogmatično dejstvo resnične, stvarne in bistvene Kristusove navzočnosti pod podobama kruha in vina kot sad liturgičnega obhajanja obreda svete maše. Prvi del je prikaz dogmatičnih osnov vere v realno in trajno Kristusovo prisotnost v evharistiji s poudarkom na sintezi tridentinskega koncila. Izpostavljena je posebej osebna dimenzija evharistične prisotnosti, ki je pogoj za polno srečanje dveh oseb: druge Božje osebe in človeka kot osebnega bitja. Drugi del pa sledi nekaterim bistvenim delom in vsebinam obreda svete maše in jih prepozna kot Kristusovo življenjsko katehezo prisotnih, saj se po obredu ponavzočujejo njegova zemeljska dejanja, ki so odrešenska. Posebej so izpostavljeni sledeči vidiki: Božji dar življenja, pogovor ali življenjski dialog, zahvala, slavljenje, daritev, spremenjenje, eshatološka dimenzija evharistije, združitev v obhajilo, evharistični obed kot dejanje življenjske skupnosti, spominjanje in nedeljska sveta maša kot pravica in ne kot dolžnost. Kot primer je navedena ena izmed možnih aktualizacij: primerjava med sveto mašo in zakonskim ter družinskim življenjem.

Ključne besede:

Kristusova realna navzočnost, evharistični kongres, sveta maša, pogovor, odpuščanje, zahvala, daritev, spremenjenje, obhajilo, evharistični obed, nedeljska zapoved, spominjanje.

Riassunto

L'articolo descrive la presenza reale, concreta ed esistenziale di Cristo nel pane e vino, come il frutto della liturgia eucaristica. Nella prima parte è presentata la base dogmatica della fede: la presenza reale e perpetua

di Cristo nell'eucaristia, come già definita dal Concilio di Trento. Si pone l'accento soprattutto sulla dimensione personale della realtà eucaristica, che è un presupposto per l'incontro tra le due persone: tra la seconda persona della Santissima Trinità e l'uomo come essere personale. La seconda parte spiega alcune parti essenziali della santa messa e le considera come una catechesi di Cristo per la vita dei fedeli. Vengono evidenziati alcuni elementi, quali: la vita come il dono di Dio, il dialogo della vita, la gratitudine, la lode, l'offerta, la dimensione escatologica dell'eucaristia, l'unione nella comunione, la comunità vitale, il ricordo e la messa domenicale come un diritto e non un obbligo. L'articolo termina con un'applicazione pratica: oppure: Portiamo un esempio pratico: paragone tra la santa messa e la vita matrimoniale e familiare.

mag. Janez Oberstar, dr. Tadej Stegu

EVHARISTIJA, URESNIČEVANJE SKRIVNOSTI NAŠEGA ODREŠENJA

**Kako ustvarjati skupnost, kjer se bo uresničevala
evharistična skrivnost?**

1 Kaj je evharistična skrivnost?

**1.1 Evharistična skrivnost vsebuje celotno skrivnost
našega odrešenja**

1.2 Jezusova zadnja večerja in postavitve evharistije

1.3 Bog osvobaja (egiptovska sužnost)

1.4 Bog sklepa zavezo (sinajska zaveza)

2 Zadnja večerja kot dokonča izpolnitev pashe

3 Zakramentalnost kristjanovega bivanja

3.1 Kristus sam nas priteguje k sebi in kliče v občestvo

3.2 Evharistija ustvarja novega človeka

3.3 Evharistija predpostavlja občestvo – skupnost

3.4 Primer dobre prakse

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

»Evharistija je vir in višek vsega krščanskega življenja,« (C 11) razglaša resnico o evharistiji II. vatikanski koncil. Kaj se danes dogaja, da je v naših cerkvah vedno manj otrok, vedno manj mladine, mladih zakoncev? Zakaj se ob praznikih cerkve napolnijo, ob navadnih nedeljah pa otroci in tudi drugi nedeljsko mašo tako zlahka opuščajo? Da ne govorimo o počitniškem času. Kaj je vzrok pojavi, da se z veroukom mučimo osem ali devet let, toliko zahtevamo od birmancev, ki potem, ko bi morali živeti iz evharistije, vse pustijo?

Očitno je težava v tem, da evharistije ne uspemo povezati s konkretnim življenjem. Prve krščanske skupnosti so evharistijo živele kot vir in višek krščanskega življenja, ki se je res kazalo v tem, da so bili enega srca in enega duha. Ko so jih ljudje videli, so se spraševali, kako morejo tako živeti. Glejte, kako se ljubijo med seboj, kako so solidarni, kako si pomagajo, kako znajo biti zvesti v zakonu, kako so odprti za življenje, s kakšno ljubeznijo sprejemajo otroke in jih skrbno vzgajajo, kako znajo odpustiti sovražnikom in dati življenje celo za tiste, ki jih preganjajo! Ko so kristjane spraševali, kje dobijo moč, so jasno oznanili Kristusa, s katerim so se srečali preko oznanila. Po osebni odločitvi so se odpovedali hudobnemu duhu in svojemu grehu ter v krstnih vodah utopili »starega človeka« in vcepljeni v vstalega Jezusa Kristusa začeli živeti novo življenje. Vedeli so, da so grešniki kot vsi drugi ljudje, a našli so Kristusa, ki daje moč in vedno znova obnavlja njihovo vsakdanje življenje.

1 Kaj je evharistična skrivnost?

Evharistična skrivnost vsebuje celotno skrivnost našega odrešenja. Zato more II. vatikanski cerkveni zbor reči, da je evharistija vir ali studenec in korenina, središče in višek krščanskega življenja. Poznamo dva temeljna odnosa med nami in Kristusom. Najprej je Kristus naš duhovniški srednik k Bogu. V našem imenu mu daje zadoščenje za naše grehe in vzpostavlja spravo med nami in Bogom (seveda moramo izraze, kot sta zadoščenje in sprava, očistiti vsega, kar bi Boga potiskalo na raven človeških nepopolnosti in sebičnosti). Vendar Kristus ni tujec, ki bi le stal pred Bogom in tam izvrševal spravo kot naš predstavnik. Kristus kot naš predstavnik pred Bogom namreč hkrati prihaja tudi v nov odnos do nas, ko nam podeljuje mi-

lost, ki nam jo po njem podarja Bog zaradi Kristusove kalvarijske daritve. Takšna je skrivnost našega zedinjenja s Kristusom, ki nam je postal studelec vseh milosti. »Iz njegove polnosti smo vsi prejeli, milost na milost« (Jn 1,16) (Strle 1997, 308–309).

Sveti vesoljni cerkveni zbor v Tridentu, razsvetljen z lučjo Svetega Duha, uči, izjavlja in odloča, da je treba vernemu ljudstvu o resnični in edinstveni daritvi pridigati naslednje: »Ker po pričevanju apostola Pavla v stari zavezi zaradi onemoglosti levitskega duhovništva ni bilo popolnosti, zato je bilo po uredbi Boga, Očeta usmiljenja, potrebno, da je vstal drug duhovnik ›po Melkizedekovem redu‹ (1 Mz 14,18; Ps 109,4; Heb 7,11), naš Gospod Jezus Kristus, ki more dovršiti in privedi do popolnosti vse, ki naj bi bili posvečeni (Heb 10,14). Ta naš Bog in Gospod je sicer hotel na oltarju križa s svojo smrtjo enkrat za vselej darovati Bogu Očetu sam sebe, da bi zanje izvršil večno odrešenje. Ker pa s smrtjo njegovo duhovništvo ni smelo ugasniti (Heb 7,24.27), zato je pri zadnji večerji v noči, ko je bil izdan (1 Kor 11,13), daroval Bogu Očetu svoje telo in svojo kri pod podobama kruha in vina. Apostolom, ki jih je takrat postavil za duhovnike nove zaveze, je pod istima podobama izročil svoje telo in svojo kri, da bi ju zaužili, ter njim in njihovim naslednikom v duhovništvu z besedami ›To delajte v moj spomin‹ (Lk 22,19; 1 Kor 11,24) – kakor je katoliška Cerkev vedno razumela in učila – zapovedal, da darujejo to daritev. Vse to je storil z namenom, da bi Cerkvi, svoji ljubljeni nevesti, zapustil – kakor to zahteva človeška narava – vidno daritev, ki jo je enkrat za vselej hotel izvršiti na križu, in naj se do konca sveta ohranja spomin nanjo (1 Kor 11,23s) ter se naklanja njena zveličavna moč v odpuščanje grehov, ki jih delamo vsak dan. Kajti potem, ko je obhajal obred starega velikonočnega jagnjeta (*celebrato veteri Pascha*), ki ga je množica Izraelovih sinov klala (*immolabat*) v spomin na izhod iz Egipta (2 Mz 12,1ss), je postavil novo velikonočno jagnje (*novum Pascha*), da bi Njega samega Cerkev po duhovnikih pod vidnimi znamenji darovala v spomin na njegov prehod s tega sveta k Očetu, ko nas je s prelitjem svoje krvi odrešil ›in nas otel iz oblasti teme ter prestavil v svoje kraljestvo‹ (Kol 1,13)« (Strle 1997, 308–309).

Že kot mlad duhovnik sem se ob začetku svoje kaplanske službe večkrat spraševal (takrat so bile cerkve bistveno bolj polne kot danes), zakaj je Cer-

kev morala postaviti zapoved, da je treba iti ob nedeljah in zapovedanih praznikih k sveti maši. Drugo vprašanje, ki sem si ga zastavljal, pa je bilo, zakaj nedeljska maša tako malo vpliva na konkretno življenje ljudi. Kmalu sem videl, da je to tudi moj osebni problem. Čeprav duhovnik, ne samo ob nedeljah, temveč vsak dan pri sveti maši, sem se znašel v resni osebni krizi. Marsičesa takrat nisem razumel, čeprav sem hodil ves čas osnovne šole k verouku, ostal povezan s Cerkvijo v času srednje šole, bil šest let v semenišču, končal teološko fakulteto in bil posvečen v duhovnika. Danes razumem, da je evharistija vir ali studenec in korenina, središče in višek krščanskega življenja. Brez nje si ne predstavljam življenja.

Kaj je danes narobe v našem oznanjevanju, da vse manj ljudi odkrije ta največji dar, ki ga imamo ljudje na zemlji? Osebno menim, da je razlog v tem, da ne poznamo dovolj korenin razodetja, zato sveto mašo razumemo kot kult, ki ga je treba dajati Bogu. Tako ravnajo vsi naravno religiozni ljudje v raznih religijah. Ko gremo k maši, mnogokrat mislimo, da pač moramo Bogu dati nekaj svojega časa, da ga moramo slaviti in častiti, da bomo imeli srečo v življenju. Razodetje nam govori nekaj popolnoma drugega. Bog je tisti, ki nas išče in nas je ljubil, še preden smo ga sploh poznali. Bogoslužje ni v tem, da mi služimo Bogu, temveč da sam Bog služi nam.

Druga težava je, da smo izgubili oznanilo kerigme, vesele novice o Jezusovem gospostvu in njegovi moči. Brez oznanila kerigme preprosto ni vere, ni osebnega srečanja z osebo Jezusa Kristusa. Mislimo, da se do vere pride z učenjem ali razmišljanjem, pa ne vemo, da je vera dar, ki se ga prejme po sprejetju oznanila vesele novice. Verovati oznanilu pomeni, v srcu pristati, da Bog lahko nekaj konkretnega naredi v našem življenju. Najbolj konkretna stvar pa je, da samo On lahko premaga naš greh.

Pojavlja se še tretja težava, da smo zaradi zgodovinskih vplivov – osebno menim, da v veliki meri zaradi protestantizma – zašli od prave antropologije. Živimo v prepričanju, da je človek sam po sebi dober, da je majhen otročiček nedolžen, potem pa ga pokvari svet. Ne verjamemo več, da je naša narava v temelju ranjena zaradi izvirnega greha. Res nam sveti krst izvirni greh odpusti, njegove posledice pa ostanejo in delujejo v našem zemeljskem življenju. Potrebno se je torej boriti in si nadeti božjo bojno opra-

vo, če želimo priti do zmage, ki je svoboda Božjih otrok. Brez Kristusove zmage, ki nam je darovana v njegovi smrti in vstajenju, je vsaka naša borba že vnaprej obsojena na neuspeh.

1.1 Evharistična skrivnost vsebuje celotno skrivnost našega odrešenja

Skrivnosti odrešenja preprosto ne moremo razumeti, če ne upoštevamo celotnega razodetja. Vrniti se je treba prav na prve strani Svetega pisma ter sprejeti dejstvo prvega greha in njegovih strašnih posledic. Hvala Bogu, da nam je II. vatikanski koncil spet vrnil celotno Staro zavezo in nas ponovno naučil, kako potrebno je življenje gledati v luči razodete Božje besede. Več kot petindvajset let sem, ko smo govorili o evharistiji, ljudi na katehezah spraševal, kje pri sveti maši vidijo uresničeno »skrivnost svojega odrešenja«? Skoraj nihče ni vedel pravega odgovora. Ne vem, če ga veste vi? Pri verouku smo se naučili, da je Jezus na veliki četrtek obhajal zadnjo večerjo in takrat postavil sveto evharistijo. Kaj se je takrat res zgodilo in kaj se dogaja naprej pri vsaki sveti maši, pa nam ni dovolj jasno.

1.2 Jezusova zadnja večerja in postavitvev evharistije

Na večer pred svojim trpljenjem je Jezus izraelsko pasho (velikonočni obed ali velikonočno jagnje) spremenil v nov obred, s katerim je svoje učence ločil od tempeljskega bogoslužja in s tem dokončno utemeljil ljudstvo nove zaveze. Postavitvene besede spominjajo na dogajanje ob sklenitvi stare zaveze. Kažejo nazaj na Sinaj in na Jeremijevo prerokbo o novi zavezi: »Moja kri zaveze; nova zaveza v moji krvi« (prim. Jer 31,31). Evangelisti nakazujejo tudi zvezo s pasho, slišimo odmev Izaijevih besed o Božjem služabniku: »Se preliwa za mnoge v odpuščanje grehov.« Pasha in zaveza na Sinaju sta za Izrael dva ustanovitvena dogodka, po katerih so postali in vedno znova postajali Božje ljudstvo.

Jezusovo oznanjevanje je bilo vedno usmerjeno v prihod Božjega kraljestva: »Ne bom več pil od sadu vinske trte do tistega dne, ko bom pil novega v Božjem kraljestvu« (Mr 14,25; Mt 26,29). Evangelist Luka pa pravi: »Dokler ne pride Božje kraljestvo« (22,18). Ta »eshatološka izjava« izraža Jezusovo prepričanje, da je zadnja večerja usmerjena na dopolnitev v Božjem kraljestvu, ki ga je pogosto opisoval s podobo gostije ali obeda (Mt 8,11; Lk

13,28s). Ponuditi nekomu kruh in vino, je v judovskem svetu imelo eshatološki pomen. Ko je Jezus učencem ponudil kruh in kelih, je nakazal eshatološko zveličanje in obljubil, da ga bodo deležni.

Smisel vsega tega je jasen: kakor je stari Izrael v templju gledal svoje središče in jamstvo svoje edinosti ter je v skupnem obhajanju pashe to edinost uresničeval, tako naj bi bil odslej ta novi obed vez edinosti za novo Božje ljudstvo. Krajevno središče ni več potrebno. Gospodovo telo, ki je središče obeda, je edini novi tempelj, ki kristjane povezuje v veliko resničnejšo enoto, kot je to premogel tempelj iz kamna in lesa (prim. z Jezusovo besedo, da bo podrti tempelj postavil v treh dneh: novi tempelj, ki ni narejen s človeškimi rokami, je Jezusovo poveljano telo). Jezus napove konec starega kulta in s tem tudi starega ljudstva ter starega odrešenjskega reda. Obljublja nov, višji kult, katerega središče bo njegovo lastno poveljano telo.

Postavitev svete evharistije ni pomembno in osamljeno bogoslužno dejanje, ampak sklenitev zaveze, konkretna ustanovitev novega ljudstva, ki bo ljudstvo v moči svojega zaveznega razmerja do Boga. Po evharistiji Jezus pritegne učence v svoje razmerje do Boga in s tem tudi v svoje poslanstvo, ki je usmerjeno na »mnoge«, na človeštvo vseh krajev in časov. Božje ljudstvo nove zaveze je ljudstvo v moči Kristusovega telesa in krvi. Samo zato se sme imenovati Božje ljudstvo, ker se po občestvu s Kristusom odpira razmerje do Boga, kakršnega človek sam ne more vzpostaviti.

Zadnja večerja ima tudi osrednji pomen za povezavo med velikonočno Cerkvijo in zgodovinskim Jezusom. Na Cerkev moramo gledati kot na kultno (bogoslužno) občestvo: v obhajanju evharistije se prepoznava in doživlja kot Božje ljudstvo, ki je utemeljeno v Jezusovi smrti in vstajenju (Jezus je nova pasha). Drugače povedano: v evharistiji delujejo zveličavne moči (milosti) Božjega kraljestva, ki ga je Jezus oznanjal. V njej se odpira dostop do zveličanja, ki ga Bog po Jezusovi smrti in vstajenju ponuja vsemu človeštvu. Evharistija razodeva, kaj je Cerkev (Dolenc 2003, 44–45).

1.3 Bog osvobaja (egiptovska sužnost)

Zgodovina odrešenja je temeljno zaznamovana z velikimi dogodki osvobajanja, v katerih je deloval Bog. Ti dogodki so osvobajajoča dejanja, ki člove-

ka vodijo iz človeško gledano brezizhodnih situacij in ga postavljajo v novo stanje svobode na poti proti domovini, ki jo podarja Bog. To se dogaja na vseh stopnjah biblične ekonomije odrešenja.

V različnih fazah odrešenja gre vedno za Božji poseg, ki kaže in uresničuje odrešenje človeka. Pod tem vidikom je odrešenje osvoboditev (v smislu zmage) in predpostavlja nekoga, ki je sposoben posredovati v dobro človeka, da ga reši iz situacije, v kateri se je znašel; ima sorazmerna sredstva za osvoboditev. V tem smislu je Jahve opredeljen kot *Go'el*, osvoboditelj (rešitelj) Izraela, pričakovanje mesijanskih časov pa kot pričakovanje osvoboditve od greha in krivde (prim. Ps 130,8; Lk 1,68–79).

Življenje Izraelcev v Egiptu je model vsake sužnosti. To življenje je bilo nezno. Ljudje so morali garati od jutra do večera, brez vsakih pravic. Faraon ni poznal usmiljenja: ni ubijal le delavcev, temveč tudi njihove komaj rojene otroke. Razumljivo je silno hrepenenje ubogega zatiranega ljudstva po svobodi. Kako nepopustljiv je bil faraon in kako močno sredstvo je moral uporabiti Bog, da je lahko v tisti pashalni noči rešil svoje ljudstvo. Vsak izmed Izraelcev je okusil in doživel strahoto sužnosti in tudi veselje, ko je lahko zapustil kraj trpljenja.

Nihče ne more razumeti ne svojega krsta ne svete evharistije, če ne odkrije svoje sužnosti in trdosrčnosti faraona, ki nas z vsemi močmi drži v obroču smrti in nas ne želi pustiti na svobodo. To je resnična krščanska antropologija človeka. Vsi smo tragično ujeti v sužnost greha. Tudi danes poznamo brezštevilne in različne oblike sužnosti, ki nas zaslužnjujejo. Mednje se najprej uvrščajo vsi glavni grehi. Silijo nas v dela, ki ubijajo našo dušo. Kako trdosrčen je faraon, ki izkorišča naš strah pred smrtjo, ki ga nosimo v sebi zaradi izkustva greha! »Faraon« danes povzroča, da ne pobijajo samo prvorojencev, temveč še nerojene dečke in deklice pa tudi stare ljudi. Koliko krikov dan in noč zaradi nasilja, zlorab, odvisnosti. Koliko depresivnih, obupanih ljudi na robu svojih moči zaradi načina življenja, ki ga živimo v našem Egiptu. Koliko različnih situacij, ki nas vodijo v življenje, iz katerega se človek preprosto ne more rešiti. Lahko samo vdano sprejemamo sužnost in se sprijaznimo z načinom življenja v »Egiptu« ali pa se odtujimo v različne oblike omam ali zbežimo iz ene v drugo obliko sužnosti.

Kako močna je bila Božja roka, ki je v tisti veliki noči, ko je Izrael doživel svojo prvo pasho, izhod iz sužnosti, rešila Božje ljudstvo, to so vedeli in si za vse čase zapomnili vsi, ki so bili tam prisotni. To izkustvo se je ohranjalo v vseh trenutkih naporne hoje skozi puščavo. Kadar je bilo najtežje, je Božjemu ljudstvu spomin na močno roko vsemogočnega Boga vlival novo upanje in moč. Ko je Izrael po štiridesetih letih končno prišel v obljubljeni deželo, so rešeni najprej obhajali pasho in sklenili, da pasha ostane osrednji dogodek vse izraelske zgodovine. Res je ostal izraelski narod zvest tej obljubi do današnjega dne. Kakšno moč je imela pasha za povezovanje in življenje Židov, govori njihova zgodovina. Ko je bil porušen jeruzalemski tempelj in so se Judje razkropili po vsem svetu, so skoraj tisoč devetsto let živeli v upanju, ki jim ga je dajalo vsakoletno obhajanje pashe. Kjer koli na svetu so se nahajali, so vsako leto govorili: »Pridite, obhajajmo pasho. Božja močna roka ni oslabela, Bog je z nami. Letos tu (v Ameriki, Španiji, Rusiji), drugo leto v Jeruzalemu.« In res jim je Bog v prejšnjem stoletju spet naklonil njihovo prvotno domovino – državo Izrael.

1.4 Bog sklepa zavezo (sinajska zaveza)

Zgodovina odrešenja je vseskozi tudi zgodovina zavez med človekom in Bogom: zaveza z Noetom, Abrahamom in patriarhi, zaveza z Mojzesom in Izraelom, z Jozuetom ter po babilonskem izgnanstvu z Ezdro in povratniki iz suženjstva. *Berit* je hebrejski izraz, ki označuje takšen dogodek. Na vzходу pomeni sklenitev pogodbe med dvema skupinama ali posameznikoma, ki je bila ritualno ratificirana s posebno prisego in normami, ki so jih morali upoštevati.

Posebej pomembna je zaveza na Sinaju, saj ima v njej svoje korenine nova zaveza, ki jo je Bog sklenil v Jezusu Kristusu. Razodetje pripoveduje takole: »Tam se je Izrael utaboril nasproti gori, Mojzes pa je stopil k Bogu. Gospod mu je zaklical z gore in rekel: Tako reci Jakobovi hiši in povedi Izraelovim sinovom: »Sami ste videli, kaj sem storil Egipčanom in kako sem vas nosil na orlovih perutih in vas pripeljal k sebi. Zdaj pa, če boste res poslušali moj glas in izpolnjevali mojo zavezo, mi boste posebna lastnina izmed vseh ljudstev, kajti moja je vsa zemlja. Vi mi boste kraljestvo duhovnikov in svet narod« (2 Mz 19,3–6).

Židovski midraš pripoveduje, kako je bilo med izraelskim narodom, ki je prišel do gore Sinaj, mnogo šepavih, slepih ali kako drugače pohabljenih. Po sklenitvi zaveze je Bog svoj narod ozdravil različnih bolezni, tako da so bili kakor novi ljudje. Res so postali kraljestvo duhovnikov in svet narod, drugačen od vseh drugih narodov. Jezus v sveti evharistiji vedno znova uresničuje novo zavezo z nami. Ta zaveza je veliko upanje za vse nas, ki smo nagnjeni k nezvestobi; je dokaz zastonjske ljubezni, ki ozdravlja našo slepoto, hromost in druge oblike predvsem duhovne pohabljenosti. Prav v tej novi zavezi se rojeva »novo ljudstvo«, »svet narod«, ki že v tem svetu živi eshatološki način življenja.

2 Zadnja večerja kot dokonča izpolnitev pashe

Zadnja večerja v Jezusovem življenju ni nekaj novega. Besede, ki jih običajno uporabljamo pri katehezi (posebej otrok), da je Jezus na veliki četrtek ustanovil sveto evharistijo, so resnične, vendar nas lahko pustijo v veliki nepoučenosti glede pomena zadnje večerje. Luter je zaradi pomanjkanja te širine razumevanja judovske pashe izgubil sveto evharistijo. Rekel je: »Samo Sveto pismo.« Upošteval je le besede, ki so zapisane v Svetem pismu, ni pa upošteval, da so bili vsi, ki so sedeli okrog mize, vključno z Jezusom, Judje. Preprosto je prezrl tradicijo in izročilo. Judje so od otroških let skupaj s svojimi družinami obhajali pasho. Dobro so poznali njeno vsebino in tudi način, kako podoživljati čudeže Božjega delovanja. Za Jude pasha ni bila preprosto spomin. V njej so vedno posedanjili Božjo moč, ki je spreminjala njihovo konkretno življenje.

Ko je Jezus z učenci obhajal zadnjo večerjo (pasho), so v dvorani vse pripravili tako, kot so to naredili dan kasneje v vseh pravovernih judovskih družinah. Na mizi je bilo jagnje, nekvašen kruh, čaše z vinom, grenka zelišča itd. Pashalno večerjo je vedno vodil družinski oče, saj je imel pri Judih družinski oče vlogo hišnega duhovnika. Zadnjo večerjo z učenci je vodil Jezus, ki je bil njihov učitelj. Pomen besed, gest in dejanj, ki jih je izrekel Jezus pri večerji, lahko razumemo samo znotraj pashalnega konteksta. Za razumevanje zadostuje branje *Hagadah*, obrednika za obhajanje pashe.

Jezus uvede novost s tem, da judovskemu banketu podeli nov pomen in

vsebino. Ko je Jezus vzel v roke nekvašen kruh, je izrekel blagoslov, ga razlomil in mu nato podelil novo vsebino z besedami: »To je moje telo, ki se daje za vas.« Vsi ostali, ki so v tistem večeru vodili pashalno večerjo, so potem, ko so vzdignili kruh, izrekli blagoslov in ga razlomili. Pri tem so izrekli običajne besede: »Tako, kakor je bil razlomljen ta kruh, tako je Bog razlomil sužnost naših očetov v Egiptu in jim odprl pot v svobodo.« Razumljivo je, da so se navzoči ne le spominjali del, ki jih je Bog storil v življenju praočetov, temveč so se ozirali k Božji pomoči, ki so jo sami potrebovali.

Vrnimo se k besedam tridentinskega vesoljnega cerkvenega zbora, ki smo jih navedli na začetku. »Ker po pričevanju apostola Pavla v stari zavezi zaradi onemoglosti levitskega duhovništva ni bilo popolnosti, zato je bilo po uredbi Boga, Očeta usmiljenja, potrebno, da je vstal drug duhovnik »po Melkizedekovem redu« (Heb 7,11), naš Gospod Jezus Kristus, ki more dovršiti in privedi do popolnosti vse, ki naj bi bili posvečeni (Heb 10,14).« Ko Jezus izreka besede nad kruhom: »Vzemite in jejte od tega vsi, to je moje telo, ki se daje za vas,« hoče reči, da ta kruh ni več kruh stiske, ki so ga jedli očetje v Egiptu in je razlomljen pomenil konec sužnosti in trpljenja. To je sedaj Kristusovo telo, ki se lomi zaradi sužnosti, v katero so ujeti apostoli. Zaradi grehov apostolov in vseh ljudi sveta je bilo na križu razlomljeno telo našega Gospoda Jezusa Kristusa.

Prav tako se je zgodilo s kelihom. Judje so imeli na mizi več čaš. Ena izmed njih je predstavljala zavezo, ki jo je Bog sklenil na Sinaju. Druga je predstavljala obljubljeno deželo, v kateri tečeta mleko in med. Tudi pri čaši je Jezus spremenil vsebino z besedami: »Vzemite in pijte, to je kelih moje krvi, nove in večne zaveze, ki se za vas in za vse preliva v odpuščanje grehov.« To je dokončna zaveza, sklenjena v osebi Jezusa Kristusa v pashalnih skrivnostih in v daru Svetega Duha. Dokončno je uresničena skrivnost našega odrešenja. Ne gre za neko magično dejanje. Ta skrivnost odrešenja je zelo konkretna. Lomi našo sužnost greha in nas napolnjuje s Svetim Duhom, ki v nas oživlja in krepi Božje otroštvo, ki smo ga prejeli pri svetem krstu.

Nova pasha je v Kristusovem prehodu iz tega sveta k Očetu, potem ko je dal svoje telo in prelil svojo kri za odrešenje ljudi. Pashalna večerja, ki jo

je Jezus obhajal s svojimi učenci, predstavlja zakramentalno anticipacijo tega krutega žrtvovanja. V evharistiji se uresničuje veliki prehod Kristusa iz smrti v življenje, s tega sveta k Očetu. Izhod odrešenja se obnovi v nas in za nas. Jezus stopa v našo ontološko – notranjo smrt, ki je posledica greha in odpira s svojo vstajenjsko močjo po delovanju Svetega Duha pot iz smrti v življenje. Vsaka evharistija je pasha (*pesah* – mimohod) Boga, ki nas iz smrti rešuje v življenje. Samo tako lahko kristjan živi kot vstajenjski človek.

a) Nova pasha – smrt in vstajenje Jezusa Kristusa

Pri vznožju križa se vse človeštvo nahaja v stanju suženjstva. Po milosti pashalnega dogodka Kristusa je objektivno osvobojeno stanja duhovne smrti. Vstali Kristus raztrga verige smrti in greha ter omogoči začetek novemu človeštvu, iz katerega nastaja Cerkev, ki je ljudstvo odrešenih na poti k polnosti eshatološke osvoboditve. V ta kontekst spada krstna osvoboditev: krst je namreč dogodek osvoboditve. V krstnem studencu se zgodi to, kar je človeku nemogoče. V prvi Cerkvi so med pomikanjem k oltarju pri evharistiji peli Mojzesovo pesem zahvale za osvoboditev. Krst udejanja in razglša popolno pashalno osvoboditev, ki jo evharistija neprestano obnavlja in krepi.

Evharistija je tretji zakrament uvajanja v krščanstvo. Krst in birma sta bila na začetku pojmovana kot priprava na obhajanje evharistične daritve; z njima so novokrščenci in birmanci v polnosti vstopili v pashalno skrivnost Kristusa in Cerkve. Evharistija tako pomeni polnost in vrh uvajanja v krščanstvo. Naša pastoralna praksa je pri tem žal zašla, saj je sveta birma pojmovana kot nekakšen vrhunec uvajanja v krščanstvo, zato prihaja do tolikšnega odpada mladih rodov. Cerkev ne živi iz svete birme, temveč iz svete evharistije.

Obhajanje evharistije ni le ponavljanje Kristusove pashe, ni njeno pomnoževanje v času in na različnih krajih, ampak edina žrtev križa, ki se ponavzočuje do konca časov. Kristusova žrtev je najprej daritev Očetu, pa tudi dar v blagor vsega človeštva. V evharistiji se na zakramentalni način ponavzočuje Kristusova daritev, zato evharistija vsebuje čisto posebno Kristusovo navzočnost, stvarno in resnično. Resnična ni po izključitvi, marveč po odličnosti, ker je pričujočnost tudi substancialna. Evharistična daritev je

»usmerjena na najtesnejše zedinjenje vernikov s Kristusom po obhajilu«. Ne gre za metaforično hrano: »Moje meso je resnična jed in moja kri resnična pijača« (Jn 6,55). V evharistiji »sprejemamo vase skrivnost vstajenja«. S tem je označena tudi eshatološka razsežnost evharistije, ki na eni strani izraža in krepi občestvo z nebeško Cerkvijo, na drugi strani pa nas neprestano dviga iz ontološke smrti v življenje, tako da tudi naše življenje postaja evharistično. Zato krščanstvo ni moralizem, je zastonjski dar. Novi človek se rojeva iz Kristusove vstajenjske moči, zato sveti Pavel pravi, da kdor nima Kristusovega duha, preprosto ni njegov. Svetost ni sad naših naporov, temveč Kristusove milosti (prim. Janez Pavel II., *Cerkev iz evharistije*).

Evharistija je pot, ki vodi v Svetem Duhu k Očetu. Pri tem se pojavlja vprašanje, kako ponovno uresničiti življenje prvih krščanskih skupnosti, ki so bile enega srca in enega duha. Kako so sploh nastale? Vemo, da so se prva spreobrnjenja zgodila na binkošti, ko je Peter vsem prisotnim na prazniku oznanil kerigmo. Ko so jo slišali, jih je do srca pretreslo. Rekli so Petru in drugim apostolom: »Bratje, kaj naj storimo?« Peter jim je odgovoril: »Spreobrnite se! Vsak izmed vas naj se da v imenu Jezusa Kristusa krstiti v odpuščanje svojih grehov in prejeli boste dar Svetega Duha« (Apd 2,37–38).

b) Oznanilo križanega Kristusa (križan zaradi naših grehov)

Brez oznanila križanega Kristusa ne more priti do spreobrnjenja. Tu se začne naš veliki problem. Žal smo izgubili ta dar oznanjevanja. Pri verouku večinoma poučujemo, pri pridigah pa moraliziramo, kakšni bi morali biti, kako grozen je svet, kaj bi morali narediti, česa ne naredimo ... Za oblikovanje Cerkve, ki je občestvo vernikov (ne skupina religioznih ljudi), je potrebno jasno oznanilo. Sveti Peter in sveti Pavel stojita skoraj na vseh oltarjih naših cerkva, pa ne zato, da so oltarji bogatejši, temveč zato, ker je iz njunega oznanjevanja zrasla Cerkev.

Sveti Pavel je rekel: »Kristus me je poslal oznanjat evangelij, in sicer ne z modrostjo besede, da se Kristusov križ ne izvotli. Beseda o križu je za tiste, ki so na poti pogubljenja, norost; nam, ki smo na poti rešitve, pa je Božja moč« (1 Kor 1,17–18). Nadaljuje: »Judje namreč zahtevajo znamenj, Grki iščejo modrost, mi pa oznanjamo križanega Mesija, ki je Judom v spotiko, poganom norost. Tistim pa, ki so poklicani, Judom in Grkom, je Mesija,

Božja moč in Božja modrost. Kajti Božja norost je modrejša od ljudi in Božja slabost močnejša od ljudi« (1 Kor 1,22–25).

Ta »beseda o križu« je edino oznanilo, ki človeka lahko pripelje do spreobrnjenja. To je golo pričevanje, brez slehernega besednega okrasja, brez vsakega poskusa prepričevanja z razumskimi razlogi. Vsa Božja moč izhaja iz tega oznanila, ki je Kristusov križ – Kristusova smrt na križu in Križani Kristus sam. Kristus je Božja moč in Božja modrost ne le kot Božji poslanec, Božji Sin in Bog sam, temveč kot Križani. Kajti smrt na križu je sredstvo odrešenja, ki si ga je izmislila nedoumljiva Božja modrost. Da bi Bog pokazal, kako sta človeška moč in modrost nesposobni uresničiti odrešenje, daje odrešujočo moč tistemu, ki se zdi po človeških merilih slaboten in preprost; ki noče sam od sebe ničesar, temveč le pusti, da v njem deluje Božja moč; ki je sam sebe »izpraznil« in je »postal pokoren vse do smrti na križu«.

Odrešujoča moč obuja v življenje tiste, v katerih je Božje življenje zaradi greha zamrlo. Ta odrešujoča moč križa je vstopila v »besedo o križu« in po tej besedi prihaja na vse, ki jo sprejmejo, ki se ji odprejo, ne da bi zahtevali čudežna znamenja in razlage človeške modrosti. V njih postane tista oživljajoča in življenjska oblikujoča moč, ki jo lahko imenujemo znanost križa. Sveti Pavel je v njej dosegel popolnost: »Dejansko sem po postavi odmrli postavi, da bi živel Bogu. Skupaj s Kristusom sem križan; ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni. Kolikor pa zdaj živim v mesu, živim v veri v Božjega Sina, ki me je vzljubil in daroval zame sam sebe« (Gal 2,19–20) (prim. Stein 2008, 72).

Kristus je vzel jarem postave nase, tako da jo je povsem izpolnil ter zanjo in po njej umrl. Prav s tem je osvobodil postave tiste, ki hočejo od njega prejeti življenje. To je tisto, kar se uresničuje v vsaki sveti evharistiji. Duhovnik po posvetilnih besedah vzklikne ali zapoje »Skrivnost vere« in mi odgovorimo: »Tvojo smrt oznanjamo, Gospod, in tvoje vstajenje slavimo, dokler ne prideš v slavi.« Križ ni namenjen sam sebi. Verovati, da je Kristus za nas umrl iz ljubezni, da bi nam dal življenje, to je naša rešitev. Prav to je vera, ki nas zedinja z njim kot ude z glavo in nas odpira za dotekanje njegovega življenja. Vera v Križanega, živa vera, ki gre z roko v roki z ljubečo predanostjo, je tako za nas vstop v življenje in začetek prihodnje slave. »Tisti,

ki pripadajo Kristusu Jezusu, so križali svoje meso s strastmi in poželenji vred« (Gal 5,24). Bojevali so neizprosni boj zoper svojo naravo, da bi v njih prenehalo grešno življenje in bi nastal prostor za življenje Duha.

c) Oznanilo križa odkriva naš greh

Kaj pomeni oznanje kerigmo? Človeku oznaniti, kaj človek v resnici je. Kdo je človek? Kdo sem jaz? Bitje, ustvarjeno po Božji podobi in njemu podobno. Oseba, ustvarjena za odnos z drugim, je nekdo, ki živi za nekoga. Žal pa tudi Adamov potomec, ki je omejen s padlo naravo, neprestano pogojeno s sebičnostjo, vse zahteva in pričakuje zase. Sveti Pavel pravi, da je Kristus umrl zato, da človek ne bi več živel sam zase. V pismu Hebrejcem beremo: »Ker pa so otroci deležni krvi in mesa, je prav tako tudi on privzel oboje, da bi s smrtjo onemogočil tistega, ki je imel smrtonosno oblast, to je hudiča, in odrešil tiste, ki jih je strah pred smrtjo vse življenje vklepal v sužnost« (Heb 2,14–15).

Strah pred kakšno smrtjo? Ne zavedamo se, da gre za ontološko, notranjo smrt, ki povzroča strah pred trpljenjem. Vsako trpljenje je začetek umiranja. To vsi okušamo, pa mnogokrat sploh ne poznamo odgovora na ta življenjski, bivanjski problem. Zaradi strahu pred smrtjo smo vse življenje sužnji hudiča, zato panično bežimo pred vsako obliko križa, ki povzroča trpljenje. Poglejmo samo zakonsko življenje. Zakaj toliko ločitev? Značaj žene začne ubijati moža in obratno. Nekaj časa to lahko prenašamo. Ko je mera polna, ne moremo več. Moramo zbežati, ker mislimo, da bomo sicer umrli. Vemo, da moramo potrpeti; vemo, da moramo odpustiti, a ne gre in ne gre. Zakaj ne moremo? Ker v sebi nosimo strah pred smrtjo. Če bomo popustili in začeli sprejemati nase grehe drugega, bomo umrli. Moramo zbežati: morda k drugi ženski, v alkohol, v delo ... Pismo Hebrejcem jasno pove, kaj je naredil Kristus. Prišel je, da bi s smrtjo onemogočil tistega, ki ima smrtonosno oblast, hudiča, in odrešil tiste, ki jih je strah pred smrtjo vse življenje vklepal v sužnost. To je evangelij, vesela novica, da je Kristus premagal smrt in nas s svojim vstajenjem odrešil.

Kaj je vera? Gotovost, ki jo dobimo kot dar od zgoraj, da nas Bog resnično neskončno ljubi, da je poslal svojega Sina, da bi nas odrešil in večno zveličal.

3 Zakramentalnost kristjanovega bivanja

V svojem krščanskem življenju se moramo nenehno zanašati na Jezusa Kristusa. Nenehno spreobračanje in odvisnost od Odrešenika nas varujeta pred pastjo religioznosti. Kardinal Joseph Ratzinger je v Riminiju dejal, da kadar ljudje ne živijo več na poti spreobrnjenja, čeprav hodijo k maši, to ni več Cerkev. Kako težko je ob praznikih poslušati odgovore vernikov, ki so šli k polnočnici ali pa na veliko noč k vstajenjski maši in navajajo različne razloge za svojo udeležbo pri maši.

Zakramenti so prostor, v katerem kristjan nastaja kot kristjan. To na poseben način velja za sveto evharistijo. Papež Janez Pavel II. je dejal ob velikem jubileju leta 2000 v Rimu, ko je na srečanju nagovoril mlade: »Vsaka liturgija je kakor laboratorij vere.« Sveta maša ni kult, je laboratorij, v katerega človek vstopa in iz katerega – če je vstopil na pravi način – izstopa drugačen. Uresničuje se zakrament odrešenja, ki spreminja življenje. Bog pri sve-ti maši postane milost za človeka in človek postane milost Vstalega za svet. Vrhunec koncentracije pashalnega dogodka v zakramentih teži za tem, da se čim bolj razprši v okolje. Cerkev je neke vrste valovanje v koncentričnih krogih. Evharistija v središču je srce prisotnosti Vstalega, okrog pa se širijo ostali zakramenti, nato zakramentali, nedelja kot Gospodov dan, liturgično leto, življenje kristjanov – njihova krščena telesnost (vidna podoba celotne osebnosti), resničnost drugega (Kristus v drugem človeku), ves svet (v učlovečenje je bilo privzeto vse ustvarjeno). Tako se milost zakramentov počasi razširja na vse ustvarjeno, zato je Cerkev zakrament odrešenja za vse ljudi.

Papež Benedikt XVI. pravi: »Evharistija je torej konstitutivna sestavina bistva in delovanja Cerkve. Zato je krščanska preteklost označevala z istimi besedami Kristusa (Kristusovo telo – *corpus Christi*), rojenega iz Device Marije, Kristusovo evharistično telo in Cerkev kot Kristusovo telo. Tako nam preteklost pomaga, da v nas raste spoznanje o neločljivi povezanosti Kristusa in Cerkve. Gospod Jezus, ki se je daroval kot žrtev za nas, je v svojem darovanju učinkovito nakazal skrivnost Cerkve. Ko v drugi evharistični molitvi kličemo Svetega Duha, izražamo to v molitvi za edinstvo Cerkve z naslednjimi besedami: ›Ponižno prosimo, naj nas Sveti Duh po prejemu Kristusovega telesa in njegove krvi združi, da bomo vsi eno.‹ Ta povezava

nam pomaga razumeti, kako naj tvarina (*res*) evharističnega zakramenta uresniči edinost med verniki v cerkvenem občestvu. Tako evharistija označuje temelje Cerkve kot skrivnost občestva« (Benedikt XVI. 2007, 19).

3.1 Kristus sam nas priteguje k sebi in kliče v občestvo

Pomembno je, da se zavedamo odnosa med skrivnostjo, v katero verujemo, in skrivnostjo, ki jo slavimo. Prav ta dvojni odnos se izraža na poseben način v vrednosti teološke in bogoslužne lepote. Bogoslužje je, tako kot celotno krščansko razodetje, notranje povezano z lepoto, je sijaj resnice (*splendor veritatis*). V bogoslužju se blešči velikonočna skrivnost, po kateri nas Kristus sam priteguje k sebi in nas kliče v občestvo. Sveti Bonaventura je večkrat rekel, da zremo lepoto in žar izvira. Ne gre samo za estetski značaj bogoslužja, temveč predvsem za način, kako k nam prihaja resnica o ljubezni Boga in Kristusa, ki nas očara in dviga ter tako spreminja, da začnemo presegati sami sebe. Pritegne nas k resnični poklicanosti, k ljubezni. Torej ne gre za neko opravljanje kulta Bogu, temveč za prejemanje zastonskega daru, ki nas ljudi kot Bogu podobne osebe v temelju spreminja in obnavlja našo bogopodobnost.

V novi zavezi se dokončno dopolni razodetje lepote v razodetju Boga v Jezusu Kristusu. On je polnost razodetja Božje slave. V Sinovem poveljanju odseva in se priobčuje Očetova slava (prim. Jn 1,14). Vendar ta lepota ne izraža zgolj skladnosti oblik. »Najlepši med človeškimi sinovi« (Ps 45) je tudi v vsej skrivnosti tisti, »ki ni imel podobe ne lepote, da bi ga želeli gledati« (Iz 53,2). Jezus Kristus nam kaže, kako zmore resničnost ljubezni preobraziti temno skrivnost smrti v prenavljajočo luč odrešenja. Svetloba Božje slave presega vsako zemeljsko lepoto. Resnična lepota je Božja ljubezen, ki se je dokončno razodela v velikonočni skrivnosti.

Lepota bogoslužja je del te skrivnosti. Je najvišji izraz Božje slave in v nekem smislu razodevanje nebes zemlji. Notranja lepota bogoslužja ima kot lastni subjekt Kristusa, vstalega in poveljčanega v Svetem Duhu, ki vključuje delovanje Cerkve. V tej luči je zelo pomenljivo, da si v spomin priključimo besede, s katerimi sveti Avguštin zelo nazorno opisuje moč (dinamiko) vere, lastne evharistiji. V povezavi z evharistično skrivnostjo veliki svetnik poudarja, kako nas Kristus upodablja po sebi. Pravi: »Kruh, ki ga vidite na

oltarju in je posvečen z Božjo besedo, je Kristusovo telo. Kelih – ali tudi drugače, to, kar je v kelihu – prav tako posvečen z Božjo besedo, je Kristusova kri. S temi znamenji je Kristus, Gospod, hotel zaupati svoje telo in svojo kri, ki jo je prelil v odpuščanje naših grehov. Če ste ju – telo in kri namreč – vredno prejeli, ste postali to, kar ste prejeli. Zato »nismo postali zgolj kristjani, marveč smo postali Kristus sam«. Če to upoštevamo, moremo zreti skrivnostno delovanje Boga, ki ustvarja globoko edinost med nami in Gospodom Jezusom: »Kristus ni navzoč samo v glavi, v telesu pa ne, marveč je ves v glavi in v telesu« (Benedikt XVI. 2007, 40–41).

3.2 Evharistija ustvarja novega človeka

Evharistija nikakor ni dolžnost, ni kult, ki ga dajemo Bogu, temveč je nezizmeren dar. Podarja nam trinitarično notranje življenje Boga, ki našo sebično naravo spreminja in jo usposablja za dela ljubezni. Gre za življenjski proces, pot, ki pelje proti polnemu uresničenju zmage vstalega Kristusa. Ta dinamika poti spreobrnjenja nam daje vnaprej okušati eshatološko dovršitev, h kateri potujeta človek in vse stvarstvo (prim. Rim 8,19sl.). Človek je ustvarjen za resnično in večno srečo, ki jo lahko da le Bog. Naša ranjena svoboda bi se zmedla, če ne bi bilo mogoče že sedaj okušati nečesa, kar obljublja prihodnja dovršitev. Da bi lahko potovali v pravo smer, mora biti vsak človek usmerjen proti končnemu cilju. Ta poslednji cilj je Kristus sam, zmagovalec greha in smrti, ki nam razodeva posebno navzočnost ravno v obhajanju evharistije. Čeprav smo sredi tega sveta še vedno »tujci in priseljenci« (1 Pt 2,11), smo v veri že deležni polnosti vstalega življenja. Evharistična gostija, ki oznanja svojo eshatološko razsežnost, prihaja na življenjski poti na pomoč naši svobodi.

V kristjanovem srcu mora biti neprestano navzoča kerigma, ki oživlja omenjeno vero. Kadar v našem srcu ni več tega prepričanja, da nas Bog res ljubi, se spremeni tudi naš odnos do evharistije. Zato je tako pomembno stalno oznanjanje Božje besede. Besednega bogoslužja pri sveti maši ne opravljamo zato, ker je maša pač tako sestavljena, temveč zato, da poživi ali oživi našo vero. Kako pomembno je res z močjo oznaniti Božjo besedo in kako pomembno mesto ima homilija duhovnika, ki je poklican, da to besedo razlomi in aktualizira! Kjer tega ni, izgine tudi pravi odnos do evharističnega dela svete maše. Božja beseda je kakor dvorezen meč. Z ene

strani odkrije našo grešnost, z druge strani pa oznani Božje usmiljenje in tako ustvari v nas pravo razpoloženje in pripravljenost za spreobrnjenje. Kadar ta resničnost izgine, postane evharistija samo nek rutinski obred, če je med mašo lepo petje, morda čustveno doživetje, ne poseže pa v konkretno življenje in ga tudi ne spremeni. Če ni konkretnih sadov in delovanja Božje moči v našem življenju, potem evharistija lahko hitro postane samo navada ali nekaj zunanjega.

Iz odnosa med evharistijo in posameznimi zakramenti ter iz eshatološke narave svetih skrivnosti v celoti se zrcali podoba krščanskega bivanja, to je poklicanosti, da v vsakem trenutku uresničujemo duhovno bogoslužje, Bogu prijetno daritev samega sebe. Res je, da smo vsi šele na poti k polni uresničitvi našega upanja, kar pa ne nasprotuje temu, da ne bi že sedaj s hvaležnostjo priznavali, da ima to, kar nam je Bog naklonil, popolno uresničenje v Devici Mariji, Božji in naši materi. Njeno vnebovzetje z dušo in telesom je za nas znamenje trdnega upanja, kar nam, popotnikom v času, kaže eshatološki cilj, ki ga zakrament evharistije omogoča okušati že sedaj.

3.3 Evharistija predpostavlja občestvo – skupnost

Eden izmed temeljnih težav v odnosu do evharistije (sv. maše) je težava razumevanja občestva – skupnosti. Papež Janez Pavel II. v okrožnici *Cerkev iz evharistije* pravi: »Toda obhajanje evharistije ne more biti izhodišče občestva, ampak ga predpostavlja kot že delujoče, da bi ga krepilo in privedlo do popolnosti« (2003, 35).

Beseda »Cerkev« (*ekklesia*) izhaja iz grške besede »*ek-kalein*«, ki pomeni »poklicati iz«, »sklicanje«. Označuje zборе ali skupščine ljudstva, v splošnem zборе verske narave. V grški Stari zavezi je izraz pogosto uporabljen za zbor ali shod izvoljenega ljudstva pred Bogom, zlasti za zbor (shod) pod Sinajem, kjer je Izrael prejel postavo in ga je Bog naredil za svoje sveto ljudstvo. S tem da je prva skupnost tistih, ki so verovali v Kristusa, sebe imenovala »Cerkev«, se je priznavala za dedinjo navedenega zbora. Vanjo Bog z vseh koncev sveta »sklicuje« svoje ljudstvo. Izraz »*Kyriaké*«, iz katerega izvirajo angleška beseda »*church*«, nemška beseda »*Kirche*« in slovenska »cerkev«, pa označuje »tisto, ki pripada Gospodu« (*Kyrios*).

V krščanski govorici pomeni beseda »Cerkev« bogoslužni (liturgični) zbor, a tudi krajevno skupnost ali celotno vesoljno skupnost verujočih. Ti trije pomeni so dejansko neločljivi. »Cerkev« je ljudstvo, ki ga Bog zbira po vsem svetu. Obstaja v krajevnih skupnostih in se uresničuje kot bogoslužni, predvsem kot evharistični zbor. Živi iz Božje besede in od Kristusovega telesa ter tako sama postaja Kristusovo telo (KKC 751–752).

3.4 Primer dobre prakse

Bilo je leta 1978, ko sem bil kot mlad kaplan po petih letih duhovništva v prvi resni krizi, ki je bila večinoma posledica pretiranega aktivizma, neurejenega molitvenega življenja in neurejenega čustvenega odnosa do ljudi. Hvala Bogu sem s pomočjo brata, ki je bil kaplan v stolnici, prišel na kateheze za odrasle. Prvič v življenju sem slišal kerigmo, da me Kristus ljubi takšnega, kot sem. Vedno sem mislil, da me Kristus ljubi samo, če sem dober. Tako so me vzgajali od otroških let v družini, tako so mi govorili pri verouku. Ker pač nisem bil dober, sem se moral pretvarjati, da sem dober. Vsakdanja praksa pa je začela kazati drugačno resničnost.

To oznanilo Kristusove ljubezni do grešnikov me je ganilo v dno srca. Odprl sem srce temu oznanilu in samo prosil Boga, da ga nikdar več ne strga iz mojega srca. Bog me ljubi – to ni bila več teorija, postala je eksistencialna resničnost, ki je začela popolnoma spreminjati moje življenje in moje duhovniško delovanje. To je bilo moje srečanje z umrlim in vstalim Gospodom, ki je spočelo hrepenenje po intimnosti z njim, ki jo skušam vsak dan do današnjega dne obnavljati. To ljubezen iščem v trenutkih liturgične in osebne molitve, to ljubezen mi poživlja Božja beseda, na poseben način pa zakramenti.

Več kot trideset let je minilo, odkar sem stopil v neokatehumensko skupnost. Toliko let in skupnost še vedno živi. V vseh teh letih sem videl v svoji matični skupnosti v ljubljanski stolnici in tudi v drugih skupnostih, katehrih član sem bil zaradi odsotnosti iz Ljubljane, kako prav evharistija, ki jo skupnost obhaja vsak teden, gradi nove ljudi in nove odnose.

Zakonskim parom prav evharistija daje moč za skupno življenje, moč za odprtost življenju. V naši skupnosti je povprečno število sedem otrok na

družino. Starejšim članom daje moč za sprejemanje starosti, nam duhovnikom moč za naše duhovniško poslanstvo. Koliko ženskih in moških poklicev se rojeva iz teh skupnosti. Zakrament sprave je v službi svete evharistije, saj člani skupnosti skrbno pazijo, da pristopajo k svetemu obhajilu v milosti.

Izkustveno sem lahko doživel in doživljam, kakšna razlika je med »Cerkvijo«, ki je tempelj, in Cerkvijo, ki je Kristusovo telo. Koliko besed v koncilskih in pokoncilskih dokumentih je bilo napisanih o tem, pa se zdi, da so naša ušesa gluha za znamenja časa. Koliko krikov iz ust papeža Janeza Pavla II. o »novi evangelizaciji«, o potrebi nove strukture župnije, o živih skupnostih, a se zdi, da je to jezik, ki ga ne razumemo.

Po tolikih letih sem trdno prepričan, da se sekularizaciji in priходу novega poganstva lahko zoperstavi samo živa Cerkev, ki živi iz evharistije, ki se obhaja v skupnostih, sklicanih po Božji besedi. Ni nujno, da so to neokatehumenske skupnosti. Lahko je to skupnost Emanuel, Marijino delo ali katera koli druga oblika skupnosti, ki je res skupnost in ne samo posamezniki, ki ohranjajo neko tradicijo ali skušajo živeti neki religiozni kult.

Papež Benedikt XVI. v svojem pismu na začetku leta duhovništva ob 150-letnici smrti sv. Janeza Marije Vianneya pravi: »Glede te duhovnosti, ki se hrani z življenjem po evangelijskih svetih, se mi v letu duhovništva zdi primerno obrniti se na duhovnike s posebnim klicem, da bi znali sprejeti novo pomlad, ki jo Sveti Duh v naših dneh prebuja v Cerkvi, ne nazadnje tudi po cerkvenih duhovnih gibanjih in novih občestvih. Sveti Duh je zelo bogat v svojih darovih. Duh veje, kjer hoče. Veje na nepričakovan način, na nepričakovanih krajih in na doslej nepredstavljive načine, vendar nam kaže, da deluje v dobrobit enega Kristusovega telesa in njegove edinosti« (Benedikt XVI., *Homilija na binkošno nedeljo*, 3. junij 2006). Primerno je, da ob tem omenimo misel koncilskega odloka o delu in življenju duhovnikov: »Preizkušajo naj duhove, ali so od Boga, in naj mnogovrstne karizme laikov, tako nižje kakor višje, s čutom vere odkrivajo, z veseljem priznavajo in skrbno gojijo« (Benedikt XVI. 2009, 14).

Kako ustvarjati skupnosti, kjer se bo uresničevala evharistična skrivnost? Dovolj je sprejeti to, kar zastonj kot dar prihaja po Svetem Duhu, saj Cerkev ne gradimo ljudje, temveč On.

Povzetek

Vsaka evharistija je pasha – mimohod Boga, ki nas iz smrti rešuje v življenje. Človek ne more razumeti svojega krsta, niti evharistije, če ne odkrije svoje sužnosti in trdosrčnosti faraona, ki nas z vsemi močmi drži v obroču smrti in nas nikakor noče spustiti v svobodo. To je resnična krščanska antropologija. Vstali Kristus raztrga verige smrti in greha in omogoči začetek novega človeštva. Iz tega človeštva nastaja Cerkev, ki je ljudstvo odrešenih na poti k polnosti eshatološke osvoboditve. Ena izmed temeljnih težav v odnosu do evharistije je nerazumevanje občestva – krščanske skupnosti. Obhajanje evharistije ne more biti izhodišče občestva, ampak ga predpostavlja kot že delujoče, da bi ga krepilo in privedlo do popolnosti. Evharistija nam namreč podarja trinitarično notranje življenje Boga, ki našo sebično naravo spreminja in jo usposablja za dela ljubezni.

Ključne besede:

evharistija, pasha, občestvo, krščanska skupnost, kerigma, spreobrnjenje.

Riassunto

Ogni eucaristia è Pasqua: passaggio di Dio, che dalla morte ci libera alla vita. L'uomo non può capire il senso del proprio battesimo o dell'eucaristia senza aver scoperto, come gli israeliti, la propria schiavitù e la durezza del cuore del faraone che con tutte le forze vuole travolgerci nel circolo della morte e a nessun costo donarci libertà. In questo consiste l'antropologia cristiana. Cristo Risorto spezza le catene della morte e del peccato e rende possibile un nuovo inizio dell'umanità. Quest'umanità crea la Chiesa, che è il popolo dei redenti nel cammino verso la piena liberazione escatologica. Uno dei problemi fondamentali per cui non si capisce l'eucaristia è la non comprensione della comunità cristiana. Celebrare l'eucaristia non è la fonte della comunione, ma presuppone la sua esistenza, che portandola alla sua pienezza. L'eucaristia ci dona la vita trinitaria intrinseca di Dio, che trasforma la nostra natura egoistica rendendola capace di opere d'amore.

Concetti chiave:

eucaristia, pasqua, comunione, comunità cristiana, kerigma, conversione.

Literatura:

B. Dolenc, *Cerkev: Priročnik dogmatične teologije*. Ljubljana 2003, 44–45.

Benedikt XVI., *Posinodalna apostolska spodbuda: Evharistija, zakrament ljubezni*. Družina (CD 115). Ljubljana 2007.

Janez Pavel II., *Cerkev iz evharistije*, Družina (CD 101). Ljubljana 2003.

Edith Stein, *Znanost križa*. Celjska Mohorjeva družba. Ljubljana 2008.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

mag. s. Magda Burger ND

PO NJIHOVIH SADOVIH JIH BOSTE SPOZNALI

**Mistagoška kateheza kot sredstvo in način prinašanja
sadv**

Uvod

1 H koreninam

1.1 Pomen besede »mistagogija«

1.2 Mistagogija pri cerkvenih očetih

1.2.1 Ciril (in Janez) Jeruzalemski

1.2.2 Ambrož iz Milana

1.2.3 Janez Krizostom (Zlatousti)

1.2.4 Teodor iz Mopsuestije

2 Metoda mistagoške kateheze

2 Mistagogija v slovenskem prostoru

Zaključek

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

Uvod

Sveti oče Benedikt XVI. je v svoji apostolski spodbudi *Evharistija – zakrament ljubezni* (*Sacramentum caritatis*, CD 115) zapisal, naj duhovniki, škofje in drugi pastoralni delavci skrbijo, da si bodo verniki med liturgičnim obhajanjem prizadevali za uglašenost med notranjim razpoloženjem ter kretnjami in besedami. Poudarja še, da je najboljša kateheza o evharistiji evharistija sama. Nadaljuje, da je tisti, ki uvaja v skrivnost, predvsem pričealec in tisti, ki sam hodi po poti uvajanja, doživljanja, prejemanja, pričevanja. Sveti oče nato razlaga mistagoško katehezo in poudari, naj ima pomembno mesto v današnjem oznanjevalnem delu Cerkve (64).

O mistagogiji in njenem pomenu v katehezi je pred leti na simpoziju govoril že prof. dr. Ivan Rojnik. V svojem predavanju se je osredotočil neposredno na katehezo o evharistiji (Rojnik 2001, 95–118), danes pa bi se radi posvetili predvsem temu, kar se je v tem tednu dogajalo z nami in kar bomo iz tega tedna in odnosa, ki se je tu morda na novo prebudil ali vsaj nekoliko predramil, naredili.

Po celotnem simpoziju, na katerem smo intenzivno govorili, premišljevali, molili in sodelovali v delavnicah – vse je bilo povezano s temo »Evharistija v katehetovem življenju« – je prav, da pogledamo, kakšni bodo sadovi po vrnitvi domov.

V tem tednu smo imeli milost, da smo nekoliko prehodili pot uvajanja v zakrament evharistije, zato je danes dan, ko ob tem zakramentu skušamo spregovoriti o mistagogiji v našem življenju. »Človeka ne moremo naučiti prepevati, če mu prej ne izostrimo posluha; kristjana ne moremo uvesti v krščanstvo, če mu prej ne izostrimo čuta za sveto,« je nekoč rekel prof. dr. Ivan Rojnik. Kaj to danes pomeni za nas?

Ko se ukvarjamo z vprašanjem, kaj je mistagogija, se nam kar sam ponuja odgovor, da je to način, vsebina, metoda – nekaj, s čimer oznanjevalec naslovljencem pomaga prodreti v skrivnost. Tisti, ki ste nekoliko bolj domači v izrazoslovju, boste besedo »mistagogija« hitro povezali s katehumenatom in prejemom zakramentov uvajanja.

1 H koreninam

Že od svojih začetkov dalje je Cerkev vsem, ki so želeli postati njeni udje, predlagala pot, na kateri se človek sreča z osnovnimi vprašanji življenja, se sooči z izzivi ter sprejme jasno odločitev. V duhu evangelija nikoli nihče ni mogel postati kristjan, če »se ni rodil iz vode in Duha« (Jn 3,5).

Sveto pismo nikjer ne poroča o organiziranem uvajanju v krščanstvo. Tega prva Cerkev dejansko ni poznala, kar je razvidno že po nekaj prebranih straneh Apostolskih del. Primer razlage in uvajanja novih članov v skrivnost oznanila pa nudi prvo Petrovo pismo, ki pravi:

»Slavljen Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa! V svojem velikem usmiljenju nas je po vstajenju Jezusa Kristusa od mrtvih prerodil za živo upanje, za nepropadljivo, neomadeževano in nevenečo dediščino, ki je v nebesih shranjena za vas, katere Božja moč po veri varuje, da boste dosegli odrešitev, ki čaka, da se razodene v poslednjem času. Bodite tega veseli, čeprav morate zdaj nekaj časa trpeti v raznih preizkušnjah, da bo preizkušnost vaše vere veljala več kakor zlato, ki je minljivo, pa se v ognju preizkuša, vam v hvalo, slavo in čast, ko se bo razodel Jezus Kristus. Njega ljubite, čeprav ga niste videli. Verujete vanj, čeprav ga zdaj ne vidite, veselite se v neizrekljivem in poveličanem veselju, ko dosegate namen svoje vere, namreč odrešitev duš. To odrešitev so preiskovali in se vanjo poglobljali preroki, ki so prerokovali o milosti, ki je bila namenjena vam. Skušali so dognati, na kateri in na kakšen čas je meril Kristusov Duh, ki je bil v njih in je vnaprej pričeval o trpljenju, namenjenem Kristusu, in o poznejšem poveličanju. Njim je bilo razodeto, da niso služili sebi, ampak vam, v tem, kar so vam zdaj sporočili tisti, ki so vam po Svetem Duhu, poslanem iz nebes, oznanili evangelij. In to so stvari, v katere želijo pogledati angeli. Zato opašite ledja svojega razuma, trezni bodite, popolnoma naslonite upanje na milost, ki vam je prinesena v razodetju Jezusa Kristusa. Kot otroci poslušnosti se ne prilagajajte prejšnjim željam, ki ste jih imeli v svoji nevednosti, marveč bodite v vsem ravnanju tudi sami sveti, kakor je svet tisti, ki vas je poklical, saj je pisano: Bodite sveti, ker sem jaz svet« (1 Pt 1,3–13).

Toda kaj kmalu, že v 2. stoletju, se je oblikovala določena oblika uvajanja odraslih v krščanstvo. Katehumene so spremljali tako imenovani *doctores*

audientium (Groppa 1987, 484) – katehisti, duhovniki in laiki, ki so vodili vsakdanje kateheze. Katehumenat je doživel svojo zlato dobo prav v času od 2. do 4. stoletja. Po Konstantinovem dekretu je Cerkev že uvedla krščevanje otrok; zgodovinarji govorijo o masovni Cerkvi. Pomen katehumenata se je tako začel izgubljati. Dandanes pa se ponovno uveljavlja tako za tiste, ki se spreobrnejo h Kristusu, kot za tiste, ki se odločajo, da bodo v svoje življenje ponovno povabili Odrešenika.

Nekoga poimenujemo kristjan, če so izpolnjeni trije elementi: prejem zakramenta svetega krsta, ki človeka vključi v mistično Kristusovo telo, ki je Cerkev; prejem zakramenta svete birme, ki človeka potrdi v veri Cerkve; dejavno življenje, ki je za vsakega izmed nas izziv in vabilo za polno življenje v Kristusu.

Tako govori tudi uvodna molitev v praznovanje zakramenta svete birme v obredniku *Uvajanje odraslih v krščanstvo*: »Dragi novokrščeni, prerojeni ste v Kristusu, postali ste Kristusovi udje in udje njegovega duhovniškega ljudstva. Zdaj boste prejeli še dar Svetega Duha. Na binkoštni praznik ga je Gospod Jezus poslal apostolom, po njih in po njihovih naslednikih pa ga prejemajo krščeni. Tudi vi boste prejeli obljubljeno moč Svetega Duha, da boste še bolj podobni Kristusu. Pričali boste za njegovo trpljenje in vstajenje ter postali dejavni člani Cerkve, da bo Kristusovo telo rastlo v veri in ljubezni« (229).

Isti obrednik spodbuja tako novokrščence kot tudi celotno krščansko skupnost, da premišlujejo evangelij, se udeležujejo evharistije ter opravljajo dela ljubezni. S tem vedno bolj prodirajo v razumevanje velikonočne skrivnosti in jo vedno bolj uresničujejo v vsakdanjem življenju. Tako živijo zadnjo dobo uvajanja, ki jo obrednik imenuje tudi doba poglobljanja novih kristjanov v skrivnosti (mistagogija) (37). Nekateri avtorji pa to obdobje razumevajo širše, saj pravijo, da je mistagogija čas, v katerem kristjani odkrivajo, izkušajo in oblikujejo pomembne odnose, ki jim pomagajo živeti krščansko identiteto. Ti odnosi se oblikujejo glede na Boga, krščansko skupnost in pripadnost svetu, v katerem naj vsak deluje v evangeljski svobodi, okrepljen z močjo zakramentov, ki jih je prejel (Noceti 2007, 10).

1.1 Pomen besede »mistagogija«

Beseda »mistagogija« in njene izpeljanke »mistagog«, »mistagoški« izvirajo iz grških besed *myst*, ki označuje »skrivnost, okultnost«, in *agein*, *agagein*, ki pomenita »voditi, peljati, spravljati« (Aldazabal 2001, 265). To besedo enačimo z besedno zvezo »uvajanje v skrivnost«, saj izraz povezujemo tudi z grškim glagolom *myeo*, ki se vedno uporablja v sakralnem pomenu (Mazza 1989, 4).

Enrico Mazza, profesor liturgike na rimski papeški univerzi Urbaniana, daje mistagogiji širši pomen, saj pravi: »Glede na grške cerkvene očete ima beseda »mistagogija« različne poudarke. Poleg splošne ideje o uvajanju v skrivnost lahko razlikujemo še dva poudarka: naprej dopolnitev nekega svetega obreda, še posebej praznovanje zakramentov uvajanja (s posebnim poudarkom na krstu in evharistiji), in potem razlago, ustno ali pisno, skrivnosti, ki je skrita v Svetem pismu in slavljenja v liturgiji« (Mazza 1989, 5).

Tako vidimo, da mistagogija pomeni tudi notranjo dinamiko in metodo, s katero obhajanje evharistije in njeni akterji prisotnim pomagajo vstopiti in nato živeti skrivnost. Vedno bolj se uveljavlja pojmovanje mistagogije kot kateheze o zakramentih s posebnim poudarkom na zakramentih uvajanja in kot globlje duhovne razlage obredov (Mazza 1996, 11).

1.2 Mistagogija pri cerkvenih očetih

Mistagogija v Cerkvi torej ni nekaj novega. Z razvojem katehumenata je doživela svojo zlato dobo v 4. stoletju, ko so veliki cerkveni očetje že pisali in izvajali »mistagoške kateheze«, s katerimi so odgovarjali na socialne razmere v tedanjem svetu. Med najpomembnejšimi so: sveti Ciril (in Janez) Jeruzalemski, sveti Ambrož iz Milana, Janez Krizostom (Zlatousti) in Teodor iz Mopsuestije. Različni avtorji omenjajo tri vidike mistagoškega pristopa, ki so jih razbrali iz katehez omenjenih cerkvenih očetov: cirilska mistagoška kateheza, mistagogija svetega Janeza Krizostoma (Zlatousti) in Diogenova mistagogija (Sartore 1994, 186). Poglejmo nekoliko podrobneje poudarke posameznih cerkvenih očetov, ki nam bodo pomagali tudi pri aktualizaciji mistagoške kateheze v našem prostoru.

1.2.1 Ciril Jeruzalemski (in Janez)

Za čas, v katerem je bil Ciril škof v Jeruzalemu, so bili značilni ostri besedni spopadi med teologi in krivoverci. Tako poznamo npr. slavni Cirilov govor na koncilu v Efezu leta 341 proti ločini nestorijancev. Mnogi avtorji Cirila priznavajo kot tistega, ki je razvil osnovno logiko mistagoške kateheze. Njegove kateheze sodijo med najstarejše kateheze, ki razlagajo in poglobljajo pomen zakramentov. Običajno je Ciril svojo katehezo namenil novokrščencem nekaj dni pred samim obhajanjem zakramenta. Čas, namenjen mistagogiji, je v njegovih delih naveden kot čas velikonočnega tedna. Ciril vidi skrivnost v vsem Božjem odrešenjskem delu, ki se je uresničilo v Kristusu in ga na simbolni način obhajamo v liturgiji Cerkve. »Mistagoške kateheze so bile obred, ki je predstavljal pomemben del cerkvenega leta. Imele so tudi posebno mesto in čas v sami liturgiji. Ko se je končala sveta maša v glavni cerkvi, so zapeli himno pred ikono, ki je prikazovala Kristusovo vstajenje, nato pa so z ikono v procesiji šli v spodnje cerkvene prostore, kjer je bil postavljen Kristusov grob ter krstilnica. Tam so molili posebno molitev. Sledil je slovesni blagoslov vseh vernikov. Škof je nato razložil celotni krstni obred po blagoslovu, pripravil pa je tudi uvod v besedno bogoslužje s posebno razlago beril« (Mazza 2007, 6). Za Cirila Jeruzalemskega (priznati moramo, da nekateri novejši raziskovalci patristike menijo, da so mistagoške kateheze lahko tudi delo Cirilovega naslednika Janeza Jeruzalemskega) je značilno, da je v svojih katehezah zelo poudarjal razliko med tem, kar vidimo, in tem, kar to v resnici pomeni (Mazza 1989, 14). Ustavili se bomo ob primeru, ko Ciril razloži vlogo mire, ki jo uporabljamo med obredom: »Poglej čudo vonja skupnosti. Kakor evharistični kruh po klicanju Svetega Duha ni več preprost kruh, ampak postane Kristusovo telo, tako tudi to sveto mazilo, mira, po epiklezi ni več neko splošno mazilo, temveč je postala Kristusov dar in predstavlja istega Božjega Svetega Duha, Božjo energijo. Ko te duhovnik pomazili na čelu ter rokah, se simbolično združiš z Bogom samim. Z vidno miro je maziljeno telo, z nevidnim in Svetim Duhom je posvečena duša« (Cirillo e Giovanni di Gerusalemme 2008, 599).

Struktura Cirilove (Janezove) mistagoške kateheze je zelo preprosta. Na začetku obnovi ali prebere odlomek iz Svetega pisma, ki nato predstavlja osnovo za katehezo. Nato razloži obred, ki so ga verniki pravkar obhajali. Ta razlaga je polna svetopisemskih citatov tako iz Nove kot iz Stare zaveze.

Razlagi nato sledi aktualizacija. Prisluhnimo mu: »Že dolgo sem si želel, da bi vas mogel uvesti v te nebeške in svete skrivnosti. Toda dobro vem, da se človek bolj zanese na to, kar vidi, kot na to, kar sliši, in zato sem čakal boljšo priložnost ter si želel, da bi vas našel bolj pripravljene odgovoriti milosti današnjega večera. Poleg tega sem prepričan, da ste nocoj po milosti mnogo bolj dovzetni za razumevanje teh svetih skrivnosti, za prejem poživljajočega Božjega krsta. Po tem, ko ste že bili deležni osnovnega pouka, vam lahko sedaj z mnogo večjo skrbjo razložim, ker se je zgodilo v nocojšnji liturgiji vašega krsta« (Cirillo 2008, 582).

1.2.2 Ambrož iz Milana

Sveti Ambrož je prav tako zagovarjal dejstvo, da bodo katehumeni lažje razumeli skrivnost, če jo bodo doživeli. V svojih nagovorih razlikuje »zakrament« in »skrivnosti«. Zakrament je zanj zunanje znamenje, po katerem Bog vstopa v človekovo zgodovino in jo odrešuje, skrivnost pa je notranje odrešenijsko dogajanje (Lombino 2007, 360). Ambrož tako razloži obred na dan prejema. Nato se poglobi v njegovo skrivnost. Vse njegovo delo stremi za tem, da bi razložil vsak najmanjši del obreda tako, da bi bil vsem čim bolj razumljiv (Mazza 1989, 9).

»Napočil je čas, ki nas vabi, naj vam spregovorimo o skrivnostih in razlagamo naravo zakramentov. Če bi to naredili, preden ste bili na primer krščeni, bi nam kdo lahko očital, da smo zanemarili zakramentalnost in se osredotočili na poučevanje. Po drugi strani pa se zavedamo, da more moč skrivnosti razsvetliti dušo mnogo učinkoviteje od vsake razlage« (Sant'Ambrogio 1982, 137).

Ambrož pravi tudi: »Kaj se je torej zgodilo v soboto? Odprli so se nam čuti. Ko se je škof dotaknil ušes in nosnic, smo na simbolični način doživeli »odpiranje«. Kaj na bi to dejansko pomenilo?« Nato podrobno razloži ves obred. Ambrož meni, da je vse pomembno: v liturgiji ni nepomembnosti. O tem je na letošnjem simpoziju v svojem predavanju spregovoril že gospod nadškof dr. Turnšek.

Slogovno Ambrož razvije mistagoško katehezo v obliki vprašanj in odgovorov – sam sprašuje in odgovarja, hkrati pa želi, da bi tudi poslušalci začeli

razmišljati.

1.2.3 Janez Krizostom (Zlatousti)

Sveti Janez Krizostom je mistagoške kateheze postavil v velikonočni teden. V njih se je osredotočil predvsem na razlago obhajanja zakramentov uvajanja. Od drugih cerkvenih očetov se razlikuje, ker se je bolj kot na zakrament svete evharistije osredotočil na obhajanje zakramenta svetega krsta. Lahko rečemo, da njegova mistagoška kateheza ni toliko v razvijanju kateheze kot v obhajanju zakramentov, ki so sami na sebi mistagogija (*in se*). Ne želi razlagati posameznih gest, temveč z njihovo pomočjo uvajati v resničnost zakramenta. (Crisostomo 1998, 76).

1.2.4 Teodor iz Mopsuestije

Mistagoške kateheze svetega Teodora iz Mopsuestije razlagajo skrivnosti, ki se obhajajo. Avtor dojema mistagogijo kot nujnost, ki nam pomaga razumeti skrivnost in po kateri ta skrivnost more delovati (Mazza 1989, 10).

Teodor se zaveda, da z razlago liturgičnega obhajanja zakramenta ne bo takoj vse jasno in razvidno, kajti »nevidne in netvarne stvari, ki jih zakrament predstavlja, ostanejo nevidne in netvarne« (Mazza 1989, 11). Toda s pomočjo mistagoške kateheze morejo novokrščenci vstopiti v skrivnost in postati dejavni člani Cerkve, vse po milosti Jezusa Kristusa.

Teodor pravi: »Včeraj smo razmišljali o krstnem znamenju maziljenja z oljem. V tem znamenju ste [novokrščenci] postali spoznani za nebeško službo, toda še prej ste bili izbrani in preizkušeni [tu se sklicuje na klicanje in skrutinije – obreda uvajanja odraslih]. Tudi mi, ki smo prisotni tukaj, smo bili poklicani v nebeško službo, saj naj bi vsi prišli tja, kjer kraljuje naš kralj, kot je sam dejal: ›Oče, hočem, naj bodo tudi ti, ki si mi jih dal, z menoj tam, kjer sem jaz‹ (Jn 17,24)« (Placida 2008, 173).

Tako torej lahko rečemo, da cerkveni očetje oblikujejo svoje mistagoške kateheze v nekem enotnem slogu, čeprav se v njih izražajo različni osebni slogi. Pravzaprav razlagajo liturgično obhajanje zakramentov tako novokrščenim kot tudi vsem prisotnim. Opominjajo jih: »Spomni se tega, kar si bil vprašan, ohrani v spominu svoje odgovore.« Nato sledi razlaga zakramenta

v smislu biblične teologije: dojemanje zakramenta kot Božje dejavnosti v celotni zgodovini odrešenja (Daniélou 1969, 55). Ukvarjajo pa se tudi z zelo podrobnimi vprašanji, kakršno je na primer, če je celotni Kristus prisoten v vsakem drobcu posvečenega kruha (Placida 2008, 222).

2 Metoda mistagoške kateheze

O mistagoški katehezi *Katekizem katoliške Cerkve* v 1075. členu pravi: »Liturgična kateheza ima namen uvajati v Kristusovo skrivnost (je »mistagogija«) tako, da prehaja od vidnega k nevidnemu, od znamenja k temu, na kar znamenje kaže, od »zakramentov« k »skrivnostim«.

Metoda mistagoške kateheze je jasna in enostavna: ovrednoti znamenja, da z njimi uvede v liturgično skrivnost; liturgijo razlaga s pomočjo svetopisemskih citatov, s tem pa podpre kristjanovo razpoložljivost za služenje družbi in Cerkvi; izraža razpoložljivost novega življenja v Kristusu (Sartore 1994, 1210–1211).

Za lažje razumevanje zgornje definicije pogledajmo primer iz Svetega pisma, ki čudovito označuje mistagoško metodo: potovanje v Emavs (Lk 24,13–35).

Velikonočni večer je. Učenca se odpravita na pot in stopata proti Emavsu. Pridruži se jima tujec in pogovarjajo se o dogodkih preteklih treh dni. Učenca pripovedujeta o dogodkih, še posebej pa poudarita zadnjo žalostno izkušnjo. Med vrsticami je zaznati zmedenost in razočaranje. Tujec pa jima jasno, skoraj ostro odgovori: »O nespametna in počasna v srcu za verovanje vsega, kar so povedali preroki! Mar ni bilo potrebno, da je Mesija to pretrpel in šel v svojo slavo« (25–26)? Nato Jezus začne s katehezo: »Z Mojzesom in vsemi preroki ter jima razlagal, kar je napisano o njem v vseh Pismih« (27). Učenca vsa prevzeta povabita Učitelja, naj ostane z njima. Ta vabilo sprejme in deli z njima kruh. To pa učencema odpre oči. Spoznata ga in čutita, da se morata vrniti v skupnost, iz katere sta zbežala. V evangeliju beremo: »Še tisto uro sta vstala in se vrnila v Jeruzalem ter našla zbrane enajstere in tiste, ki so bili z njimi. Onadva sta pripovedovala, kaj se je zgodilo na poti in kako sta ga prepoznala po lomljenju kruha« (33.35).

Poglejmo posamezne dele odlomka podrobneje glede na načela mistagoške kateheze:

1. Začnimo pri (osebni) izkušnji obhajanja liturgije. Učenca sta šla proti Emavsu in tujcu pripovedovala o življenju z Jezusom, o dogodkih preteklih dni. Pripovedovala sta torej o svojem lastnem izkustvu.
2. Vstopimo v Sveto pismo. Obhajanje liturgije utemeljujemo s pomočjo razlage zgodovine odrešenja, realno življenje pa s teologijo. Jezus je učencema razlagal njuno izkušnjo v luči Stare zaveze in preroških besed, ki jih ta vsebuje.
3. Nato ponovimo obred in s tem dopustimo možnost za nove izkušnje. Jezus je sprejel povabilo in na nek način »ponovil« zadnjo večerjo.
4. Naslovnik kateheze, ki izhaja iz te izkušnje, nato zasliši povabilo k dejavnemu življenju iz evangelija: vključenost v skupnost, ki je mistično Kristusovo telo. Učenca sta Jezusa prepoznala in začutila, da se morata vrniti v skupnost, iz katere izhajata. Vrnila sta se, da oznanita velike reči, ki jima jih je storil Gospod.

Vidimo torej, da je cilj mistagogije in mistagoške kateheze v tem, da naslovniki spoznajo in živijo obhajanje liturgije, sodarujejo v skupnosti in se zavedajo, da se je odrešenje dopolnilo enkrat za vselej (Mazza 1996, 976).

Z drugimi besedami lahko rečemo, da ima torej mistagoška kateheza štiri osnovne predpostavke:

- a) je liturgična kateheza, ki razlaga zakramente in liturgične simbole;
- b) predstavlja temeljno duhovnost za krščansko življenje (življenje po krs-tu, v evharističnem duhu, sledeč navdihom in iskanju Božje volje v moči Svetega Duha);
- c) človeku daje možnost, da odkrije svoje mesto v življenju skupnosti Cer-kve – tako delne kot vesoljne;
- d) iz nje izhaja klic osebnega pričevanja za Boga in posredovanje vere dru-gim (Gevaert 2009, 12–13).

Kriteriji prepoznavanja in oblikovanja mistagoške kateheze so torej:

1. Mistagogija mora biti sposobna razviti in razložiti teologijo posameznega zakramenta.

2. Teologija mora biti zakoreninjena v Svetem pismu.
3. V katehezi se mora jasno izraziti odnos med liturgijo in zgodovinskim dogodkom, ki nam ga posreduje Sveto pismo – tako v ontološkem liturgičnem redu kot tudi v enkratnosti in neponovljivosti odrešitjskega dogodka (Mazza 1989, 23).

Omeniti moramo še eno značilnost mistagoške kateheze: ne moremo je izvesti drugače kot po liturgičnem obhajanju posameznega zakramenta. Pred razlago mora namreč naslovnik kateheze imeti določeno izkustvo, iz katerega izhaja. To pomeni, da v mistagoški katehezi ni prisotna le gola razlaga posameznega zakramenta, saj poudarja izkustvo, razlago in življenje. Mistagogija torej ponuja pot: obhajam to, kar verujem, in živim to, kar obhajam (Cacucci 2000, 5).

2 Mistagogija v slovenskem prostoru

Ideja mistagoške kateheze tudi v Sloveniji ni nekaj novega. O njej je že leta 1988 na 18. katehetskem tednu govoril dr. Alojzij Slavko Snoj. V predavanju o potrebnosti oziroma nujnosti katehetskega programa na Slovenskem je predstavil svoj pogled na tematiko in v tretji razred osnovne šole, v razred po prejemu zakramenta svete spovedi in svetega obhajila, umestil mistagoško katehezo. Govorila naj bi o prejetih zakramentih, Jezusovem življenju in razlagi očenaša. Prav tako je mistagoško katehezo uvrstil v sedmi razred, v čas po prejemu zakramenta svete birme, s poudarkom na razlagi odgovornosti, ki izhaja iz zakramentov svetega krsta in svete birme. Za osmi razred je predlagal vsebino, ki bi bila v skladu s tretjim vidikom mistagoške kateheze: vključevanje v Cerkev in celotno družbo. Žal je njegov predlog ostal bolj ali manj le v teoriji.

Mistagoško katehezo so predavatelji skušali poživiti tudi na katehetskem simpoziju leta 2001, ko smo govorili o evharistiji in nedelji. Profesor dr. Rojnik je v svojem predavanju predstavil mistagoško katehezo ob zakramentu svete evharistije.

V sedanjih veroučnih učbenikih tako vedno znova lahko zaslutimo idejo ali zasnovo mistagoške kateheze, pri čemer moramo priznati, da je bolj

poudarjen prejem prvega svetega obhajila in manj zakrament svete birme. Mistagoško razsežnost v naši katehezi najbolj zaznamo v naravnosti na življenje iz vere, malo manj v ostalih, prej omenjenih vidikih.

Na eni strani se torej zdi, da je mistagoška kateheza pri verouku zelo prisotna, na drugi strani pa se sprašujemo, zakaj tako zelo upada obisk nedeljnikov. Sprašujemo se tudi, zakaj je ob nedeljah več otrok pri maši tam, kjer katehet in katehistinja redno preverjata urejenost liturgičnega zvezka in so liturgični listki nočna mora marsikatero mame. »Dežurni krivec« za tako stanje so gotovo družba, liberalizem, ateizem, sinkretizem ... Toda v znamenitem 349. členu *Sklepnega dokumenta Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem* najdemo vrsto spodbud in navodil, kakšna naj bi bila današnja kateheza, da bi čim bolj odgovarjala na obstoječe stanje in hkrati čim bolj nagovarjala današnjega človeka. Med drugim je zapisano, naj bi v katehezi prešli »od kateheze poučevanja o veri h katehezi uvajanja v vero«. Ponovno smo torej ob mistagoški katehezi, o kateri dr. Rojnik pravi, da je resnično »nujni trenutek vsake kateheze«, saj naslovljencem pomaga, da besede dobijo molitveni značaj, da geste in simbole iz vsakdanjika posvetijo ob gestah in simbolih liturgičnega slavlja. Tako se odprejo za srečanje z Bogom. Pri tem govorimo o dialoški razsežnosti evharistije, kot jo je omenjal že gospod nadškof dr. Turnšek.

V Sloveniji poznamo tri področja oznanjevanja, kjer se mistagoška kateheza lahko dejansko uresniči:

- a) področje župnijskega verouka otrok in mladine,
- b) področje kateheze in dela z odraslimi,
- c) župnijsko skupnost.

Najprej se bomo ustavili pri prvem področju – župnijskem verouku. Če pogledamo veroučne učbenike za osnovnošolski verouk, moramo priznati, da so načeloma zelo dobro zasnovani. Kot sem že nakazala, je v njih veliko elementov uvajanja v krščanstvo in močan poudarek na življenju iz evangelija. Trenutno nekatere župnije preizkušajo nov delovni zvezek in priročnik za kateheta za tretji razred, v katera je že vključena priprava otrok na prejem zakramenta prvega svetega obhajila. Tisti, ki novo gradivo že uporabljate, boste morda najbolj avtentično pričevali o tem, koliko vsebine prinašajo

tudi možnosti za po-obhajilno katehezo.

V vseh razredih lahko v katehezo vključimo dogajanje »krstnih bogoslužij«, ob katerih se otroci spomnijo svojega krsta in pripovedujejo o tem, kar so zaznali, videli in doživeli pri sveti maši, v katero je bila vključena tudi podelitev zakramenta svetega krsta. Nato lahko katehet v »duhu doživete-ga« spregovori o samem obredu, ga razloži in poudari odgovornost, ki jo prejmemo s krstnimi obljubami. Ob dobrem načrtovanju katehetskega leta lahko katehet te vsebine vključi v božični čas oziroma v teden po nedelji Jezusovega krsta. Tako svoj krst »podoživijo« tudi otroci, ki so bili krščeni kot dojenčki.

V letu priprave na zakrament prve svete spovedi ali pri uri, ki je namenjena sveti spovedi, se otroci s katehetom pogovarjajo o znamenjih, ki spremljajo ta zakrament. Če je mogoče, lahko vključimo polaganje rok na glavo penitenta ali kakšno drugo simbolno gesto, ki v otrocih zbudi čut za kesanje in odgovornost za zvestobo trdnemu sklepu. Za otroke je značilno čudenje. Zakaj ne bi te njihove sposobnosti uporabili tudi ob prejemu zakramenta? Čudenje spodbudi zahvalo in morda je prav zahvala ob tem zakramentu najmanj poudarjena.

Pri po-obhajilnih katehezah otroke lahko vodimo v domačo cerkev. Prav tako se še posebej v letu slovenskega evharističnega kongresa trudimo, da bi čim več veroučnih ur začeli ali končali pred tabernakljem. Tako otroke navajamo na živo Jezusovo navzočnost v naših cerkvah. Če imajo otroci možnost, da vidijo v katehetu osebo, ki veruje v živo Jezusovo navzočnost, je to največ, kar jim moremo posredovati. S tem katehet ne moli več samo ZA otroke, temveč tudi Z otroki. Razlage evharistične daritve in Jezusove navzočnosti v Presvetem zakramentu so tako le še »pika na i« otrokovemu doživljanju.

Podobno lahko naredimo tudi pri delu z birmanci. Naši birmanski animatorji so zavzeti in goreči, zato je samoumevno, da jih vzgajamo k pristnemu evharističnemu odnosu, iz katerega bodo lahko svojim vrstnikom dali, česar jim mi ne moremo dati. Morda je ob vsaki birmi večja naloga župnika, da oblikuje in spremlja animatorje, kot da se neposredno ukvarja

z birmanci. Neposredna mistagoška kateheza svoj pomen še posebej dobi na birmanskih duhovnih vajah, poletnih tednih in duhovnih obnovah. Zavedamo se, da je zakonitost semena, da zraste. Prav birmanska pastoralna me spomni na poved iz pisma Korinčanom: »Nič ni tisti, ki sadi, in nič tisti, ki zaliva, ampak tisti, ki daje rast, Bog« (3,7). Metodologija mistagoške kateheze je naravnana tako, »da skuša v verniku postopno prebuditi sposobnost čudenja« (Angiulli 2007, 40). Tako morda dajemo animatorjem in birmancem vedno znova možnost za osebno odločitev za Boga. Hkrati jih spodbudimo, da najdejo svoje mesto v župnijski skupnosti in celotni družbi.

Ob tem razmišljanju si upam trditi, da ne potrebujemo toliko novih učbenikov, temveč predvsem jasno osebno odločitev, dobro načrtovanje in neomajno zaupanje v Boga, ki nas spremlja na naši poti.

Področje kateheze odraslih v župniji je zelo razvejano. Tako lahko tudi mistagoško katehezo izvajamo vedno in povsod, kjer se v župniji srečujejo odrasli: kateheza na začetku sestanka župnijskega pastoralnega sveta, kateheza različnih skupin, ki so bolj ali manj žive ...

Gotovo so posebni milostni trenutki za mistagoško katehezo srečanja staršev, ki so prosili za krst svojih otrok. Pri tem moramo še posebej izhajati iz njihovega osebnega izkustva. Podobno so lahko plodovita tudi srečanja za starše otrok, ki se pripravljajo na prejem ostalih zakramentov uvajanja. Tako starši in botri postajajo pomočniki animatorjev. Izhajajo iz lastne izkušnje, pri čemer, okrepljeni z močjo Božje besede, postajajo vedno bolj pričevalci, ob katerih se mladostniki brusijo in krešejo ter tako rastejo v odgovorne ljudi in kristjane.

Ko se oziramo na širšo župnijsko skupnost, se zavedamo, da nobena pridiga in nobeno poučevanje ni tako močno in ne spodbudi tako kot živo in avtentično obhajanje evharistije župnijskega občestva. Skupine ministrantov, bralcev, krasilcev, pevski zbori so »žive celice«, kjer dobi mistagoška kateheza svoje mesto. Bralci neposredno oznanjajo Božjo besedo. Ob branju beril poosebljajo živo Božjo besedo, saj na nek način Bogu posodijo svoj glas in svoje sposobnosti, da more nagovoriti zbrano občestvo (Gira-

udo 2008, 996). Podobno je z ministranti, ki že po naravi svoje službe bolj sledijo poteku liturgičnega dogajanja, zato tudi bolje razumejo simboliko in pomen posameznih gest. Kako lahko pričakujemo, da bodo ministranti spoštljivo pristopali in sodelovali pri obhajanju liturgije, če ne razumejo, zakaj uporabljamo določene predmete, besede, dejanja?

Ob misli na celotno župnijsko občestvo seveda vemo, da se mistagoška kateheza lahko uresničuje na dveh ravneh: neposredno pri katezezi v malih skupinah in pri homilijah. Škof v Bariju na jugu Italije msgr. Cacucci duhovnikom svoje škofije, ki so sprejeli mistagogijo kot osnovni pastoralni koncept, vedno znova polaga na srce: »Živo, zavestno in dejavno sodelovanje pri evharistični skrivnosti se zgodi samo pri obredu svete maše« (Cacucci 2007, 247). Vsa župnijska skupnost je vedno povabljen k dejavnemu sodelovanju v času celotnega cerkvenega leta, saj je to »edini čas, v katerem je Kristusova skrivnost prisotna in oznanjana« (Cacucci 2000, 84).

Kako lahko mistagogijo vključimo v potek cerkvenega leta? Advent je čas, v katerem se vzgajamo k čuječnosti. Pričakujemo praznovanje Jezusovega učlovečenja. To čuječnost spodbudimo s spokornimi obredi za celotno župnijsko skupnost, v katere lahko vključimo molitev psalmov in nagovor ob bližajočem se prazniku, z devetdnevnicjo k Brezmadežni, ki je prva prinašalka učlovečene Skrivnosti v naš svet, s starodavno slovensko navado »Marijo nosijo« ... V adventu ima poseben pomen priprava župnijskih in družinskih jaslic. V nekaterih župnijah so zelo dejavne jaslične skupine, ki ne morejo pripraviti lepih jaslic, če se prej ne uvedejo v skrivnost, ki jo obhajamo. Advent je čas, ko se učlovečena Skrivnost dotakne človeške skrivnosti in se lahko v celotni skupnosti zavemo veličine Božje skrivnosti, ki prihaja v naš svet.

V božičnem času lahko že ob božični devetdnevnicji povabimo celotno župnijsko skupnost k molitvi za družine prvoobhajancev ali birmancev. Tako so člani župnije dovolj zgodaj vključeni tudi v daljno pripravo na praznik. Povabljeni so k dejavnemu sodelovanju in molitvi za tiste, katerim je celotna skupnost prvi zgled dejavne hoje za Kristusom. Tako novoletna statistika ne bo več le »nekaj podatkov«, temveč izhodišče za novo zavzetost. Sodelovanje pri posameznih godovnih dneh v času božične osmine je

lahko dobro izhodišče za mistagoški nagovor in uvajanje v spomin zakramenta svetega krsta, na kar nas spomni nedelja Jezusovega krsta. Pri sveti maši lahko celotna župnijska skupnost obnovi krstne obljube.

Post je lahko tudi v župnijah, kjer nimajo katehumenov, čas, ko so verniki povabljeni k solidarnosti za misijone in pričevanjskemu življenju iz vere. Spravna bogoslužja ali posamezni spokorni poudarki pri obhajanju nedeljskih bogoslužij vernike nagovorijo k poslušanju in sprejetju klica k spreobrnjenju. Tako se še bolj zavedajo odgovornosti do vseh, ki se pripravljajo na prejem zakramentov uvajanja, ob velikonočnem tridnevju pa intenzivneje podoživljajo skrivnost odrešenja. Če so obredi velikega tedna resnično dobro pripravljeni, je skoraj nemogoče, da se ne bi dotaknili src navzočih.

V velikonočnem tednu, ko so včasih res obhajali mistagoški čas, lahko v župnijah, ki imajo novokrščence, le-ti pri svetih mašah dejavneje sodelujejo. Prvoobhajanci se lahko predstavijo celotnemu občestvu, ki jih že od adventa spremlja z molitvijo, birmanci pa se s predstavitvijo svojih prizadevanj ponovno priporočijo v molitev. Tako vsa župnija v zavesti soodgovornosti do svojih mlajših članov »skupaj premišljuje evangelij, se udeležuje evharistije in opravlja dela ljubezni«, kot pravi obrednik *Uvajanje odraslih v krščanstvo*.

V času po binkoštnem prazniku lahko s celotnim občestvom intenzivno premišljujemo o skrivnosti Svete Trojice in skrivnosti Jezusove navzočnosti v Najsvetejšem zakramentu. Poleg tega nam posamezni Marijini prazniki in godovi svetnikov kar sami ponujajo priložnost za nagovor ob spoznavanju njihovega življenja in premišljevanju njihovega zgleda za naš čas.

Tako bomo dosegli, da bodo mistagoške kateheze navzoče v celotnem življenjskem obdobju vsakega kristjana skozi vse leto. Z njimi bomo poudarili osveščanje osebne izkušnje, doživljanje skrivnosti. Tudi če bomo pri tem prehodili pot celotnega cerkvenega leta, ne bomo mogli nikoli reči, da smo Božjo skrivnost doumeli. Globlje ko bomo prodirali, čudovitejše dimenzije se bodo odpirale pred našimi očmi. Če bomo sami prodirali v skrivnosti besede evharistične skrivnosti, bomo sposobni na tej poti spremljati tudi tiste, ki so nam zaupani. Tako nas Gospodovo naročilo »Dajte jim vi jesti«

(Mr 6,37) ne bo spravilo v zadrego, temveč bomo v ponižnosti lahko priznali: »Naredili smo, kar smo bili dolžni narediti« (Lk 17,10).

Zaključek

Ko zaključujemo naše razmišljanje, lahko vidimo dva sadova. Prvi sad, po katerem nas bodo naši katehiziranci prepoznali kot pristne Jezusove priče, je sposobnost mistagoške kateheze. Če se bomo sami poglobljali v skrivnost, jo bomo lahko pokazali tudi tistim, ki so nam zaupani, in jih spremljali ob njenem odkrivanju.

Drugi sad je v razumevanju, kaj mistagoška kateheza sploh je. Videli smo, da beseda »mistagogija« zajema dve resničnosti: prva je povezana s katehumensko potjo, druga s splošnim uvajanjem v skrivnost. Prva ima v obredniku točno določen potek in spodbudo, druga je prepuščena osebni zavzetosti v širšem katehetskem kontekstu.

Seveda moramo priznati, da mistagoška kateheza ni tista čarobna paličica, s katero bomo odpravili vse tegobe in težave našega katehetskega poklica. Zahteva mnogo priprave in poglobljen študij, saj mistagogija ni le metoda, temveč predvsem miselnost. Z drugimi besedami lahko rečemo, da mistagogija ni način oznanjevanja, temveč način molitve, meditacije in razmišljanja, ki od pastoralnih delavcev zahteva določeno mero poguma in osebnega spreobrnjenja.

Zaključimo lahko, da mistagogija vsebuje določene izzive za katehezo v današnjih razmerah. Pomaga nam, da današnjemu verniku odkrijemo in ponovno ovrednotimo osnovno oznanilo. Prepričana sem, da tudi mistagogija lahko ponudi enega izmed pozitivnih kamenčkov v mozaiku rasti in zorenja vere današnjega kristjana.

Povzetek

Prispevek odgovarja na vprašanje, kaj je mistagogija. Že od 4. stoletja dalje je mistagogija četrta stopnja katehumenata. Cerkevni očetje so mistagoško katehezo uporabljali takrat, ko so želeli razložiti »skrivnost«, ki so jo obhajali – ne le da bi katehumeni razumeli, »kaj se dogaja«, temveč da bi, po

razumevanju, liturgija postala del njihovega življenja. Zakramenti so Božji dar, vendar niso cilj vere. Ljudem pomagajo, da bi mogli spoznati in sprejeti resnico, kdo je Bog in kdo je človek.

V članku želimo prikazati dejstvo, da more mistagogija posredovati današnjemu svetu vrednote in predstavljati izziv za pastoralo tudi v Sloveniji. V pomoč nam je lahko torej, da bi prek mistagoškega pristopa na novo odkrili in ovrednotili bistvene elemente krščanstva.

Ključne besede:

Kateheza, katehumenat, liturgija, mistagogija, mistagoška kateheza, skrivnost, zakramenti, življenje.

Riassunto

L'articolo vuole presentarci la mistagogia. Dal secolo quarto fino ad oggi la mistagogia è la quarta tappa del cammino catecumenale. I Padri della Chiesa hanno usato le catechesi mistagogiche per spiegare il «mistero» celebrato, non solo per sviluppare nei catecumeni e neofiti una capacità di capire «cosa avviene» nelle celebrazioni, ma piuttosto per poter, dopo una certa comprensione della celebrazione, inserire la stessa celebrazione della fede nella vita. I sacramenti donati da Dio all'uomo non sono lo scopo della fede, ma sono gli strumenti che aiutano ai fedeli a riconoscere ed accettare la verità: chi è Dio e chi è l'uomo.

L'articolo tende a mostrare che la scelta mistagogica per l'attuale situazione possiede dei valori e delle sfide per la pastorale anche in Slovenia. La mistagogia può aiutare a riscoprire e valorizzare gli elementi centrali della fede cristiana.

Literatura

- Aldazabal, *Dizionario sintetico di liturgia*. Libreria Editrice Vaticana. Città del Vaticano: 2001.
Angiulli, *La recezione del concilio Vaticano II e la «svolta mistagogica» della pastorale*. V: Orientamenti pastorali 55 (2007) 11, 8–44.
Cacucci, *Catechesi, liturgia, vita: Una proposta pastorale*. Bologna: EDB 2000.
Cirillo e Giovanni di Gerusalemme, *Catechesi prebattesimali e mistagogiche*. Milano: Paoline 22008.
Crisostomo, *Le catechesi prebattesimali*. Milano: Paoline 1998.
Daniélou, *La catechesi nei primi secoli*. Torino: Elledici 1969.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

- Gevaert, *Studiare catechetica*. Edizione in Veramente rinnovata. Roma: LAS 2009.
- Giraud, *Aiutare l'assemblea ad ascoltare la parola: Natura e finalità dell'omelia liturgica*. V: Rivista Liturgica 95 (2008) 981 - 1000.
- Grosso, Patristica. V: J. GEVAERT (Ed.) *Dizionario di catechetica*, Torino: ELLEDICI, 21987, 484 - 487.
- Lombino, *Simbolismo sacramentale e identità cristiana nei padri*. V: Rivista Liturgica 94 (2007) 349 - 375.
- Mazza, *Che cos'è la mistagogia*. V: Rivista di Pastorale Liturgica 27 (1989) 3, 3 - 23.
- Mazza, *La mistagogia: Le catechesi liturgiche della fine del quarto secolo e il loro metodo*. Rim: Centro liturgico vicenziano 21996.
- Mazza, *Liturgia e pastorale nella mistagogia antica*. V: Rivista Pastorale Liturgica 45 (2007) 4, 3 - 6.
- Noceti, *Divenuti nuove creature: le dimensioni della mistagogia*. V: Rivista pastorale liturgica 263 (2007) 4, 7 - 12.
- Placida, *Le omelie battesimali e mistagogiche di Teodoro di Mopsuestia*. Torino: ELLEDICI 2008.
- Rojnik, *Kateheza o evharistija*. V: Evharistija in Gospodov dan: Zbornik 31. katehetskega tedna, Ljubljana: 2001, 95-118.
- Sant'Ambrogio, *Opere dogmatiche III: Spiegazione del credo*. Milano-Roma: Biblioteca Ambrosiana 1982.
- Sartore, *Mistagogia ieri e oggi: Alcune pubblicazioni recenti*. V: Ecclesia Orans 11 (1994) 180 - 199.

mag. s. Magda Burger: Katehetski simpozij nekoč in danes

mag. s. Magda Burger ND

KATEHETSKI SIMPOZIJ NEKOČ IN DANES (ZGODOVINSKI PREGLED)

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

Kateheti¹ na Slovenskem so že zelo zgodaj začutili potrebo po medsebojnem povezovanju, usklajevanju in dopolnjevanju. Že kmalu po letu 1900 so ustanovili Društvo slovenskih katehetov (Dermota 1992, 606), ki se je ukvarjalo z izdajo katehetskih priročnikov in snovalo načrt kateheze na Slovenskem. Po mnogih preimenovanjih ima danes društvo zvestega naslednika v Slovenskem katehetskem uradu.

II. vatikanski koncil, *Splošni katehetski pravilnik*, škofovske sinode o evangelizaciji in katehezi, pri nas pa tudi zvezki *Prenove*, ki so izhajali v sedemdesetih letih, so zahtevali prenovo kateheze (Snoj 1992, 609). Eden izmed pomembnih vidnejših rezultatov je bila uresničitev ideje o permanentnem izobraževanju katehetov. Po različnih poskusih in tečajih, pogovorih in iskanjih je bil leta 1971 na Mirenskem gradu organiziran prvi katehetski tečaj² za katehete, ki je trajal deset dni. Redno se ga je udeležilo 44 katehetov in 14 katehistinj, 31 udeležencev pa se je udeležilo le nekaj predavanj in debat (Rudolf 1971, 58). Tečaj so načrtovali in izvedli kot splošni pregled stanja kateheze na Slovenskem (Vidrih 1973, 121). Poudaril naj bi »oznanjevanje in katehizacijo za odrasle« (Rudolf 1971, 59). Osnovna zamisel je bila, da bi bil tečaj leta 1971 »prvi od triletnih tečajev za izpopolnjevanje katehetov in katehistov« (Rudolf 1971, 58), vendar sta bili potreba po dodatnem izobraževanju in zavzetost katehetov za oznanjevanje tako močni, da se »tri leta« še niso iztekla.

Tečaj leta 1974 je bil zaznamovan z željo po celoletnem sodelovanju med kateheti, saj je »sprožil proces nadaljnega razčiščevanja problemov in metodoloških prijemov. Nadaljevanje med letom, tja do naslednjega tečaja, se je pokazalo kot nujnost, ki bi ovrednotila spoznanja in izsledke tečaja. Iz tega se že nakazujejo obrisi skupinskega dela raznih manjših ekip, ki so se oblikovale in odločile za nadaljevanje dela,« je zapisal Vinko Kobal v svojem poročilu za revijo *Cerkev v sedanjem svetu*. Hkrati je opozoril, da »senzacionalnih uspehov po tečajih ne bo, korenito pa bo preusmerjanje od zastarelih in neučinkovitih prijemov na nova pota, ki jih evangelij zahteva od nas« (Kobal 1974, 95).

1 V prispevku poimenujemo katehet vse pastoralne delavce, ki se ukvarjajo s katehezo: duhovnike katehete, katehiste in katehistinje.

2 To obliko permanentnega izobraževanja so na začetku imenovali tečaj za izpopolnjevanje katehetov, nato katehetski teden, od leta 2004 pa katehetski simpozij. V tej predstavitvi skušamo upoštevati te spremembe, zato ne uporabljamo enotnega poimenovanja.

Na petem tečaju se je število udeležencev močno povzpelo, bilo jih je 110: 37 katehistinj in 73 katehetov. Prijavilo se jih je 143, vendar vsi niso mogli priti, ker Mirenski grad ni imel dovolj nastanitvenih zmogljivosti. Na tečaju so ponovno govorili o katehezi odraslih in še posebej o katehezi mladih družin (Likar 1975, 61).

Tečaji so katehetom vedno znova prinašali nova spoznanja, hkrati pa so jih spodbujali in jim dajali »nov polet za nadaljnje delo« (Prša 1976, 64). Tako je Mirenski grad kmalu postal pojem, ob katerem se je marsikateremu slovenskemu katehetu obudil »spomin na nova spoznanja in doživetja ter obogatitve, ki mu jih je nudil« (Arh 1977, 95).

Po skoraj desetih letih srečevanj so kateheti svojo pozornost ponovno namenili katehezi odraslih, saj sta jih spodbudila škofovska sinoda o evangelizaciji (Lapajne 1979, 95) ter *Splošni katehetski pravilnik*. V nadaljnjih letih so razmišljanja osredotočili na vsebino oznanila. Najprej so skušali odgovoriti na pobudo: »Pomagajte katehetom, da bomo bogoslužje bolj približali življenju, človeku, verniku« (Podbersič, 1983, 97). Tako so na Mirenskem gradu in v Mariboru pripravili tečaj z naslovom *Kateheza in bogoslužje*. Da bi vsebino predavanj približali čim širšemu krogu pastoralnih delavcev, so njihove povzetke objavljali v reviji *Cerkev v sedanjem svetu*.

V osemdesetih letih je postajalo vse bolj jasno, da je »vsa naša kateheza odločilno odvisna od vprašanja evharistije in da je življenjskost in učinkovita moč evharistije v Cerkvi odvisna v veliki meri od kateheze« (Podbersič 1986, 97). Zato je bilo v teh štiridesetih let kar nekaj tečajev namenjenih evharistiji in našemu odnosu do nje.

V letih 1988–1991 je bila vsebina tečajev povezana z razbiranjem razmer v tedanji družbi, vzgoji za nove, zrelejše odnose ter celostno vzgojo na vseh področjih našega življenja: doma, v šoli (na delovnem mestu) in v župniji. »Predavanja katehetskega tedna želijo biti nam vsem skromna opora, da pričnemo najprej vsak sam pri sebi s prenovno mišljenja, [saj se kateheti zavedamo, da nas] Bog kliče po znamenjih časa, ki jih doživljamo; kliče nas h gradnji mostov zblizanja,« je zapisal dr. Janez Ambrožič v *Cerkvi v sedanjem svetu* (Ambrožič 1991, 65). S tem se gotovo še danes strinja mar-

sikateri od udeležencev simpozija.

Pripravljavci katehetskih tednov so več posvetovanj posvetili pomenu komunikacije in novim načinom oznanjevanja, kar pričuje, da so kateheti vedno čutili potrebo po učinkovitem oznanjevanju. 23. katehetski teden je »klic po novi evangelizaciji Evrope povezal z mladimi, kajti v njih je naše upanje in zanje je Kristus novo upanje, ko vstopajo v življenje odraslih« (Ambrožič 1993, 97). O evangelizaciji mladih so se kateheti posvetovali še na 24. in 25. katehetskem tednu.

26. katehetski teden je nakazal sklop izobraževanj, povezanih s katehezo in zakramenti, toda kmalu so spoznali, da »niti birme niti drugih zakramentov ne moremo »reševati« posamezno«. Smer reševanja vse kateheze in pastore so videli v »zavestnem iskanju poti za vzgojo k veri« (Sedej 1997, 125).

V zadnjem času je usmerjenost katehetov naravnana bolj na osebno rast v zavesti, da moremo drugim oznanjati samo to, kar sami živimo, in da lahko izhajamo samo iz tega, kar je tudi središče našega življenja. Vsebinski vidik katehetskih simpozijev zadnjih obdobj upošteva smernice pozameznih pastoralnih let v Cerkvi na Slovenskem.

Poseben pečat simpozijem vsako leto vtisnejo tudi slovenski škofje. Njihova prisotnost in sodarovanje svete maše ob začetku posameznega dne ter njihovi nagovori in vključevanje v pogovore so dragocen prispevek katehetskim prizadevanjem, hkrati pa omogočajo doživetje celostnosti Cerkve na Slovenskem.

Lahko rečemo, da smo se duhovniki kateheti, katehisti in katehistinje v obdobju štiridesetih let skupaj s predavatelji dejavno soočali z različnimi družbenimi spremembami, z novimi vidiki humanističnih znanosti ter neutrudno iskali nove poti in nov način oznanjevanja. Kateheti spoznavamo pomen vzgoje s poudarkom na vzpostavljanju, oblikovanju in ohranjanju kakovostnih medsebojnih odnosov med ljudmi in z Bogom. Za oblikovanje in rast v zrelo osebnost oziroma zrelega kristjana je potrebna jasna osnovna osebna odločitev za Boga ter prevzemanje soodgovornosti za razvoj naše

družbe. Statistične raziskave in pogovori na simpozijih vedno znova dokazujejo socialno razsežnost človeškega bitja. Ko govorimo o splošni krizi obstoječih socialnih oblik, se hkrati zavedamo, da človek to, česar ne najde v domačem, družinskem okolju, išče zunaj, v raznih skupinah in skupnostih. Kateheza teži k poudarjanju pomena vrednot, k življenju le-teh v domači družini, ki je vrednota sama na sebi, ter k poglobljanju osnovnih človeških drž v širši družbi.

Kateheti vidimo, da je večina naših moči dejansko posvečena katehezi otrok in mladine, hkrati pa čutimo veliko potrebo po sodelovanju s starši in z drugimi vzgojitelji. Zavedamo se, da se otrok v svoji otroški dobi sam ne more dokončno odločiti za pot vere. Za to pot ga moramo vzgajati in spremljati. Otrok in mladostnik ob dobrem in doslednem zgledu starejših torej postavljata temelje svoji vernosti.

V štiridesetih letih se je katehetskega simpozija udeležilo več kot tisoč katehetov. Najprej so se zbirali samo na Mirenskem gradu. Zaradi vse večjega števila prijavljenih so tečaj ponovili še v Mariboru, nato v Nazarjih, od leta 2000 pa celotedenski simpozij poteka v Celju. Povpraševanje katehetov in pastoralne potrebe so ustvarjalce katehetskega simpozija spodbudile k izvedbi krajše oblike tovrstnega izobraževanja. Tako so v letu 2006 krajšo obliko simpozija prvič izvedli na Ljubelju, leta 2009 pa še v Kančevcih.

V začetku je bilo udeležencev 44, danes pa se simpozija letno udeleži okrog 250 do 300 prijavljenih katehetov. Zavedamo se, da je pri tem potrebno upoštevati, da se mnogi ne prijavijo, temveč prihajajo le občasno, glede na osebno zanimanje za posamezna predavanja. Sklenemo torej lahko, da je simpozij resnično tista oblika permanentnega katehetskega izobraževanja v Cerkvi na Slovenskem, ki nagovarja največje število duhovnikov katehetov, katehistov in katehistinj.

Plenarni zbor Cerkve na Slovenskem je v svojem sklepnem dokumentu v skladu s *Splošnim pravilnikom za katehezo* na novo začrtal razvoj kateheze in ji dal nove poudarke.³ Res pa je tudi, da smo kateheti na simpozijih že pred tem vedno znova iskali nove smernice in jih skušali upoštevati tudi

3 Sklepni dokument Plenarnega zbora Cerkve na Slovenskem. Ljubljana: Družina 2002, tč. 349.

v praksi. Plenarni zbor je s svojim dokumentom našim prizadevanjem dal dokončen pečat in potrdilo. To pa seveda ne pomeni, da bomo s srečanji zaključili. Nikakor! Ko danes gledamo štirideset let prehojene poti in se zahvaljujemo vsem 134-im predavateljem, ki so nas spremljali na naši poti, se z velikim upanjem in vero oziramo v prihodnost. Oznani Božje ljubezni in odrešenja je in bo vedno aktualno. Naša naloga pa je, da smo zvesti posredniki tega oznanila in ga posredujemo tako, da ga bo razumelo vsako uho in bo nagovorjeno vsako srce.

Katehetski simpoziji (tedni) 1971–2010:

1971: <i>Kateheza odraslih</i>	1991: <i>Dom, šola in župnija za celostno katehezo</i>
1972: <i>Kateheza mladine</i>	1992: <i>Vzgoja za karitas</i>
1973: <i>Kateheza pred- in pošolskih otrok</i>	1993: <i>Nova evangelizacija – novo upanje za mlade</i>
1974: <i>Kateheza odraslih</i>	1994: <i>Mediji in nova evangelizacija</i>
1975: <i>Zakonci – družinska kateheza</i>	1995: <i>Mladostnik med družino, Cerkvijo in družbo</i>
1976: <i>Človeško dozorevanje</i>	1996: <i>Krstna kateheza – temelj vere</i>
1977: <i>Krščansko dozorevanje</i>	1997: <i>Birmanska kateheza</i>
1978: <i>Katehetska govorica</i>	1998: <i>Vzgoja za družinske vrednote</i>
1979: <i>Krščanska skupnost in mala občestva</i>	1999: <i>Katehet in duhovni poklici</i>
1980: <i>Krščanska družina – domača Cerkev</i>	2000: <i>Kateheza v službi sprave</i>
1981: <i>Kateheza odraslih</i>	2001: <i>Evharistija in Gospodov dan</i>
1982: <i>Sveto pismo v katehezi</i>	2002: <i>Kateheza in prosti čas</i>
1983: <i>Kateheza in bogoslužje</i>	2003: <i>Didaktika pri katehezi</i>
1984: <i>Uvajanje v zakrament sprave</i>	2004: <i>Kateheza v spremenjenih razmerah</i>
1985: <i>Kateheza v službi krščanske poklicanosti</i>	2005: <i>Kateheza – komunikacija vere</i>
1986: <i>Evharistija in kateheza</i>	2006: <i>Evangelij – oznanjati ali poučevati?</i>
1987: <i>Kateheza v slovenski sekularizirani družbi</i>	2007: <i>Od oznanila k poslanstvu</i>
1988: <i>Kateheza na Slovenskem danes in jutri</i>	2008: <i>Kateheza oblikuje podobo Boga</i>
1989: <i>Duhovna razsežnost kateheze</i>	2009: <i>Evangelij – srce kateheze</i>
1990: <i>Kateheza – vzgoja za nove odnose</i>	2010: <i>Dajte jim vi jesti (Mr 6,37)</i>

Domači in tuji predavatelji v letih 1971–2010:

Alberich Emilio	Gatti Gaetano	Lešnik Rafko
Albreht Ivan	Gerjolj Stanko	Likar Ivan
Ambrožič Janez	Globokar Roman	Likar Ivan ml.
Andolšek Jože	Goličnik Jože	Lisec Martin
Angesi Franco	Gregg Allison	
Anžlovar Marjana	Gril Janez	Magdič Jože
	Grmič Vekoslav	Mahnič Mirko
Bajzek Jože	Herceg p. Ivan	Marinko Tone
Balažic Štefan	Holc p. Milan	Melink Branko
Baptiste Alain	Hribar Tine	Milanesi Giancarlo
Baričevič Josip		Mion Renato
Bečaj Janez	Ivanuš Grmek Milena	
Bedernjak Karel		Nežič Julka
Belisle Claire	Jamnik Anton	Nicoletto Lucio
Benedetič Joško	Janžekovič Janez	
Benedik Metod	Javrh Petra	Oberstar Janez
Bissoli Cesare	Jenko Martina	Ocepek s. Karmen
Bizjak Jurij	Jeromen Nada	Ocvirk Drago
Bliem Martin	Jeromen Janko	Osredkar p. Mari
Burger s. Magda		
Cestnik p. Branko	Kalin Jana	Pečnik Vlado
Ciglar Tone	Karmauner Taras	Peklaj Marijan
Cvikl Jože	Klemenčič Drago	Peneš Marjan
Cvitanović Ivan	Klevišar Metka	Peranić Anton
	Kobal Vinko	Perko Franc
Dermota Valter	Kogej Pavle	Pirnat Alojz
Dolenc Bogdan	Kompare Tone	Pivk Franc
Dolinar Franc	Korherr Edgar Josef	Podbersič Renato
Duh Ignac	Krašovec Jože	Podobnik p. Tomaž
	Kresina Ante	Potočnik Vinko
Felice Carlo	Kunstelj Tone	Prosnik Franci
Franić Frane	Kurinčič Jože	Puc Matjaž
	Kvaternik Peter	Pucelj Jože

Rajhman Jože	Šef Marijan	Valenčič Rafko
Ramovš Jože	Šegula p. Andrej	Valič Cvetko
Rebec Slavko	Šimunovič Milan	Večko s. Snežna
Rebula Alojz	Šinkovec Silvo	Vesenjak Jože
Rode Franc	Škafar Vinko	Vider Vital
Rojnik Ivan	Škrabl Franc	Vidmar Bogdan
Rozman France	Štefan Alojzij	
Rudolf Gašper	Štuhec Ivan	Weissberger Josip
Rupnik Marko Ivan	Šuštar Alojzij	
Rustja Božo	Šuštar Franc	Zajec Fabijana
Sedej Andrej	Tavčar Zora	Žerovnik Angelca
Snoj Alojzij Slavko	Tomažič Vida	Žorž Bogdan
Sraka Marija	Tonelli Riccardo	Žvokelj Marko
Starc Roman	Trstenjak Anton	
Stegu Tadej	Turnšek Marjan	
Steiner Štefan		
Stres Anton	Uran Alojz	
Strle Anton		
Strojin Marija		

Literatura:

- Arh, s. Jakobina. *Tečaj za izpopolnjevanje katehetov: Mirenski grad 1977*. V: CSS 11 (1977) 5–6, 95–96.
- Dermota, Valter. *Splošna šolska obveznost in slovenski katekizmi*. V: Katehetsko-pedagoški leksikon. Ljubljana: Katehetski center – knjižnice, 1992.
- Kobal, Vinko. *Miren 1974: Tečaj za izpopolnjevanje katehetov*. V: CSS 8 (1974) 5–6, 95–96.
- Lapajne, Vinko. *Naravni prostor kateheze je krščanska skupnost: 9. teden izpopolnjevanja katehetov, Mirenski grad od 5. do 10. 2. 1979*. V: CSS 13 (1979) 5–6, 95.
- Prša, Placid. *Tečaj za izpopolnjevanje katehetov na Mirenskem gradu (1976)*. V: CSS 10 (1976) 3–4, 63–64.
- Rudolf, Gašper. *Še ena prireditev na Mirenskem gradu*. V: CSS 5 (1971) 3–4, 58–59.
- Snoj, Alojzij, Slavko. *Verouk v župniji in priročniki po letu 1965*. V: Katehetsko-pedagoški leksikon. Ljubljana: Katehetski center – Knjižnice, 1992.
- Vidrih, Jože. *Triletni tečaj za izpopolnjevanje katehetov*. V: CSS 7 (1973) 5–6, 121–123.
- Podbersič, Renato. *Kateheza iz bogoslužja*. V: CSS 17 (1983) 7–8, 97.
- Podbersič, Renato. *Evharistija v katehezi – kateheza v evharistiji*. V: CSS 20 (1986) 7–8, 97.
- Ambrožič, Janez. *Novi časi – nove naloge*. V: CSS 25 (1991) 5–6, 65.
- Ambrožič, Janez. *Nova evangelizacija – modna muha ali nujnost?* V: CSS 27 (1993) 7–8, 97.
- Sedej, Andrej. *Birma kot pastoralna in katehetska odraslost*. V: CSS 31 (1997) 7–8, 125.

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ (2010)

UTRINKI OB 40-LETNICI KATEHETSKEGA SIMPOZIJA SKOZI OČI USTVARJALCEV IN UDELEŽENCEV

Gašper Rudolf, župnik v Novi Gorici
Prva četrtinka

Imel sem milost in veliko srečo, da sem od blizu videl začetke Mirenskega gradu (Mirenski grad je takoj po prvem katehetskem tečaju postal spoštljiva besedna zveza, ki je označevala katehetski tečaj in njegove pobude, zato jo upoštevam tudi v svojem razmišljanju) in z večje ali manjše razdalje tudi večino njegovih nadaljevanj.

Pogled na štiridesetletno prehojeno pot je seveda osebni. Zaradi pomena Mirenskega gradu bi se bilo morda dobro temeljiteje in v živo soočiti z več in drugačnimi pogledi ter pregledati povzetke tednov, njihovo aktualnost in sadove v našem katehetskem prostoru. Tako bi prebudili in posodobili tudi *Sklepni dokument plenarnega zbora* iz zdaj že daljnega leta 2000, zlasti njegova sklepna navodila, zapisana v 349. členu (letos mineva deset let od drugega zasedanja plenarnega zbora: 2.–4. 11. 2000).

Nekateri bolj ali manj stalni udeleženci in opazovalci Mirenskega gradu, med katere štejem tudi sebe, menimo, da bolj ko gledamo na celoto štirih desetletij, bolj ko tehtamo posamična dogajanja na Mirenskem gradu in posebej tista po njem, bolj nas vleče k oceni, da je bilo, kar zadeva Mirenski grad, večinoma in v bistvu povedano vse, kar je katehetsko strateško bistvenega, že v prvi četrtini tega projekta. Menimo, da so bile nadaljnje tri četrtine katehetskih tečajev, kasneje simpozijev, bolj ali manj variacije katehetske vsebine, metode in usmeritve Mirenskega gradu iz sedemdesetih let prejšnjega stoletja.

Razumljivo: začetni, zelo premišljen, motiviran in svež zagon Mirenskega gradu je bil pred štiridesetimi leti absolutna in tako pogumna novost, da je več let dovolj dobro odgovarjal na izzive slovenskega oznanjevalnega zaoznanja, posebej katehetskega, ki ga je kot takega zaznavalo in opredeljevalo prvo pokoncilsko desetletje.

Drugi razlog, zakaj izpostavljam prvo četrtino, je notranjecerkveni. Mirenski grad se je loteval za tisti čas pravih in resnih vprašanj, tako da je iz leta

v leto posredno in tudi neposredno organsko preurejal vseslovensko katehetsko zavest. Kar smo govorili, razpravljali in predlagali na Mirenskem gradu, je po nekem pripadnostnem in prenovitveno delujočem sistemu prehajalo v razprave, spoznanja in preverljivo prakso na terenu. Mirenski grad je za seboj puščal vidno sled.

Kasneje so se oblikovala pastoralna in katehetska škofijska ter medškofijska telesa. Morda je to tudi razlog, da Mirenski grad po prvem desetletju v slovenski prostor ni več prinašal prvotnega prenovitvenega kvasa ter začetne motivacijske, sodobne, povezovalne in dinamične vsebine. Lahko rečem, da Mirenski grad ni bil več nesporna, vsakoletna katehetska refleksija na Slovenskem. Začetni zagon se je, razumljivo, do neke mere zmanjšal ob drugih hvalevrednih ponudbah, ki so se rojevale vse do tiska in prenosa strokovne literature iz Evrope. Nekateri se ob tem sprašujejo, zakaj so se različne pobude raznih pokoncilskih subjektov razpršile.

V obdobju prve četrtine katehetskih simpozijev smo v katehezo v slovenskem prostoru in praksi prenesli npr.: katehezo odraslih, načrtnejše delo s starši veroučencev, metodo skupinskega dela z odraslimi in zlasti z mladimi, vprašanja, povezana z birmo (skupino je dve leti vodil msgr. Jožko Benedetič, takratni župnik v Solkanu, ki je izdelal prve birmanske kateheze na Slovenskem), opredeljevanje vsebine in metode dela z mladinskimi in študentskimi skupinami (delo msgr. Vinka Kobala in njegovih sodelavcev), ovrednotenje in prenovo predšolskega verouka (npr. delo s. Cecilije Žužek), vsebino in metodo dela z zakonskimi skupinami, motivacijo družinskih slavij, pripravo novih katekizmov s posebno skrbjo za ustreznejšo govorico in z antropološkim pristopom, uvajanje različnih animacij pri verouku itn.

Poseben čar je na Mirenskem gradu imelo delo po skupinah, v katerih so se udeleženci ne le povezali med seboj, ampak tudi zavezali za izpeljavo nekaterih nalog, s katerimi so se na tečaju ali v skupini seznanili in o njih razpravljali. Pogum, sanje, znanje in katehetsko-pastoralni prispevek prvih snovalcev katehetskih tečajev so dediščina, na kateri tečaji in kasneje simpoziji bolj ali manj uspešno temeljijo zadnjih štirideset let.

To je vsekakor dokaz, da je med pastoralnimi delavci, zlasti med katehisti-

njami in kateheti, živa skrb za oznanjevanje, posebej za katehezo in njeno nenehno prenovo. Pionirji katehetske prenove, morda celo katehetske gibanja, so v večnosti. Najboljši nekrolog pogumnim, »v veselju in upanju« povezanim možem in ženam, ki so začeli s tečaji, je štiridesetletnica Mirenskega gradu, ki se danes odvija tudi v Celju, Kančevcih in Oazi miru.

Takratno socialno ozračje

Začetke Mirenskega gradu je v najožjem krogu njegovih pobudnikov zaznamoval rahel strah pred »oblastjo«, ki pa se je zadovoljila s tem, da je med udeležence vrnila nekoga iz »svojih vrst«. Pri tem moram poudariti, da so bili ti opazovalci dobrohotni in iskreno naklonjeni dogajanju.

Vzdušje na Mirenskem gradu je bilo močno razgibano, vsaj v krogu katehetov in katehistinj prve četrtine. K temu je pripomoglo tudi pokoncilsko vrenje v Cerkvi. Prihajal je slovenski prevod danes skoraj pozabljenega *Holandskega katekizma* (*Krščansko oznanilo, Holandski katekizem* (v izvirniku *Novi katekizem*), Maribor 1971), ki je bil po svetu in pri nas tedaj najbolj odmeven in vznemirljiv poskus takrat sodobnega govora o krščanstvu. Morda se kdo še spomni, da je morala o *Holandskem katekizmu* razpravljati celo posebna kardinalska komisija, ki mu je priložila nekaj opomb (*Družina*, Ljubljana, 12. 7. 1970), povzetih na koncu slovenskega prevoda. Izšle so še druge, za takratni čas zelo pomembne publikacije: npr. Ratzingerjev *Uvod v krščanstvo* (Mohorjeva družba 1975).

Na tečajih na Mirenskem gradu so se vrstili predavatelji in tudi kakšna predavateljica, ki so med udeležence prinesli še dodatno stopnjevanje že tako razgibanega ozračja pokoncilskega iskajočega duha. Nekateri so prišli iz neteološke izkušnje, zlasti literarne, sociološke, psihološke in pedagoške, kar je udeležencem še bolj približalo katehetsko-oznanjevalni kontekst časa: npr. pisatelj prof. Alojz Rebula, prof. Mirko Mahnič, pisateljica Zora Tavčar, prof. Tine Hribar, dr. Anton Trstenjak in tudi predavatelji s Hrvaške, iz Italije in Avstrije.

Vodstvo katehetskih tednov (prvi voditelj je bil msgr. Albert Metlikovec, strokovni spremljevalec in analitik živahnih debat pa prof. dr. Valter Dermota) je vztrajno skrbelo, da v predavanjih in debatah nismo zahajali v

običajne katehetske splošnosti in svoje osebne zgodbe ter vzore, pač pa so nas skušali spodbujati, da bi prekvasil oziroma preuredili svojo katehetsko miselnost in dejavnost.

Mnogi kateheti in katehistinje, ki so se udeležili tedna na Mirenskem gradu, so nato preudarno prirejali katehetski program svojim večjim ali manjšim katehetskim sposobnostim, posebej krajevnim razmeram oziroma glavnemu dejavniku kateheze – katehetskim skupinam in njihovim družinam.

Začetki Mirenskega gradu so bili negotovi. Spraševali so se, kako pritegniti večje število udeležencev in udeleženk. Toda »pogumni možje in žene« so negotovost rešili tako, da je uršulinska provincialka s. Ireneja Rabič zagotovila udeležbo lepega števila sester uršulink, prof. dr. Valter Dermota je pritegnil salezijance, ostali pa so prišli, ker jih je nagovoril takratni »goriški prenovitveni katehetski krog«, ki se je zbiral okrog msgr. Alberta Metlikovca, bratov Godnič in še nekaterih, ali pa so enostavno čutili katehetske izzive v znamenjih časa.

Nekatera odprta vprašanja

Mnogi katehetski sodelavci ali opazovalci se nelagodno vprašujejo, kako da po izkušnji Mirenskega gradu možje in žene na odgovornejših mestih za katehezo ne odgovorijo operativno na izziv, da bi skupaj globlje premislili prenovu ali na novo zastavili naše katehiziranje (v zadnjih letih je npr. prof. dr. Vinko Potočnik predstavil vrsto raziskav in pobud).

Kje so vzroki ali razlogi, da ima Mirenski grad težave z organsko tematizacijo vsebin in tudi z načinom dela? Kaj in kdo hromi sodoben katehetski načrt?

Zdi se, da odnosi med Slovenskim pastoralnim svetom in Slovenskim katehetskim uradom (SKU) niso urejeni in v polni sinergiji; vsak ima svojo identiteto in ustrezno avtonomijo, toda sinodalno in sinergično sta zavezana za načrtovanje nadaljnje poti v zahtevnejše čase. Organizacijske in vsebinske zadrege ni mogoče v nedogled reševati – nekateri na to že dolgo opozarjajo – z neproduktivnimi, improviziranimi, med seboj nepovezanimi vsebinami »tega in onega leta«, marveč s sinodalnim izborom prioritet

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

in sinodalno usklajenim kratkoročnim, srednjeročnim in dolgoročnim načrtovanjem. Ali ni to nauk prve četrtinke?

Medškofijski organigram, kot je prikazan na zadnji strani *Sklepnega dokumenta plenarnega zbora*, je bil improviziran izhod v nekakšni prisili, kako povezati že takrat nepovezane cerkvene organizme. S tem ni nihče več zadovoljen. Zato je potrebna strokovna in učinkovita preureditev, da nacionalna in škofijska pastoralna ter upravna telesa ne bodo delovala drug mimo drugega, sploh pa ne (več) v medsebojnem ignoriranju, preigravanju ali izključevanju.

Ljudje, ki skušajo delovati v nepreglednem in zato tudi slabem sistemu postanejo kmalu kolateralna škoda, ne pa krivci, da prenova kateheze ne deluje in da imajo kateheti občutek, da ne dobijo pravega odgovora na svoja vprašanja.

Stanje je toliko bolj usodno v času, ki se bistveno razlikuje od tistega izpred štiridesetih let. Danes je celotna družba, v dobršni meri tudi tisti del, ki se opredeljuje za krščanskega, načeta v prav vseh temeljih vrednotah (v zadnjih letih ni nenavadno, če kdo npr. glasno podvomi, ali pri katehezi ob odobrenem učbeniku oznanja »prave stvari«). V tej trditvi ni pesimizma, ampak zavedanje, da smo pred novim izzivom in tudi pred novim, svežim upanjem, pred novim klicem po prenovi ali re-sistematizaciji kateheze.

Hvala Bogu, tega ne pripovedujejo več le nekateri kristjani na Slovenskem drugim kristjanom, tudi ne stari sopotniki nekih dogajanj zaradi kronike, pač pa vedno več odgovornih in pogumnih moških in žensk vseh generacij in poklicev, tudi taki, ki se še ne štejejo ali ne prištevajo več za člane Cerkve na Slovenskem.

Jože Pegan, župnik v Kopru
Moja »hoja« na Mirenski grad

Na katehetske tečaje na Mirenskem gradu sem vedno rad prihajal. Na začetku predvsem iz mla-

dostne radovednosti in radoživosti. To so bila tudi prva leta mojega duhovništva. V Ajdovščini, od tam sem doma, je bil takrat župnik pionir katehetskimi tednov, gospod Albert Metlikovec. Ob njegovem znanju in resnosti, ki jo je razdajal številnim duhovnikom, sestram in prvim laičnim sodelavcem, sem, zvest mirenskim tednom, tudi sam vstopal v neprecenljivo bogastvo in poslanstvo kateheze.

Leta 1987 sem bil – takrat se mi je zdelo, da zgolj po naključju – s strani koprške škofije določen za člana Medškofijskega katehetskega sveta, ki ga je vodil gospod Alojzij Slavko Snoj, profesor na Teološki fakulteti. Moja zvestoba vsakoletnim katehetskim tednom je tako postala nova in dragocena obveznost. V krogu članov Medškofijskega in kasneje Slovenskega katehetskega sveta ter sedanjega Slovenskega katehetskega urada sem pri pripravi katehetskih tečajev dejavno sodeloval vse do leta 2009. Posebej zares in z vso skrbnostjo sem sprejel večkratno vodenje katehetskih tednov. V tej vlogi sem srečeval vsakoletne udeležence, vse naše škofe in mnoge predavatelje. V odličnih predavanjih, ob pogovorih, popoldanskem delu v skupinah, v različnih delavnicah, na ekskurzijah in v pestrosti večerov ter v vedno lepo oblikovanem bogoslužju sem vsrkaval bogastvo katehetskega znanja in mnogih izkušenj ter tako obogaten zorel za dušnopastirsko poslanstvo v domači župniji in tudi v širšem prostoru Cerkve na Slovenskem.

Ko se sedaj ob tako visokem jubileju oziram v bogastvo rednih katehetskih tečajev na Mirenskem gradu, lahko z gotovostjo rečem, da so mi bili v velik blagoslov. Čas mirenskih srečanj je bil zame milostni čas. V njem sem se učil in zorel najprej sam. Ujet v premnoge pastoralne dolžnosti, sem ohranjal katehetsko kondicijo in svežino. To, tako upam, sem vedno z veseljem prenašal v dekanijski prostor in na poseben način v domačo župnijo ter v krog katehetskih sodelavcev. In še več: dragocena izkušnja vsakoletnega poglobljanja mi je pomagala premagovati tako razširjeno katehetsko malodušje in žal tako pogosto duhovno utrujenost.

Za sklep izrekam vsem hvaležne čestitke. Jezus Kristus, veliki katehet iz Nazareta, naj ohranja in naslednjih štirideset let blagoslavlja vsa katehetska prizadevanja in ves slovenski katehetski zbor.

*dr. Marija Sraka, katehistinja in voditeljica
SSKK*

Biti povabljen na izobraževanje

Dolga leta sem po službeni dolžnosti pošiljala vabila na različna izobraževanja tako laičkim katehistinjam in katehistom, redovnicam, redovnikom, pa tudi duhovnikom. A odziv? Včasih je bil, drugič ga ni bilo, včasih skromen, drugič številčen. Zakaj, ne vem. Včasih so k udeležbi pritegnila znana imena, drugič vsebina, zopet drugič ne eno ne drugo. Vedno znova se čudim, da kateheti niso sprejeli ponujenih možnosti izobraževanja za osebno zorenje in širjenje lastnega strokovnega obzorja.

In kako sem sama vstopila v proces katehetskega izobraževanja in izpopolnjevanja? Bila sem preprosto povabljen. Pokojni profesor dr. Valter Dermota nas je študente zadnjih letnikov teologije povabil na katehetski tečaj na Mirenski grad. Povabilu smo se odzvali. Tako sem bila na tečaju, ko je bil ta še dvotedenski. Po prvi izkušnji mi je postalo samoumevno, da se vsako leto v februarju odpravim na »romanje« na drug konec Slovenije, iz Prekmurja na Primorsko, kar takrat ni bilo tako preprosto, kot je danes, saj smo se vozili z javnimi prevoznimi sredstvi in sem potrebovala skoraj ves dan, da sem pravočasno pripotovala do cilja.

Danes si svojega katehetskega poklica ne znam predstavljati brez izobraževanja, ki ga je nudil ta teden. Najprej je širil moje strokovno obzorje. Spoznavala sem vedno nove katehetske in pastoralne vsebine. Tudi če so se ponavljale, so bili dani vedno novi poudarki, ki so mi pomenili izziv v razmišljanju in mi širili obzorje. Vsakokrat sem dobila vsaj nekaj novih spoznanj. Velik izziv so bili zame vedno tudi pogovori po predavanjih, kjer so se spoznanja še bolj izčiščevala, kristalizirala in osvetljevala s prakso.

Enakovreden del izobraževanja so bile popoldanske skupine – delavnice, v katerih sem se učila poslušati, pogovarjati, sprejemati drugačna mnenja, stališča, prečiščevati lastna. Kaj kmalu, že leta 1978, po vrnitvi s študija v Rimu, sem prvič vodila skupino. Dobro se spomnim tiste nedelje, ko sem prišla na Mirenski grad in prisledla k skupini katehistinj ter se predstavila.

Ena od katehistinj, redovnica, je dejala: »A to je tista!« Začudena sem jo pogledala in vprašala, kaj pomenijo te besede. Takrat sem se namreč po treh letih, po vrnitvi iz Rima, ponovno udeležila tečaja. Dejala je, da sedaj končno ve, kdo bo vodil skupino.

Vodenje skupine je bil zame vedno velik izziv, saj sem se doma precej časa pripravljala nanj, zbirala gradiva, ga pošiljala tudi udeležencem, kot smo se dogovorili z voditelji tečaja. Tako so se na sodelovanje v skupini lahko pripravili tudi slušatelji. Pogovor je bil tako bolj ustvarjalen. Zavedala sem se, da moram vsebino pogovora poznati bolje, kakor jo poznajo udeleženci. Čutila sem, da bom samo tako lahko skupino vodila tako, da bodo udeleženci napredovali v spoznanjih in odkrivali nove vidike. Vodenje je zahtevalo tudi veliko tankočutnosti in obzirnosti. Seveda mi je bil pri tem v veliko oporo končan študij v Rimu, pa tudi udeležba na predhodnih tečajih, na katerih smo spoznavali skupinsko dinamiko in načela vodenja skupine.

Zame osebno zelo dragoceni trenutki pa so bila tudi srečanja s katehistinjami, ki sem jih lahko srečala samo na simpoziju. Kljub temu da smo se videli le enkrat ali morda dvakrat letno, so se med nami stkala mnoga prijateljstva. Še pomembneje pa je bilo, da sem lahko s sebi enakimi spregovorila o težavah in lepih doživetjih svojega vsakodnevnega poslanstva katehistinje. Tako smo v prostem času, med sprehodi in med krajšimi odmori izmenjali mnoge izkušnje in se medsebojno bogatili.

Drugačna izkušnja tečaja, ki se je pozneje preimenoval v simpozij, pa je bila njegova priprava. Pri njej sem začela sodelovati skoraj takoj po vrnitvi iz Rima in nato kot članica Slovenskega katehetskega sveta (pozneje urada) ter kot voditeljica pisarne. Pri pripravi so se rojevale ideje, se dolgo prečiščevale, oblikovala se je osrednja tema srečanja, dokler se ni izoblikovala končna podoba petih predavanj, več skupin oziroma delavnic ter ostalega dogajanja. Kot voditeljica pisarne SKU sem imela težko nalogo, da poiščem predavatelje. Včasih je bilo potrebno za isto temo prositi več oseb. Ob prošnji je morala biti vsebina predavanja že toliko izoblikovana, da sem jo predavatelju lahko okvirno predstavila. Najtežje je bilo takrat, ko je predavatelj odpovedal v času, ko bi moral napisano že oddati. Tako se je celo zgodilo, da sem morala sama med potekom simpozija vskočiti in prevzeti predava-

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

nje. Ni bilo enostavno, še dobro, da sem predavanje že pred tem prebrala in se vanj poglobila.

Popoldanski del simpozija je bil vedno namenjen delu v skupinah oziroma delavnicah. V začetnem obdobju je bila vsebina predvsem pogovor o dopoldanskem predavanju, pozneje pa se je ta čas preoblikoval v delavnice, v katerih so udeleženci praktično preizkušali nove metode poučevanja oziroma katehiziranja – kako podajati vsebino na drugačen, bolj dejaven način. Zanimivo je, da so delavnice in učenje aktivnih metod sprejemali predvsem katehisti in katehistinje, manj duhovniki, ki se bolj oklepajo tradicionalnega frontalnega katehiziranja, upoštevajo pa tudi pogovorni, debatni način. V zadnjih letih sta bila tako v delavnice izmenično vključena oba načina.

Snovalci prvih tečajev, Albert Metlikovec, Valter Dermota in ostali, so se zavedali pomena občestvene razsežnosti takega izobraževanja, zato so že od začetka ob sredah popoldne organizirali živo spoznavanje konkretnega pastoralnega utripa na župnijah in korenin naše vere. V tem času smo obiskali župnije v bližnji in daljni okolici tostran in onstran meje, kulturne centre in znamenitosti. Ob tem pa nam je bil vedno pomemben skupni večer, druženje ob obedu in veselem razpoloženju, petju.

Nepozabna so tudi evharistična bogoslužja; pozneje smo vključili še skupno adoracijo. Vse je bilo vedno dobro, skrbno in kakovostno pripravljeno. Tudi tu smo ob dejavnem sodelovanju doživljali, kako lahko bogoslužje obogatimo in poživimo.

Kulturni večeri so bili prav tako eden izmed stebrov enotedenskega dogajanja. Spoznali in slišali smo veliko kulturnikov, ki so obogatili naše večere. Ob tem ne smem pozabiti na petkov večer, ki smo ga ustvarjali udeleženci sami. Prvotno se tečaj ni zaključil v petek, temveč šele v soboto z jutranjo zahvalno sveto mašo in skupnim zajtrkom. Večina je ostala do konca. V petkovem večeru smo udeleženci na šaljiv in igriv način povzeli celotedensko dogajanje. Ob tem smo se nasmejali, se sprostili, veliko peli, igrali ...

Tako je »Mirenski grad« postal in ostal eden izmed pomembnih stebrov

moje osebne rasti na področju strokovnega katehetskega in osebnega zorenja. Bistveno in pomembno je zaznamoval mojo osebno rast. Ne znam si predstavljati, kako bi se moje poklicno življenje katehistinje odvijalo brez te izobraževalne dimenzije. Vem samo, da bi bila moja kateheza, pa tudi jaz sama, v marsičem okrnjena, lahko rečem zakrnela, če se ne bi vsako leto, razen redkih izjem, podala na »romanje« na Mirenski grad. Zavedam se tudi, da me je to izobraževanje marsikdaj v pozitivnem smislu vznemirilo, razrahljalo moje ustaljene »tirnice« delovnih obveznosti, preresetalo navade, ki so me vodile v rutino. Vedno znova me je postavljalo pred nove izzive, poizkuse novih načinov dela z otroki in odraslimi. Tvegati nekaj novega ni bilo lahko, posebej v župniji, kjer se desetletja ni nič spremenilo in so bile tirnice že dolgo začrtane, zato je bil prisoten velik strah pred vsem novim in neznanim. Toda pogovori, predavanja in skupine so mi dajale pogum za nove metode in pristope. Tako sem izkušnje, ki sem jih iz leta v leto pridobivala na Mirenskem gradu, koristno uporabljala pri pastoralnem delu, pri srečanjih s starši, pa tudi pri katehezi otrok in mladine.

Ko danes gledam nazaj na prehojeno pot štiridesetih let tečajev oziroma simpozijev, sem hvaležna njegovim pobudnikom, ki so imeli pogum za nov začetek katehetskega izobraževanja po koncilu. Hvaležna sem za tisto prvo povabilo prof. Dermote. Hkrati sem hvaležna Bogu, ki me je pustil razpoložljivo, da sem vedno znova sprejela povabilo in izziv ter se podala na novo, neznano pot novih spoznanj. Ob vsem dogajanju na tečaju oziroma simpoziju je bilo nadvse spodbudno dejstvo, da so se ga udeleževali škofje. Škof Jožef Kvas je bil vedno navzoč in je ves čas dejavno sodeloval. Prav tako so bili vedno navzoči profesorji za katehetiko, ki so teden soustvarjali, kar danes zelo pogrešam, saj se katedra za katehetiko malo vključuje v podiplomsko izobraževanje svojih nekdanjih slušateljev. Pogrešam tudi, da svojih slušateljev, ki se pripravljajo na katehetsko poslanstvo na župnijah, odločneje ne povabijo na izobraževanje. Morda bo štiridesetletnica prelomnica tudi v sodelovanju med Teološko fakulteto in Slovenskim katehetskim uradom.

*Miha Herman, župnik v Teharjah in voditelj
Pastoralne službe v Celju*

Katehetski simpozij sprejema peti križ

Častitljivo obletnico obhaja naš katehetski zbor! Štirideset let neprekinjenega delovanja vsekakor zasluži našo pozornost in hvaležnost. Tako dolgo delovanje dokazuje, da je prizadevanje organizatorjev potrebno in smiselno ter koristi udeležencem.

Katehetskega tedna na Mirenskem gradu sem se prvič udeležil v prvem letu svojega kaplanovanja leta 1981. Bilo mi je všeč. Lepo je bilo vzdušje, zanimiva predavanja ter živahno skupinsko delo. Že naslednje leto me je takratni voditelj Pastoralne službe Maribor g. Jože Goličnik prosil, da bi vodil eno izmed delovnih skupin na ponovitvi tečaja v Mariboru. Tam se je zbralo manj udeležencev, popoldansko delo pa je potekalo v ožjem krogu. Tudi naslednja leta se je povabilo ponovilo in tako sem na teh tečajih postal stalni sodelavec. Organizatorji tečaja na Mirenskem gradu so nas gledali nekoliko zadržano, saj naj bi naše popoldansko delo ne bilo tako resno in kakovostno kot pri njih. Obstoječa štajerske oblike katehetskega tečaja je bil tako nekoliko negotov, vendar smo uspeli ohraniti svoj del. Kasneje sem se kot voditelj tajništva SKU nekajkrat vsaj za krajši čas ustavil na Mirenskem gradu in pozdravil vse udeležence. Videl sem, da je delo dobro utečeno. Ker pa sem bil vsa leta neposredno vpet v izvajanje katehetskega dela na področju takratne mariborske škofije, se bom v tem razmišljanju ustavil le pri katehetskem tednu na Štajerskem.

Kmalu zatem, ko sem leta 1989 prišel za župnika na Ponikvo, me je tedanji voditelj Pastoralne službe Maribor g. Vili Pangerl prosil, da prevzamem službo referenta za katehezo v naši škofiji. S tem sem postal tudi član Medškofijskega katehetskega sveta, ki je pripravljala vsakoletni tečaj. Dotedanja skrb za izvajanje je prerasla tudi v soodgovornost za načrtovanje in pripravo vsebinskega ter organizacijskega dela. Počasi smo v tedanji mariborski škofiji začeli oblikovati Škofijski katehetski svet, ki bi pomagal pri pripravi in izvedbi štajerske oblike katehetskega tedna. Leta 1994 je škof dr. Kramberger tudi formalno potrdil naše poslanstvo. Spoznali smo, da je za dobro izobraževanje potrebno spremeniti lokacijo in način popoldanskega dela,

zato smo se naslednje leto umaknili iz mestnega središča v Mariboru in organizirali tečaj še v Domu duhovnih vaj v Nazarjah. Pokazalo se je, da je bilo to dobro, saj je bilo udeležencev iz leta v leto več, hkrati pa se je večala tudi kakovost našega dela. Tudi bogoslužje smo lahko bogato obhajali. Napornemu intelektualnemu in duhovnemu delu smo dodali še družabno noto: v sredo popoldne smo organizirali zanimivo popoldansko srečanje na eni od župnij in si ob tej priložnosti ogledali kakšno izmed bližnjih naravnih ali kulturnih znamenitosti ter pripravili sproščen program z veliko petja in smeja. Tako je postajal katehetski teden za nas bogato duhovno, študijsko in družabno srečevanje. Po petih letih gostovanja v Savinjski dolini se je pokazalo, da potrebujemo večji prostor, ki bi bil bolj v središču. Obrnili smo se na Dom sv. Jožefa v Celju in tam našli pravi prostor. Od leta 2000 se tako redno zbiramo v Celju. Z veseljem lahko povem, da se število udeležencev in kakovost tega izobraževanja zvišujeta. Pri tem pomagata dobro okolje z urejenimi bivanjskimi pogoji in dober tim sodelavcev, ki skrbno načrtuje in dobro izvaja potrebne naloge ter ustvarja primerno vzdušje in pogoje za delo. K temu so veliko prispevali sodelavci katehetskega tečaja – nekateri vsa leta, drugi v času svojega mandata –, za kar sem jim zelo hvaležen: dr. Ivan Rojnik, dr. Julka Nežič, dr. Marija Sraka, Marija Prikeržnik, Franc Markovič, s. Judita Mihelčič, Rok Metličar, mag. Franc Zorec, s. Marija Zabret, s. Majda Pangeršič, Romana Bezjak, Fani Pečar, p. Janez Papa, žal že pokojna Dani Slatinek in p. Mirko Veršič ter še nekateri drugi. Skoraj si ne moremo predstavljati celjske oblike katehetskega simpozija brez naše Andreje Štunf, ki vse pripravi in budno spremlja. Nikoli ni manjkala s. Aleša Stritar, ki je vsa dogajanja skrbno ohranjala v fotografski in elektronski obliki. Vsem tem in tudi drugim sodelavcem in sodelavkam, ki so se nam dejavno pridružili v zadnjih letih, sem hvaležen za njihov delež skrbi in odgovornosti. Upam in želim si, da bo tudi letos tako.

V zadnjih letih smo naše vseslovensko izobraževanje poimenovali »katehetski simpozij«. Vsekakor smo hoteli ohraniti prvotnega duha, poudariti izobraževalni vidik, a ne izgubiti duhovnega. Vsak dan začnemo z molitvijo in sveto mašo, nadaljujemo pa s predavanjem. Že tradicionalno imamo bogato oblikovane uvodne molitve in domiselne predstavitve dogajanja prejšnjega dne v kombinaciji risb in računalniške animacije. K domačemu vzdušju pripomorejo pesmi in bansi.

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

Prepričan sem, da se je katehetskega izobraževanja koristno udeležiti. Na eni strani nas k temu priganja že sam verouk, ki postaja čedalje težji in zahtevnejši. Na drugi strani pa nas vabi tudi potreba po sodelovanju z drugimi kateheti, spoznavanju drugačnih pristopov in preprosti medosebni obogatitvi. Ob vsem trudu za strokovno znanje in tehnično opremljenost naših učilnic in pripomočkov vendarle ne smemo pozabiti, da smo najprej ljudje ter da človeško razpoloženje in topel pristop prinaša prvi stik kateheta z otroki in odraslimi. In tudi tega se na simpoziju lahko »nalezemo«.

Katehetskemu simpoziju želim v prihodnje še veliko mladostne zagnanosti, modrosti in umirjenosti srednjih let ter trdne navezanosti na Boga.

UDELEŽENCI SO POVEDALI ...

V štiridesetih letih se je katehetskega simpozija udeležilo veliko katehetov in katehistov. V arhivu SKU najdemo podatek (žal so sezname nepopolni), da jih je bilo okrog 1100. Mnogi izmed njih se simpozija udeležujejo že vrsto let, nekateri celo več kot petindvajset let. Nekaj smo jih prosili, da z nami podelijo svoje spomine, izkušnje in vzroke za zvesto udeležbo.

*s. Aleša Stritar ŠS, katehistinja
in »sestra Medija«:*

Svoje katehetsko poslanstvo sem začela leta 1984 v Stični. V istem letu sem se prvič udeležila tudi katehetskega tečaja na Mirenskem gradu. Priznam, da se ne spomnim več vseh obravnavanih tem, vendar vem, da sem bila takrat navdušena nad njimi in da sem jih pri katehetskem delu takoj preizkusila. Nekajkrat sem sodelovala tudi pri vodenju delavnic. Zelo dobro se spominjam prijetnega druženja in predvsem petja. Tudi jaz sem navdušeno pela, čeprav sicer najbolje obvladam »kvariton«. Pelo se je povsod: po obedih smo kar sedeli in sedeli ter prepevali slovenske narodne. Takrat smo jih znali vsi udeleženci.

Ko smo zvečer odhajali proti sobam, so pevske skupine nastajale kar po hodnikih in čez čas nas je bilo že za pevski zbor. Ti spomini so res enkratni! V tistih časih je g. Alojz Uran vodil priložnostni zbor Petelini, ki je odlično zapel pesem »Žabe svatbo so imele«. Pesem je spadala v železni repertoar vsakega katehetskega tečaja. Nepozabni so bili tudi petkovi veseli večeri, ko so posamezne delovne skupine pripravile skeče, vsebinsko povezane s temo tečaja. Do solz smo se nasmejali.

Precej let se katehetskih simpozijev udeležujem tudi kot »sestra Medija«: s fotoaparatom sem in tja malo pobliskam, da udeleženci ne bi preveč prikimavali predavateljem, in skrbim za ostalo tehnično zaledje. Čeprav je v tej službi res naporno, se vsako leto znova zelo veselim ponovnih srečanj.

Anton Glešič, župnik v Vrtojbi:

Zanimivo! Zgodilo se je v torek, 22. decembra 2009, ko me je ravno »oplazilo« nekaj bežnih vtisov nekdanjega praznika JLA. Pozvonil je telefon. Iz Slovenskega katehetskega urada so me zaprosili, naj napišem nekaj lastnih vtisov o katehetskih simpozijih na Mirenskem gradu. Kakšno naključje!

Pomislil sem, da je nekdanj slavna JLA že pred dvajsetimi leti neslavno propadla, katehetski simpozij na Mirenskem gradu in drugod po Sloveniji pa letos obhaja štiridesetletnico svojega neprekinjenega poslanstva.

Katehetski simpozij si predstavljam kot nekakšno zelo simpatično svetlo »zvezdo«, ki vsako leto v februarju zasiže pri nas na Goriškem ter osvetli in ogreje številne katehete in katehistinje. Ti prihajajo od blizu in daleč, da se s predavatelji posvetijo aktualnim vsebinam, povezanim s katehezo odraslih, mladine in otrok. V štiridesetih letih sem se simpozija skoraj vsako leto udeležil, če mi tega seveda ni preprečilo triletno bivanje v Beogradu, vreme ali bolezen. Rad sem prihajal, da bi v tednu dni v skupnosti pastoralnih delavcev in delavk doživel vsaj tri utrinke te simpatične »zvezde«.

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

Prvi utrinek je vedno doživetje skupnega molitvenega in evharističnega bogoslužja, ko je v naši sredi vsaj eden izmed škofov. Takrat bolj zbrano in lepše molim, pri čemer se spominjam svetopisemskih besed: »Glej, kako dobro in prijetno je, če bratje bivajo skupaj; le eno je potrebno ...; brez mene ne morete ničesar storiti«. Prav je, da se na simpoziju vsako jutro najprej osredotočimo na skupno obhajanje evharistije, ki je in ostaja vrhunec vsega krščanskega življenja tako klerikov kot laikov. Gospod škof v svojem nagovoru običajno povzame bistvo Božje besede in ga poveže z vsebino določenega dneva. Če nato tudi predavatelj med predavanjem pove, kaj ga je nagovorilo ob škofovi homiliji, je jasno razvidno, da vsi simpoziji in ves apostolat Cerkve črpajo moč prav iz evharistije.

Drugi utrinek je dandanašnja nujnost in potreba po stalnem duhovnem poglobljanju in strokovnem izobraževanju vseh pastoralnih delavcev. Od prvih začetkov katehetskih tečajev v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, ko sta ledino orala župnik Albert Metlikovec in prof. Valter Dermota, preko katehetskih seminarjev do današnjih katehetskih simpozijev se je zvrstilo veliko različnih predavateljev: škofov, duhovnikov, redovnic, laikov iz vse Slovenije in tudi od drugod. Bodimo Bogu in njim hvaležni za vse, kar so nam velikodušno in zavzeto posredovali.

Tretji utrinek je družabnost v dneh simpozija. Na začetku katehetskih tečajev smo prihajali na Mirenski grad večinoma samo duhovniki. Sedeli smo na klopih v današnji obednici. Študijsko vzdušje pri razgovorih je velikokrat sprostil duhoviti msgr. Ljubo Marc, župnik v Biljah, in še kdo. Med odmori je še danes vedno živahno, še bolj ob večerih in sredinih izletih. Med udeleženci je vedno več redovnic in laičkih katehistin in katehistov, ki bolj ali manj dejavno sodelujejo pri pogovorih. Nekateri priskočijo na pomoč tudi pri postrežbi ob obedih. Odkar je na Mirenskem gradu velika dvorana, nam študijsko okolje popestrijo razne razstave.

Moji trije utrinki bi bili nepopolni, če bi pozabil še nekaj. Vsako leto udeleženci radi obiščemo bolne in ostarele sestre usmiljenke, ki za nas in za blagoslov simpozija darujejo svoje molitve in trpljenje. Bog naj jim obilno poplača njihovo zvestobo. Pohvalo in Božje plačilo zaslužijo tudi dolgoletni velikodušni organizatorji in voditelji simpozija, gostoljubni redovniki laza-

risti, kuharice, strežnice in še marsikdo ...

»Kdor je poklican, da »poučuje o Kristusu«, mora zato najprej iskati tisti dobiček, ki obstaja v vzvišenem spoznanju Jezusa Kristusa.« Treba je »vse zavreči, da bi si pridobili Kristusa in bi bili v njem« in da bi »spoznali njega in moč njegovega vstajenja ter svoj delež pri njegovem trpljenju, pri tem pa mu postali podobni v njegovi smrti, da bi tako prišli do vstajenja od mrtvih (Flp 3,8–11)« (KKC 428).

mag. s. Brigita Zelič, katehistinja v Novem mestu

V času svojega noviciata pri hčerah Marije Pomočnice na Bledu sem pozimi leta 1974 prvič slišala za dogajanje na Mirenskem gradu. Sestre katehistinje, ki so se po enem tednu vrnile v skupnost, so o njem pripovedovale z velikim navdušenjem in se nato brez pomislekov napotile še na drugi del tečaja, ki je potekal v sklopu dveh tednov. Sama sem nato, malo pred koncem študija, na tečaju prvič sodelovala leta 1980 in tako začela dobivati vpogled v katehetsko dogajanje pri nas. Prav na Mirnu sem spoznala osebe, ki so z veliko predanostjo in zavzetostjo delovale v katehezi in so mi bile pri mojih začetnih korakih v oporo in spodbudo.

Ob vsem, kar spada k strokovnim vprašanjem, smo doživeli izkušnje, porojene iz veselega oznanila. Nepozabno so se mi v spomin vtisnili npr. nekateri komični prizori zaključnih veselih večerov. Ob misli na dogajanje v prvih časih na Mirenskem gradu v sebi še zaznavam odmev ubranega in razigranega petja v mnogih trenutkih dneva. Jutranja slovesna bogoslužja v veličastnem Marijinem svetišču in skupno obhajanje večernic v njem so vsakemu dnevu dajala poseben pečat. Hlad v svetišču nas ni ogrozil. Zunanjje ozračje pomladi, prvi zvončki na bregu pod Mirenskim gradom in naš prenovljeni pogum so nato našim domačim ognjiščem, še zavitim v zimo, vsako leto naznanjali, da se življenje znova prebuja.

Božena Vesel, katehistinja v Kočevju:

Kaj mi pomeni katehetski simpozij? Zelo veliko. Tam dobim nove smernice za osebno rast, potrditev, da delam dobro, ali opozorilo, da ne delam prav.

Ko sem leta 2003 začela poučevati verouk, sem bila v veliki dilemi. Nepristano sem se spraševala: »Ali delam prav?« Počutila sem se skoraj tako kot tedaj, ko sem prvič stopila v razred kot profesorica zgodovine. No, takrat sem bila le tovarišica, na naziv profesorica ali gospa nisem smela niti pomisliti. Pa to ni pomembno! Obema začetkoma je skupno, da so bili pred menoj otroci, ki so nemirno čakali, kaj bom naredila. Ko sem se pri prvi uri verouka pred otroki pokrižala in začela moliti, sama sebi nisem verjela, da je to res.

Misli so mi pobegnile tja v daljna leta, ko sem kot učenka opazovala, kako so iz stene učilnice sneli križ in obesili sliko maršala Tita. Pouk smo namesto s križem začeli z vzklikom: »Za domovino, s Titom naprej!« Nato sem pomislila na osemdeseta leta, ko me je kolega, ki je bil član ZK, vprašal, če upam, da bo božič še kdaj dela prost dan. Odgovorila sem: »Ne.« V ušesih mi še danes zveni Prešernov verz: »Sem dolgo upal in se bal, slovo sem upu, strahu dal.« Dolgo sem upala, le slovesa nisem dala upanju – hvala Bogu. Dočakala sem to, kar sem čakala trideset let, in bilo je vredno.

Kljub temnim dnevom sem z leti utrjevala svojo versko vzgojo, ki je dobila trdne korenine že pri mojih starših. V roke sem vzela Sveto pismo. Toda to ni bilo dovolj. Vpisala sem se v svetopisemski tečaj pri gospodu Koncilji. Moje vedenje o veri je nepristano raslo in vedno bolj se je v meni prebujala želja, ki se je v meni skrivala že od mladih let, da bi svoje znanje ponudila še komu.

Ko je v letu 2003 smrt že drugič prestopila prag naše hiše, sem bila v hudi duševni stiski. Vedela sem, da moram začeti nekaj, kar mi bo dalo vero, upanje in ljubezen. Zahvaliti se moram gospodu župniku Gnidovcu, ki mi je zaupal poučevanje verouka in me že prvo šolsko leto poslal na katehetski

simpozij na Mirenski grad. Od tedaj sem se simpozija udeležila že sedemkrat in lahko trdim, da mi ta srečanja zelo koristijo. Ko se začne veroučno leto in ko dobim v roke prvo številko Naše kateheze, najprej pogledam napovednik in se prepričam, kdaj bo simpozij na Mirenskem gradu. Prevzamem me notranje pričakovanje. Zopet bom pet dni v miru poslušala, razmišljala, molila ter se duhovno izpopolnjevala.

Dopoldanska predavanja so za mojo duhovno rast, popoldanske delavnice pa za strokovno izpopolnjevanje. Veliko novega izvem in vse to želim prenesti svojim veroučencem. Poseben pečat dajo simpoziju škofova navzočnost, njegov nagovor pri sveti maši in sproščeno druženje med vsemi udeleženci. Ko sem bila na simpoziju prvič, se me je še posebej dotaknil obisk ostarelih sester, ki veliko molijo za vse, ki smo molitve potrebni. To je čas, ki ga preživim proč od svetnega, brez dnevnih novic, brez radia, televizije in dnevnega časopisja, a je vendar tako poln, poln duhovnosti. V njem si nabere novih moči za nadaljnje delo in življenje.

Vsak trenutek, ki ga preživim na Mirenskem gradu, se mi za vedno vtisne v spomin in me navdihuje z besedami psalmista: »Gospod, naš Gospod, kako čudovito je tvoje ime po vsej zemlji« (Ps 8,2).

Cilka Kavčič, katehistinja v Portorožu:

Že mnogo let konec januarja ali v začetku februarja v različnih krajih Slovenije potekajo katehetska izpopolnjevanja. Vsako leto se udeležim enega izmed njih. Zakaj sem ves teden pripravljena poslušati predavanja, pogovore, sodelovati v različnih delavnicah, pri bogoslužju, večerih? Vse to sem pripravljena, ker opravljam katehetski poklic. Če obstaja kakšno delo, pri katerem je človek lahko samozadosten, to gotovo ni katehetsko delo. Povezano je z vedno novimi ljudmi, z novim časom. Ta s svojim tehnološkim razvojem vpliva na mlade, ki se od generacije do generacije zelo razlikujejo. Za katehetski simpozij se predavatelji in voditelji delavnic posebej pripravijo in nam poskušajo prikazati, kaj vse vpliva na da-

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

našnje otroke, mlade in starše, ki jim kateheti skušamo posredovati veselo oznanilo. Skupaj razmišljamo, kakšne metode in sredstva naj uporabimo, da bomo bolj učinkoviti. Na simpoziju pa je najpomembnejše medsebojno srečevanje. Vsi, ki se trudimo za Božje kraljestvo, se ukvarjamo s podobnimi težavami. Rešujemo jih vsak na svoj način. Ta izmenjava izkušenj je dragocena, dragoceno pa je tudi prijateljstvo, ki se spleta med nami. Oboje me opogumlja, da vztrajam tudi v težjih preizkušnjah.

s. Irena Janež OSU, katehistinja:

Če le morem, se katehetskega simpozija vedno rada udeležim, saj pomeni bogat doprinos k mojemu katehetskemu izpopolnjevanju. Rada sem katehistinja in to poslanstvo mi je zaupano že skoraj šestiintrideset let. Kljub temu pa ne morem reči, da že vse vem in znam. Nasprotno, lahko bi rekla, da je katehetsko vsako leto zahtevnejše. Prav zato se rada udeležujem katehetskih simpozijev, saj se tam srečam s kateheti in katehistinjami, s katerimi si lahko podelimo vesele, lepe, pa tudi manj vesele izkušnje. Skupaj rešujemo katehetske težave in iščemo nove poti za bolj pričevanjsko oznanjevanje Gospodovega veselega oznanila.

Vesela sem predavanj, ki bolj ali manj nagovarjajo prav nas katehete. Postavljajo nas v realnost današnjega okolja in nas spodbujajo, kako danes odgovarjati na izzive določenih skupin in posameznikov.

Tako kot imamo redovniki navadno ob koncu leta tridnevno duhovno obnovo, da pred Gospodom pregledamo svoje živeto posvečeno življenje in naredimo kakšen sklep kot »odskočno desko« za naprej, hote ali nehoti tudi v času simpozija razmišljam o svojih veroučencih, pristopu do njih, naših medsebojnih odnosih. Pri tem oblikujem sklepe, kje moram začeti ravnati drugače. Lahko rečem, da mi katehetski simpozij nikoli ne krni volje za naprej, temveč mi vliva novih moči in spodbud.

Janez Žerovnik SDB, kaplan na Igu:

Nisem posebno nadarjen katehet, zato hodim na simpozij. Ta mi pomaga in mi daje novih spodbud za poučevanje. Na eni strani si pridobim nove tehnične in praktične pristope, na primer kakšno katehezo, pesem ali dinamiko, ki jo tam izvedemo in jo doma uporabim. Na drugi strani pa se v tednu dni srečevanja z vsemi, ki so v istem poklicu, tudi teoretično poglobljam v katehetske vsebine. Skupnost katehetov in katehistinj, predavanja, čeprav sem ob njih včasih tudi nejevoljen, mi v srcu obudijo navdušenje za poučevanje verouka.

s. Magdalena Cimerlajt OSU, katehistinja:

Ko sem zaslišala vprašanje, kaj mi pomeni katehetski simpozij, se je v meni nekaj radostno zganilo (prim. Lk 1,44). Resnično, razveselila sem se ga. V meni vzbuja hvaležnost za prejete darove pod tremi vidiki.

1. Strokovno izpopolnjevanje in poglobljanje v katehetsko delo v vseh starostnih obdobjih preko vsakoletnih kvalitetnih predavanj. Dragocena so! Marsičesa od tega, kar predavatelji predstavijo, ne bi sama nikoli prebrala, preštudirala ali strokovno analizirala. Vedno je bilo pripravljeno tudi kakovostno delo po skupinah, kot smo popoldneve imenovali v prvih letih katehetskega tedna. Sedaj se organizatorji resnično trudijo za dobre delavnice. Kdor hoče, lahko zase v vsem najde zrno ali bogata zrna.

2. To je zame tudi čas za neko obliko duhovnega poglobljanja. Kako dragocene so skupne maše! Dobro so pripravljene in čuti se, da vsi sodelujemo s srcem. To je čas odmaknjenosti od rednih dolžnosti, ki so na drugačen način vključene tudi v to duhovno dogajanje. Ne manjka niti priložnosti za osebno molitev in srečanje z Gospodom. Na simpoziju skratka še bolj

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

doživim, da »v Njem živimo, se giblremo in smo« (Apd 17,28). To si upam zapisati po mnogih letih sodelovanja na katehetskem simpoziju.

3. Zame je bil simpozij tudi čas utrjevanja medsebojnega prijateljstva. Z vami želim podeliti utrinek iz prvih let katehetskih tednov. Naše delo se je odvijalo v zelo tesnih bivanjskih prostorih. Obednica je služila tudi za dvorano. Bili smo skupaj, si pomagali, kramljali, se veselili v tej preprostosti in bili srečni, da nam je dano skupaj iskati in okušati, kar je pripomoglo tudi k duhovni povezanosti in medsebojnemu spoštovanju. Vse to si upam primerjati z odlomkom iz Svetega pisma o življenju prvih vernikov (prim. Apd 2, 42–47).

Zavedam se, da je to le nekaj drobcev, dragocenih kamenčkov mozaika iz štiridesetletnega življenja katehetskega simpozija. Vedno smo radi in prostovoljno prihajali ter se navdušeni in okrepljeni vračali k tistim, ki so nam bili zaupani na kakršen koli način. Danes je veliko ponudb katehetskega izpopolnjevanja, vendar mislim, da so mladi rodovi prikrajšani za izkustvo, ki smo ga doživeli še v začetnih obdobjih katehetskega tedna.

*Mara Pižent, katehistinja
v Šempetru pri Gorici:*

»Kdor ne stremi, da bi bil boljši, tudi dober ni več.« Tako kot te besede držijo za moje vsakdanje življenje, držijo tudi za moje katehetsko poslanstvo. Z željo, da bi bila vsaj dobra, če že ne boljša, se vsako leto z veseljem udeležim katehetskega simpozija na Mirenskem gradu. To je zame dragocen čas, ko poskušam uglasiti svojo katehetsko dušo tako, da bo moja kateheza zvenela v harmoniji z Bogom, naukom Cerkve in katehetskim zborom. To je zame milostni kraj, kjer se v prijetni družbi katehetov in katehistinj počutim domače, saj podobno doživljamo radosti in bolečine kateheze. Z njimi en teden diham »katehetski« zrak, da prevetrim zatohlost svojega delovanja in iščem novih spodbud za živo, pričevanjsko katehezo. Tam zajemam iz studencev novih vsebin, ki nam jih z veliko gorečnostjo podarjajo vrhunski

predavatelji, in v novi luči osvežujem stare, že pozabljene. Tudi izmenjava izkušenj in pogovori z udeleženci so dragocene drobtinice, ki bogatijo katehetski zaklad, iz katerega potem lahko črpam med veroučnim letom. Tam pospravljam nered in rutino, ki se med letom prikradeta v mojo katehezo, odkrivam, kaj moram spremeniti, izboljšati, kaj opustiti in kaj na novo začeti. Katehetski simpozij je zame Božji dar, ki mi vedno vlije novih moči, poguma in pristnega krščanskega veselja.

Tone Maroš SDB, kaplan v Šentrupertu:
J.M.J.! Spomini in vtisi na katehetski simpozij 1970–2010.

Pisalo se je leto 1969. 27. julija sem imel novo mašo, v istem tednu pa je tudi astronaut Armstrong poletel in pristal na luni ter dejal: »To je majhen korak za človeka, a velik za človeštvo.« Te besede bi lahko nekoliko priredili in uporabili tudi ob spominu na začetke katehetskega tečaja na Slovenskem: »To je majhen korak za začetek poglobljene slovenske kateheze, a velik za vso bodočo slovensko katehezo.« Ta korak so naredili trije veliki in neustrašeni možje, ki so slovensko katehezo hoteli poživiti in ji dati nov zagon že v tistih svinčenih časih komunizma: profesor katehetike dr. Valter Dermota SDB ter znana Primorca g. Albert Metlikovec in župnik g. France Godnič.

Mislim, da je bil prvi tečaj na Mirenskem gradu v začetku februarja 1970 in je trajal dva tedna. Tako je bilo vsaj prvi dve leti, če ne celo nekaj več. Ker je bila med tečajem nedelja, so nekateri duhovniki šli v soboto domov in se v nedeljo zvečer spet vrnili. Nekateri pa smo lahko na Mirenskem gradu ostali tudi za konec tedna. Ker se je naš g. Dermota bal, da bo na tečaju premalo slušateljev, je na prvi tečaj povabil tudi vse salezijanske bogoslovce petega letnika (bili smo tik pred novo mašo) in tiste študente šestega letnika, ki so že bili duhovniki. Obisk je bil tako že na prvem tečaju zelo dober.

Vsi, ki ste se začeli udeleževati tečaja ali simpozija na Mirenskem gradu po času, ko je bila zgrajena nova dvorana, si ne morete predstavljati, v kakšnih razmerah so se odvijala predavanja in naša skupna srečanja pri zajtrku,

kosilu in večerji. Kakšna je bila predavalnica, ki se je potem spremenila v obednico in obratno? Obsegala je predprostor pred sedanjo kuhinjo do premične stene in še dodatni dvakratni predprostor do vključno prvih vrat v sedanjo obednico. To je bila torej precej dolga predavalnica in obednica v enem. Sedeli smo stisnjeni kot vžigalice v škatlici. Pa tudi marsikatera miza je bila zveržena, ker je bila narejena iz tankih iverk. Torej prava revščina v primerjavi s sedanjimi razmerami! Le spalnice, čeprav večinoma večposteljne, so bile takrat dobre. Prav spreminjanje predavalnice v obednico in potem spet v predavalnico nas je zelo povežalo. Nikogar ni bilo, ki ne bi vsaj brisal mize, pripravljal krožnikov in kozarcev ali pa vse to ponesel v kuhinjo, da smo lahko začeli s predavanjem. Takoj v začetku smo se razdelili tudi v skupine, ki so imele določene zadolžitve: molitev, čiščenje in pospravljanje miz ter pripravljanje za predavanja.

Predvsem pa so nas podpirale sestre hčere krščanske ljubezni ali usmiljenke, ki so nudile prenočišče katehistinjam, kdaj pa tudi bogoslovcem in duhovnikom. Sestre so skrbele za kuhinjo in postrežbo. Tiste starejše, predvsem pa bolne, so noč in dan molile za uspeh tečaja – simpozija. To je bil in je še vedno velik Božji blagoslov za uspeh vsakoletnega srečanja. Vedno smo jih udeleženci posebej obiskali in se v njihovi veliki skupni sobi pogovarjali z njimi. Nekatero so v mladosti delovale predvsem v Srbiji, Makedoniji in Črni Gori, druge v misijonih, npr. v Čilu, kjer je bil petinštirideset let misijonar tudi moj stric salezijanec Martin Maroša. Lani je 28. novembra v Veržetu obhajal železno mašo. Z njim je bila v misijonih usmiljenka s. Ana Krištof, ki je sedaj pokopana na Mirenskem gradu. Enkratni so bili ti pogovori s sestrami. Skupaj smo zapeli in zmolili za Božji blagoslov.

Mogoče marsikdo od mlajših misli, da smo zaradi revščine godrnjali ali bili nezadovoljni. Povedati moram, da je bilo ravno obratno. Iz leta v leto smo postajali vse bolj enkratna bratska in sestrsko skupnost slovenskih katehetov in katehistinj. Res je, da smo bili v začetku udeleženci večinoma bogoslovci in duhovniki ter le nekaj katehistinj, predvsem sester redovnic. Kmalu pa so prišle tudi prve laiške katehistinje. V posebnem spominu sta mi ostali predvsem Sonja Bizjak in Nika Malovrh. Skupaj z redovnicami, predvsem z uršulinko s. Darjano Toman, sta prinesli veliko svežine – še posebej v pogovoru o delu s prvošolčki.

G. Metlikovec je zelo lepo vodil tečaje, čeprav je bil precej strog. Močno je uveljavljal dva izraza: »točnost« in »delavoljnost«. Prva srečanja so bila posebej zanimiva. Pri mizi so sedeli skupaj samo bogoslovci, vodeča »trojka«, potem duhovniki in spet drugje katehistinje in redovnice. Vsem nam je bilo nerodno. Pa so nam spet ljubi Primorci priskočili na pomoč. Bili so blizu Italije in na drugi strani meje so kupili napihljive balončke. Kar naenkrat so se pojavili med odmorom po kosilu v zraku. Začeli smo tekmovati med seboj, kdo bo udaril več balončkov in jih podal drugemu. Tako so začele padati medsebojne pregraje, strah in nezaupanje. Smeha in šal ni zmanjkalo. Res je zanimivo, kako lahko majhen in nepomemben balonček spreminja medsebojne odnose. Tako je pač v življenju, da vedno iz majhnega raste ali zraste veliko.

Omenil sem že odmore. Brez njih si »delavoljnosti« med predavanji in v delavnicah ni mogoče zamisliti. Poleg različnih iger smo uživali v sprehodih: trije, štirje in tudi več skupaj smo se sprehajali po hribu gor in dol ali celo po vasi Miren. Vendar smo morali paziti, da se nismo preveč približali meji, kjer so stražarji zelo pazili, da ne bi kdo pobegnil iz socialističnega raja.

Nepozabni so bili veseli večeri, navadno v petek. Duša teh večerov je bila s. Darjana, ki je s sodelavci uspela vse lepo pripraviti. Vsakokrat smo »pokali od smeha«. Najbolj mi je ostal v spominu veseli večer, posvečen »slovenski pohabljeni katehezi«. Poleg drugih sta enkratno zaigrala tudi g. Dermota, ki se je z zlomljeno in pohabljeno nogo z berglo in obvezano glavo prikazal na prizorišču skupaj z g. Metlikovcem, ki je bil tudi ves obvezan in polomljen ... Vsi pohabljeni, ki so se zvrstili ob njiju, so nakazovali bolj ali manj možne rešitve.

Zelo posrečene so bile tudi popoldanske delavnice z dobrimi voditelji, med katerimi je takrat blestel g. Gašper Rudolf. Že ob prijavi na tečaj smo se morali odločiti, v kateri delavnici želimo sodelovati. Še posebej smo upoštevali »delavoljnost«. Rezultati delavnic, vsaj nekaterih, so bili osnutki novih katehez, potem poskusnih učbenikov, nato pa rednih. To delo se je nadaljevalo tudi med počitnicami, vse do drugega tečaja. Takrat so se začeli resnični premiki naše slovenske kateheze, ki se še nadaljujejo. Vedno so

Utrinki ob 40-letnici katehetskega simpozija ...

bila lepa somaševanja s sodelovanjem posameznih skupin. Pri maši so bile prisotne tudi bolne sestre. To nas je posebej povezovalo.

Bogatila so nas tudi srečanja z različnimi skupinami. Nepozabne so bile srede, ko smo se podali na krajši ali daljši izlet. Včasih nas je med tečajem presenetil tudi sneg, kar je na Primorskem sicer redko. Spominjam se enega izmed naših odhodov. Odhajali smo v snegu. Tiste, ki so se peljali prvi, je zaneslo, drugi pa so se zaletavali vanje. Kljub praskam ni bilo nobenega oštevanja, zamer. Nasprotno: zaradi komičnih situacij je bilo le veliko smeha.

V spomin se mi je zelo vtisnil tudi obisk škofa dr. Jožefa Pogačnika. Želel je, da bi se tečaja udeležilo čim več katehetov in katehistinj. Zato je predlagal, da bi se tečaj preselil v Ljubljano, kjer je bila na razpolago velika teološka dvorana. Vendar je bila »trojka« in večina udeležencev proti. Škofu smo povedali, da to ne bi bilo prav, saj bi v mestu odpadle delavnice, ker bi se večina hitro razkropila. Tudi ne bi bilo lepih medsebojnih bratskih in sestrskih sprehodov po kosilu, ki smo jih imeli na Mirnu. Manjkala bi srečanja pred spanjem po hodnikih. Ob večerih je od vsepovsod donela pesem ali se je slišal prijeten pogovor. Kot moder mož je škof prisluhnil našim utemeljitvam in tako so tečaji ostali na Mirenskem gradu. Potem so poskusili tudi v Nazarjah pri frančiškanih. Nato je prišel na vrsto Sv. Jožef v Celju, kjer se katehetski simpozij odvija zelo lepo še danes. Tako imamo zadnja leta več možnosti za udeležbo. Hvala Bogu, da je tako.

Ob koncu ne morem, da ne bi omenil gospodov lazaristov. Pri njih smo bili vedno dobrodošli. Sprejemali so nas z vso bratsko ljubeznijo. Bog naj njim in sestram bogato vrača s svojim blagoslovom, predvsem z novimi poklici.

*s. Zdenka Prevolšek MS,
katehistinja na Dobrovi:*

Katehetsko poslanstvo, ki ga opravljam na župniji, mi predstavlja zahtevno in odgovorno nalogo. Zato sem hvaležna, da se lahko udeležujem katehetskih simpozijev, na katerih osvežim in poglobim katehetske vsebine, izmenjam izkušnje in pridobim ideje za bolj kakovostno delo. Posebej dragocen Božji dar pa je povezanost s katehetskimi sodelavci, ki jo gradimo na simpozijih.

Elizabeta Kos, katehistinja

Mirenski Grad je zame postal pojem pričakovanja, odkar sem se prvič kot slušateljica katehetske šole udeležila tedenskega izobraževalnega srečanja. Najprej sem radovedno opazovala nasmejane obraze, njihove prijazne pozdrave. Hitro sem se počutila sprejeto in že sem bila ena izmed vedoželjnih poslušalk. Zame je bilo pravo odkritje delo v skupinah. Občudovala sem sproščenost v pogovoru med duhovniki, sestrami in ostalimi katehistinjami. Hitro sem se opogumila, dvignila roko, se oglasila, saj je iz mene privrela praksa iz veroučnih let in že sem razmišljala, kako bom kot katehistinja zajemala iz bogastva idej tega srečanja.

Začetki na Mirenskem gradu

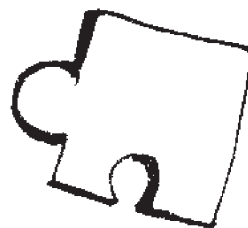

Udeleženci 1971

Udeleženci 1972

Pripravljamo

Seja SKS
v Mali Loki 2002

V pisarni SKU

Priprava napisa,
Mirenski grad 2006

Večerno ustvarjanje, Celje 2006

Izza odra

Predavanja

Mirenski grad 1990

Mirenski grad 1994

Celje 2001

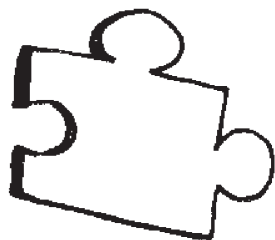

Celje 2009

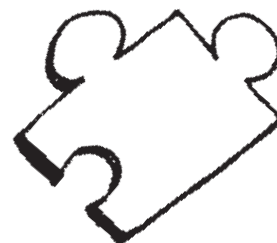
Delavnice

Ljubelj 2008

Celje 2001

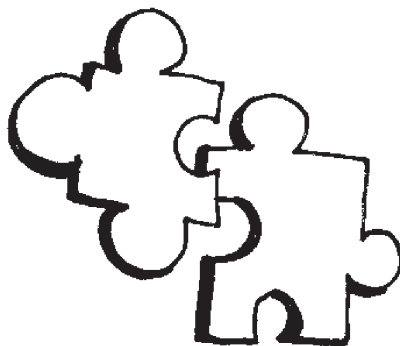
Darujem ti ...

Celje 2009

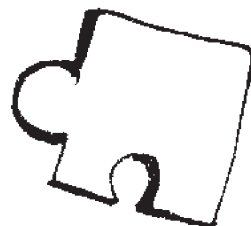
Mirenski grad 2008

Ta veseli večer ali lepo je biti skupaj

Praznovanje 30-letnice

Veseli večer 1997

Pesem veselih src

Celje 2008

Mi gremo pa na rajžo

V rudniku 2001

Obisk Krasa 2006

Pristno veselje, Ljubelj 2009

Kazalo

mag. Franc Zorec UVODNIK	5
p. Tomaž Podobnik PREPOZNALA STA GA PO LOMLJENJU KRUHA ...	9
mag. p. Branko Cestnik MALA PRED-EVHARISTIČNA PEDAGOGIKA	39
dr. Marjan Turnšek EVHARISTIČNI KATEHET	51
mag. Janez Oberstar EVHARISTIJA, URESNIČEVANJE SKRIVNOSTI NAŠEGA ODREŠENJA	75
mag. s. Magda Burger PO NJIHOVIH SADOVIH JIH BOSTE SPOZNALI	99
mag. s. Magda Burger KATEHETSKI SIMPOZIJ NEKOČ IN DANES (ZGODOVINSKI PREGLED)	119
UTRINKI OB 40-LETNICI KATEHETSKEGA SIMPOZIJA SKOZI OČI USTVARJALCEV IN UDELEŽENCEV	129

PREDAVATELJI

P. TOMAŽ PODOBNIK DJ, univ. dpl teol., član pripravljalnega odbora za slovenski evharistični kongres
tomaz.podobnik@rkc.si

P. BRANKO CESTNIK CMF, mag. mladinske pastorale, župnik na Franko-lovem in v Črešnjicah, pisec prispevkov za Družino in druge pastoralne publikacije
brankoc@klaretinci.net

MARJAN TURNŠEK, dr. teologije, mariborski nadškof pomočnik in redni profesor na Teološki fakulteti
marjan.turnsek@guest.arnes.si

JANEZ OBERSTAR, mag. teologije, itinerant (potujoči katehist), škofijsko misijonsko semenišče »Redemptoris Mater« v Berlinu
janez.oberstar@rkc.si.

TADEJ STEGU, dr. znanosti, asistent na Teološki fakulteti, Ulica bratov Tuma 1, 1000 Ljubljana
tadej.stegu@teof.uni-lj.si.

S. MAGDA BURGER ND, mag. mladinske pastorale in katehetike, strokovna sodelavka SKU
magda.burger@rkc.si

Dosedanje teme katehetskih simpozijev
1971 - Kateheza odraslih
1972 - Kateheza mladine
1973 - Kateheza predšolskih in šolskih otrok
1974 - Kateheza odraščajočih
1975 - Zakonci - družinska kateheza
1976 - Človeško dozorevanje
1977 - Krščansko dozorevanje
1978 - Katehetska govorica
1979 - Krščanska skupnost in mala občestva
1980 - Krščanska družina - domača Cerkev
1981 - Kateheza odraslih
1982 - Sveto pismo v katehezi
1983 - Kateheza in bogoslužje
1984 - Uvajanje v zakrament sprave
1985 - Kateheza v službi krščanske poklicnosti
1986 - Evharistija in kateheza
1987 - Kateheza v slovenski sekularizirani družbi
1988 - Kateheza na Slovenskem danes in jutri
1989 - Duhovna razsežnost kateheze
1990 - Kateheza - vzgoja za nove odnose
1991 - Dom, šola in župnija za celostno vzgojo
1992 - Vzgoja za karitas
1993 - Nova evangelizacija - novo upanje za mlade
1994 - Mediji in nova evangelizacija
1995 - Mladostnik med družino, Cerkvijo in družbo
1996 - Krstna kateheza - temelj vere
1997 - Birmanska kateheza
1998 - Vzgoja za družinske vrednote
1999 - Katehet in duhovni poklici
2000 - Kateheza v službi sprave
2001 - Evharistija in Gospodov dan
2002 - Kateheza in prosti čas
2003 - Didaktika pri katehezi
2004 - Kateheza v spremenjenih razmerah
2005 - Kateheza - komunikacija vere
2006 - Evangelij oznanjati ali poučevati?
2007 - Od oznanila k poslanstvu
2008 - Kateheza oblikuje podobo Boga
2009 - Evangelij - srce kateheze
2010 - Dajte jim vi jesti (Mr 6,37)

ISBN 978-961-92803-0-0

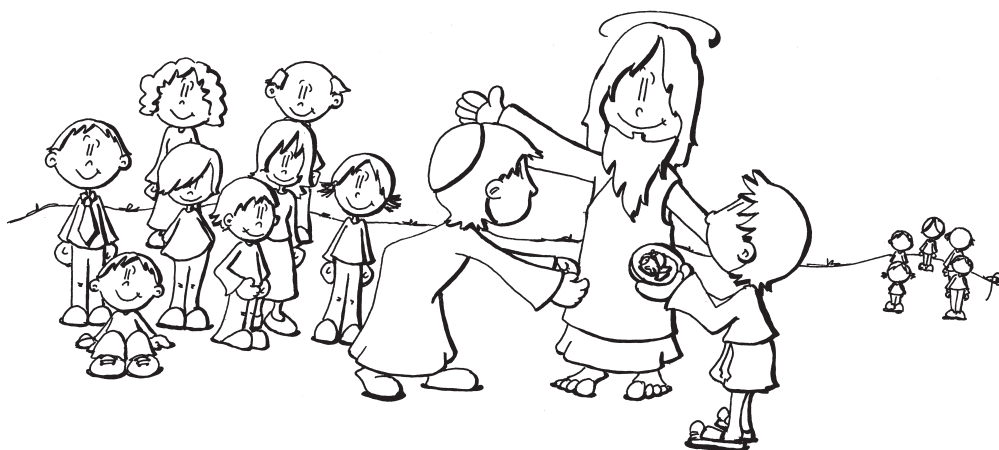

40. KATEHETSKI SIMPOZIJ
ZBORNİK

DAJTE JIM VI JESTI

(Mr 6,37)

Evharistija v katehetovem življenju

LJUBLJANA 2010